

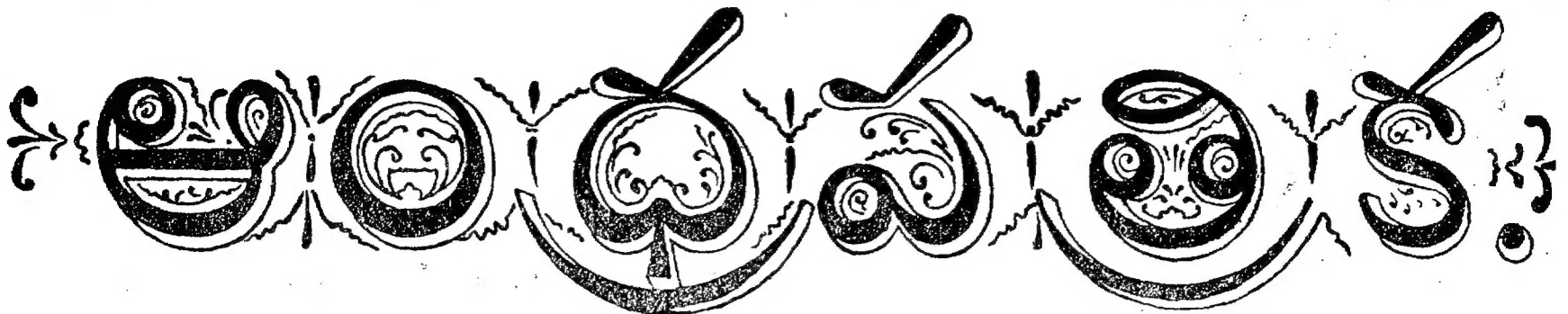
ఆంధ్రనభలవృత్తాంతము

విడివత్తక 1-1-0-1-6

Register No. M. III8

Post Box No. 212.

Telephone No. 544.

31/243

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 12
సంపుటము ౧౨

చెన్న పట్టణము 1925 వ సం॥ అక్టోబరు నెల 23-వ తేది శుక్ర వారము
శ్రీ క్రోధనామ సంవత్సరము, కార్తీకమాస శుద్ధ షష్ఠి ౬.

No. 160

సంచిక ౧౬౦

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

గాఢ గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాసత్రములు పొందియున్నది పంచభాష చీటి చూచి కొనిన మోనముగలుగదు

అమృతాంజనము సకలవిధ నొప్పులకు సంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బాపును,
పార్శ్వపునొప్పులు బారదోలును, పొట్లబోగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాపును.

దగ్గును తగ్గించును దురదను తొలగించును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి దేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తగ్గించును

విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

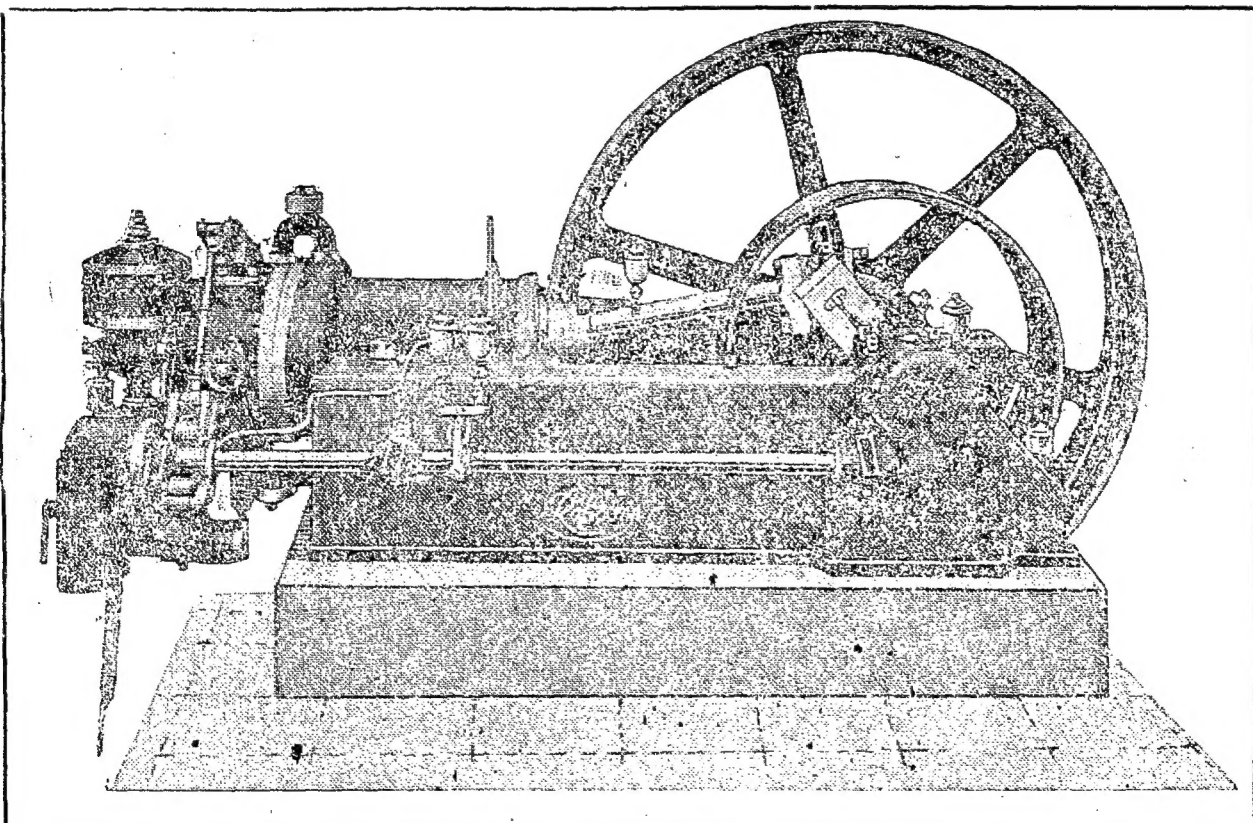
చక్కనిడబ్బితో సహా సీసా 1-కిర్పు 0-10-0; డజన్ 1-కిర్పు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుళెట్టివీధి, మద్రాసు లేక, 109 ప్రేరి రోడ్డు, ఫోర్టు బొంబాయి.

The Best and Up-to-date Engine in the Market

“రాబ్ స” లాంగుస్ట్రోక్ న్యూట్రెపు సెమిడీ సెల్ క్రూడ్ ఆయులు యింజనులు

1860

లోడు లాగుటలో ప్రసిద్ధిచెందినది. ఎంత మట్టి క్రూడ్ ఆయులుతోనైనను చక్కగా పనిచేయును. ఆయులు బహు తక్కువగ ఖర్చుగును
వేపరై జరుగు తరుచుగా క్లీన్ చేయ నవసరములేదు. ఇంజనులు భారీవిగానున్నా, సామానులు బలముగాను,
ఊరధరు అధికముగానున్ను వుండుటచే చాలకాలము చక్కగా పనిచేయును. ఇంజను నడిపించుటకు విశేష నేర్పరితనము అక్కరలేదు
సోల్ యేజంట్సు:-

లండన్ ప్రెడింగు కంవెని, బెజవాడ (ఇండియా)

Telegrams “LAKSHMI” Bezwada

(అన్ని రకముల మిల్లుసామానులు డై రెక్టుగా యింపొర్తుచేసి స్థాకుయుంచువారు “రాబ్ స” గ్యాసుయింజనులు, స్లాంబులకున్నా సోల్ యేజంట్సు)

బంగారు వెండినగలతో ఏవి కావలసినను మావద్ద సిద్ధముగా నున్నవి

మాకు చిన్నవి పెద్దవి అను వ్యత్యాసము లేదు. శిష్టము నులభము అను భేదములేదు. పెద్దవారు వచ్చినను చిన్నవారు వచ్చినను ధరలయందు వ్యత్యాసముండదు. ఎంతకాలము గడిచినను మాబిల్లుతో మీరు మావద్ద తీసిన నగలను తెచ్చిన అప్పటి బజారుధరముబట్టి వైక విచ్చెదము. ఆర్థికవిస్తృత ప్రికరముగా లేనిచో, నాగియొక నగలు యిచ్చెదము లేక వైకము కావలసినను తిరిగి వాప సిచ్చెదము. సవరణ బంగారుకు సీమవెండికి పూచీనిచ్చెదము. యింత తెలుపనేల! మా కారాదారులకు తృప్తికలిగించుటయే మా ముఖ్య ఉద్దేశము. 172 ఫుటలుగల విచిత్రమైన క్యాటలాగు రు. 1-0-0

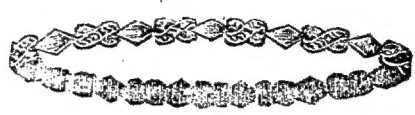

ఇదివరలో మా ప్రదర్శనశాలకు రానివారు ఒకదఫా రా గోరెదము.
ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టికంపెనీ
నగలవర్తకులు, 25, చైనాబజారురోడ్డు, మద్రాసు.

మంచి వెండి

నవరపు బంగారు

నమ్మకమైన నగలు కావలసినయెడల మాకు వ్రాసి తెప్పించుకొనుడు, మీకు అక్కరలేని నగలు వాపను పుచ్చుకొని రూపాయలు యివ్వబడును. బంగారు, వెండినగలు మీరు కోరు ప్రకారము సిద్ధముగా నున్నవి. ఒకతూరి తెప్పించియూచిన మా నగల నాణ్యమున్ను, వెల సరళముగా నుండునది మొదలగునవి మీకు విశదమగును.

ఇండియన్ జ్యూయలరీ మార్ట్

పోస్టుబాక్సు నెం 40, బెంగుళూరు సిటీ.

రాజేశ్వరి

చర్మవ్యాధులకు

బోర క్షుసబ్బు

వజ్రయుధము

మైనపువ్వులు, అన్నిరకముల సబ్బులు కూడ దొరుకును. అన్ని స్థలములలో ఏజెంట్లు కావాలను.
ఆర్. ఆర్. సోపు అండ్ క్యాండిల్ వర్క్సు, బెజవాడ.

అభ్రకభస్మము

అమోఘమైన మందు సక్రమముగా 800 ఫుటములు వేయబడినది. శ్రీ ముక్త్యాలిరాజువారి సంస్థానమున స్వీప యోగమున కై తయారుచేయబడినది.

దాని ఉపయోగమును గుర్తించి స్వల్పధరకు విక్రయమునకుగూడ పెట్టినాము. మూత్రవ్యాధులలో బాగా పనిచేయును. డయ టిటిస్ అనే బహుమూత్రవ్యాధిని పోగొట్టి, మూత్రములోనుండి తీవ్రపదార్థమును తీసివేయును. వేడిని, దగ్గును, త్రయరోగమును బోగొట్టును. కఫరోగము లన్నిటియందు చాలా మంచిది. బొవధయోగములందు గూడ ఉపయోగించుకొనవచ్చును. గొప్పగొప్పవారు మెచ్చియున్నారు. అనుపానవిశేషములచే నన్నివ్యాధులను గురుర్చును. ఒకసారి వాడిచూడండి మీకే తెలుస్తుంది. ఉపయోగించువిధము మందుతో పంపబడును. ఎక్కువగా కొనివారికి ప్రత్యేకపు రేట్లు. తులం 1 కి 5-0-0.

అడ్రసు:— మేనేజరు, ఆర్థర సాయనశాల, ముక్త్యాలి(కృష్ణాజిల్లా), 1233

నిరపాయ కరమైన ఎరాస్మిక్ సబ్బుబిల్లులు

ప్రతి ఒక్కరికి తగినవి-బిడ్డలకు స్నానముచేయుటకు-తల్లికి యవ్వనమునందున్న అందము

శాశ్వతముగా యుండుటకును, తండ్రికి పరిశుద్ధ మిచ్చుటకును శ్రేష్టమైనది. మిక్కిలి సున్నితముగా సువాసనచేర్చబడినది. మితవ్యయము గలది. అరిగి పోయినప్పుడుకూడ మొదలనుండి నల్ల మంచి సువాసన గలిగియుండును.

ఈ రకము, ఇతర సుప్రసిద్ధమైన ఎరాస్మిక్ రకములు అన్ని దుకాణములందును దొరకును.

“ఎరాస్మిక్” అత్తరు తయారుచేయునట్టి వారిచే లండన్, పారిసులో తయారుచేయబడును.

మదరాసు మార్కెట్ రిపోర్టు

జప్తుశిసరకులు (23-10-25)

ఇరువదిగజముల “పిన్” ధరలు

కారికావల్లులు—22 X 22 ముంగిసమార్కు (ఎ) రు 10-8 (బి) రు 11-12-0 సరాసరిరకము రు 10-6.

కారికావల్లులు—22 X 22 వేరు రకములు (బి) రు 10-12, సరాసరిరకము రు 9-8.

తెలుపువల్లులు—1708 రు 15-6; గ్లాస్ 9000 రు 15-8; ఎల్. ఎల్. 78 రు 10-14; ఇ. సి. 78 రు 11-8; 88-888 రు 15-14; బి. సి. 78 రు 11-0; 7978 రు 11-0. 2908 రు 9-12; 8978 రు 11-0.

నూలు

40 నెంబరు, సీమ (5 పాల్ కట్టుకు)—ట్రాక్ రు 7-4-0, చలువ రు 8-0; పచ్చరంగు రు 10-4; పడవ రు 9-6; కాళి రు 9-6; సవరణ రు 9-4.

40 నెంబరు జపాను (పదిపానుల కట్టు)—నక్షత్రము రు 12-3-0.

60 నెంబరు సీమ (5 పాల్ కట్టుకు)—అడకతెర రు 19-3; నెమలి రు 19-0; “శేట్” రు 18-10; గొడ్డలి రు 11-4-0. గడ్డిబండి రు 11-3-0; ఎద్దు గడియారము రు 11-1; సింహము పేటకాడు రు 11-1-0; పెనపలు రు 11-1-0.

60 నెంబరు జపాను (పదిపానులకట్టుకు) — భూగోళము రు 17-18; నీలంచేప రు 20-9-0.

లోహములు

ఇనుము:—బెల్జియను చుట్టకమ్మిలు ఒక బారువకు ధర రు 28; రు 29.

ఇత్తడిరేకు:—ఇంగ్లీషు రు 257; జర్మను (డిట్మాక్) రు 254; రాగిరేకు:—రు 279;

టిన్ రేకు:—(90 మొదలు 95 వరకు ఉన్న కేస్ ఒకటికి) రు 19-0-0.

కలాయిపెంకురేకు:—24“శేట్” 6” 7” 9” రు 15-0. 8” రు 15-8 10” రు 15-4;

సిమెంట్ పీపాకు వెల:—

నార్వే ఆవుమార్కు రు 10-8; “ఎస్-బేర్” రు 10-12-0. రంగులు హాండెడ్వైట్ పీపాధర

అలిజరైట్:—20% ఆవుమార్కు రు 72; 20% నాల్గు గుట్టములు రు 70;

“బ్రెక్రామేట్ పాటామ్” హాండెడ్వైట్ ధర 88-0 చక్కెర

జానా సిద్ధము సరకుమూటలు 1-కి 27-0-0

వాయిదాధరలు:—అక్టోబరు రు 27-8; నవంబరు రు 26-14; డిసెంబరు రు 26-14;

వేరుసెనగనూనె

“గానుగ” రు 118; “ప్రెస్” రు 110;

ఆముదము

రు 115 (గ్రామధర)

పదునుచేసిన తోలు రతి 1 టిక్కి

	మొదలు	వరకు
ఎద్దుతోలు (8 మొదలు 8½ రతులు) రు 0 15 0	రు 0 15 6	
” (తేలిక) రు 1 1 8	రు 1 1 9	
” బెంగుళూరు (8 మొదలు 8½) రు 0 15 4	రు 0 15 11	
” ” (తేలికైనరకము) రు 1 1 9	రు 1 2 3	
” (మట్టాడ) రు 0 15 6		
” (విజయనగరం 7½ 7½) రు 1 0 0	రు 1 0 3	
” (ఏలూరు 7 7½) రు 1 0 9		
గోదతోలు రు 0 9 9	రు 0 10 0	
గోదూడతోలు రు 0 15 9	రు 1 0 9	
ఆవుదూడతోలు రు 1 8 6	రు 1 10 6	

కావలెను

ఆయుర్వేద వైద్యము చదివి పరీక్షలందు నుత్తీర్ణులై, కొంతఅంగభాషయందు జ్ఞానము గలిగిన వారు ఒకరు కావలెను. వారి వారి యోగ్యతలను ఈక్రింది చిరునామమునకు తెల్పగోరెదము.

మేనేజరు, ఆయుర్వేదాశ్రమం, పోస్టుబాక్సు నెంబరు 287, మదరాసు.

రాజమండ్రి మునిసిపాలిటీ:

గవర్నరుగారి గౌరవ

ఇదమిత్తమని నిర్ణయించుటకు వీలులేని
తీర్మానముకటి అంగీకరింపబడెను

(స్వకీయ విలేఖరి)

ఆక్టోబరు 21:— గవర్నరుగారి రాక-గవర్నరుగారికి స్వాగతప్రసాదము అను విషయమును గూర్చి మునిసిపల్ సంఘమువారు నెలదినములనుండి చర్చించుచున్నారు. పర్యవసాన మింతవరకును లేలేదు. సెప్టెంబరు 19 వ తారీఖున మునిసిపల్ సంఘసభలో చర్చకు రావలసియుండియు కాలములేనందున చర్చకు రాలేదు. సెప్టెంబరు 28 వ తారీఖున చర్చకువచ్చి గవర్నరును స్వాగతప్రసాద మివ్వనక్కరలేదని తీర్మానింపబడెను. స్వాగతప్రసాద మివ్వనక్కరలేదన్న తీర్మానమును మునిసిపల్ సంఘ సభవారు ఆక్టోబరు 12 వ తారీఖున జరిగిన సభలో రద్దుచేసిరి. తిరిగి నిన్ను జరిగిన అవసరసభలో గవర్నరు స్వాగతప్రసాద విషయము చర్చకువచ్చెను. ఇదమిత్తమని నిర్ణయించుటకు వీలులేని, అర్థములేని తీర్మానముకటి అంగీకరింపబడెను. నిన్నటిసభకు అధ్యక్షులగు మురారీరాజు సాలస బాపనయ్యగారు అధ్యక్షత వహించిరి. సభా ప్రారంభముననే చైరమానుగారు కొన్ని సంగతుల గూర్చి వివరముగా ముచ్చటించిరి. 12-10-25 తారీఖున జరిగిన సభావృత్తాంతమును మినిట్సు పుస్తకములో సరిగా వ్రాయలేదని మిత్తుల కొండరు కత్తెరుగారి పేరు వ్రాసియున్నారనియు, అందుచే ఎవ రేతీర్మానమును ఉపపాదించదలచినను వ్రాతపూరితముగా ఇవ్వమనియు చైరమానుగారు నెల విచ్చిరి. అట్టి అవృత్తపు వ్రాతలు వ్రాయటం అధర్మమనికూడా బాపనయ్యగారు తెలియజెప్పిరి. పిమ్మట మురారీరాజు ఆనెం మల్లయ్యగారు నోటిమాటలతో చెప్పగా చైరమానుగారి క్రింది తీర్మానమును తెల్లకాగితముమీద వ్రాసిరి. మల్లయ్యగారిట్లు చెప్పిరి. “రాజాపురంవంబున నెలలో మదరాసు గవర్నరుగారు రాజమండ్రి దయచేయు నప్పుడు మునిసిపల్ సంఘమువారి తరఫున శ్రీ గవర్నరు గారికి ఎడను యిచ్చుటకును, అందుకు తగిన ఏర్పాట్లు చేయుటకును”

ఈ తీర్మానమును సభాసభకు చైరమానుగారు నాలుగు సార్లు చదివి వినిపించిరి. పిమ్మట క్రియత శీలా వీరభద్రుడు గారి తీర్మానమును బలపరచిరి. పిమ్మట డాక్టరు పాలకోడేటి గురుమూర్తిగారి పాయింటు ఆఫ్ ఆర్డరుపై చైరమానుగారి పాయింటు ఆఫ్ ఆర్డరునుకూడ కాగితముమీద వ్రాసి యిచ్చిరి. మూడు నెలలలోగా ఒక తీర్మానమును రద్దుచేయుటకును చిన్న చిన్న మార్పులను చేయుటకు ముత్రమే సభవారికి అధికారము కలదనియు, పూర్తిగా వ్యతిరేక తీర్మానమును ప్రవేశపెట్టుటకు మూడు నెలలకాలము వ్యవధి కావలెననియు అందుచే మురారీరాజు ఆనెం మల్లయ్యగారిచే ఉపపాదించబడిన తీర్మానమును చర్చించుటకు వీలులేదని క్రియత గురుమూర్తిగారు వాదించిరి. గురుమూర్తిగారు పాయింటు ఆఫ్ ఆర్డరుపై రూలింగు నిచ్చుచు చైరమానుగారు గురుమూర్తిగారి వాదన 12-10-25 తారీఖు సభకు ముత్రమే చెల్లుననియు యీ సభకు అట్టి అభ్యంతరమేమియు లేదనియు చెప్పిరి. పిమ్మట దివాన్ బహదూరు చిత్రపు వెంకటాచలం పంతులుగారు యీ క్రింది సవరణను ఉపపాదించిరి. మల్లయ్యగారు ఉపపాదించిన తీర్మానములో “అందుకు తగిన ఏర్పాట్లు చేయుటకును” అనుభాగమును వదలివేసి “ఎడను యిచ్చుటకును” అను భాగము తరువాత “తీర్మానించడమైనది.” అని జేర్చమనియు వెంకటాచలం పంతులుగారు సవరణను ఉపపాదించిరి. ఈ సవరణను ఉపపాదించుచు “తగిన ఏర్పాట్లు జేయుటకును” అనుభాగమును ఇంకొక తీర్మానముగ ఆనాడే ప్రవేశ పెట్టవచ్చుననియు కూడ వెంకటాచలం పంతులు గారు తెలియచిరి. ఈ సవరణను మురారీరాజు ఏలూరు బ్రహ్మ సుదర్శనంగారు బలపరచిరి. పిమ్మట డాక్టరు పాలకోడేటి గురుమూర్తి లేచి ఎజెండాలో నున్న విషయమును తప్పు క్రొత్త విషయములను చర్చించుటకు ఆర్డరు ఒప్పుకొనదనియు అందుచే పంతులుగారు చెప్పినట్లు తగిన ఏర్పాట్లు అందుకు సంబంధించిన వివరములను గూర్చియు ఆనాడు చర్చించుటకు వీలుండదనియు సభవారిని హెచ్చరించిరి. పిమ్మట సవరణ వోటుకు పెట్టబడెను. సభవారు సవరణను త్రోసివేసిరి. సవరణను ఆమోదించిన బ్రహ్మసుదర్శనంగారు కూడ సవరణకు వ్యతిరేకముగ వోటు నిచ్చిరి.

ఆంధ్ర కాన్ఫరెన్సులు, బందరు

ప్రతినిధులు, ప్రేక్షకుల సౌకర్యార్థము స్పెషల్ మోటారుబండ్లు ఏర్పాటు
21-10-25 నుండి 25-10-25 తేదీవరకు

బెజవాడనుండి బయలుదేరుట		బందరుచేరుట	బందరునుండి బయలుదేరుట		బెజవాడచేరుట
మొదటిబండి	ఉదయం 5-0	8-30	మధ్యాహ్నము 3-0	సాయంత్రము 6-30	
రెండవబండి	” 6-0	9-30	సాయంత్రము 4-0	రాత్రి 7-30	
మూడవబండి	” 7-0	10-30	సాయంత్రము 5-0	రాత్రి 8-30	
నాల్గవబండి	” 8-0	11-30	సాయంత్రము 6-0	రాత్రి 9-30	

పిమ్మట అసలు తీర్మానమునుగూర్చి మాట్లాడదలచుకొన్న వారెవరయిన నున్న వో మాట్లాడుమని చైరమానుగారు రడు గగా మురారీరాజు ఏలూరు బ్రహ్మసుదర్శనంగారు కొంతసేపు మాట్లాడిరి. తిరిగి యింకొక సవరణను ప్రవేశపెట్టుటకు అనుజ్ఞ నిమ్మని వెంకటాచలం పంతులుగారు కోరగా చైరమానుగారు సరియగు సమయములో అడుగలేదనియు అందుచే అనుజ్ఞ నిమ్మటకు వీలులేదనియు చెప్పిరి. తరువాత మల్లయ్యగారి తీర్మానముపైని అబ్దుల్ ఖాదరు సాహెబుగారు కొద్దిగా ముచ్చటించిరి. తీర్మానమును వోటుకు పెట్టుటకు ముందుకు చైరమానుగారు తీర్మానమును నాలుగుసార్లు సభవారికి చదివి వినిపించిరి. ప్రతి పర్యాయమును కూడ సభకువిచ్చేసిన పాదాలు కడుపుబ్బనట్లు నవ్విరి. కొందరు చప్పట్లుకూడ కొట్టిరి. కాని సభకులలో మాత్రము కొంతకాలము వరకు చలనము కన్పించలేదు. పిమ్మట ఆనెం మల్లయ్యగారు లేచి “తీర్మానించడమైనది” అను భాగమును అసలు తీర్మానములో జేర్చమని కోరిరి. చర్చంతయు నయిన పిమ్మట వోటుకు పెట్టుటకు పూర్వము క్రొత్తసవరణలను అంగీకరించుటకు వీలులేదని చైరమానుగారు చెప్పిరి. పిమ్మట తీర్మానము వోటుకు పెట్టుటకు అధిక సంఖ్యకులచే ఆమోదింపబడెను. మల్లయ్యగారి తీర్మాన మామోదింప బడినపిమ్మట దివాన్ బహదూరు చిత్రపు వెంకటాచలంపంతులుగారి క్రింది తీర్మానమును ఉపపాదించిరి. వెంకటాచలం పంతులుగారి తీర్మానము “ఇప్పడుచేసిన పై తీర్మానము ననుసరించి గవర్నరుగారికి యిచ్చు అడను యొక్క డ్రాఫ్టునుతయారుచేయుటకు యాదిగను నుదహరింపబడిన కాన్ఫరెన్సులను కమిటిగా ఏర్పాటు చేయడమైనది.

(1) చైరమానుగారు, (2) దివాన్ బహదూరు, చిత్రపు వెంకటాచలం పంతులుగారు, (3) న్యాయశాస్త్ర రావుగారు, (4) ముత్తంగి సూర్యారావుగారు, (5) కె. బజ్జగారు, (6) మురారీరాజు ఏలూరు బ్రహ్మ సుదర్శనంగారి పేరునకూడ జేర్చమని నలుగురు, ఐయిదుగురు సభ్యులుకోరగా వెంకటాచలం పంతులుగారు ఒప్పుకొనిరి. పిమ్మట వైసుచైరమానుగారు గురంగంధి అప్పల స్వామిగారు (7) రామలింగంగారి పేరుకూడ కమిటిలో జేర్చమనికోరిరి. పిమ్మట రామలింగంగారి పేరుకూడ జేర్చబడెను.

ఈ తీర్మానము ఎజెండాలో లేదనియు చర్చించుటకు వీలులేదనియు, డాక్టరు గురుమూర్తిగారు వాదించిరి. గురుమూర్తిగారి వాదన సక్రమమనియు తిరిగి నోటిను కావలెననియు చైరమానుగారు చెప్పిరి. గురుమూర్తిగారివాదనకుతోడు యిదివరలో ఉపపాదించబడి, ఆమోదింపబడి, బాగుగా చర్చించబడి అంగీకరింపబడిన తీర్మానము అర్థవిహీనముగా నున్నదనియు చైరమానుగారు చెప్పి మినిట్సు పుస్తకములో ఆవిధముగా వ్రాయించిరి. పిమ్మట చైరమానుగారు తీర్మానమున కనేక అర్థములు చెప్పవచ్చుననియు, అసంపూర్ణవాక్య మనియు, క్రియలోపించినదనియు, ఎవరికి యిష్టమువచ్చినట్లు వారు ఆలోచన పూర్తిచేయుటకు వీలుండుననియు, మల్లయ్యగారి తీర్మానమునకు చివర “సభవారికి యిష్టములేదని తీర్మానించడమైనది.” అని చేర్చుటకు కూడ వీలున్నదనియు తెలియచిరి. తరువాత వెంకటాచలం పంతులుగారి తీర్మానమును చర్చించుటకు అవకాశమును, అవసరముకూడ లేదని రూలింగునిచ్చిరి. పిమ్మట సభ ముగిసెను.

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము

మొన్న సాయంత్రము 5 గంటలకు హిందుసమాజములో పీఠిల్లుసంఘపక్షమున పురమహాజనసభయొక్కటి మురారీరాజు న్యాయశాస్త్ర రావు పంతులుగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగెను. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ ముఖ్యస్థానముగ నుండుటకు రాజమహేంద్రవర పురమునకు ఉన్న హక్కులను తెలియపరచుచు చెన్నపురి కానసభ్యులకు పంపుటగాను ఒకవిజ్ఞాపన త్రమును తయారుచేయుటగాను ఒక ఉపసంఘమును ఏర్పాటు చేయడమైనది. సభావృత్తాంతమును పూర్తిగా వ్రాయుటకు వీలు లేదు. వీలన అధ్యక్షులట్లు రూలింగునిచ్చిరి.

రాజమండ్రి మునిసిపాలిటీ ఎన్నికలు

మునిసిపల్ ఎన్నికలు యీనెల 27 వ తారీఖున జరుగనున్నవి. మాపట్టణ మునిసిపల్ సంఘ చైరమాను గూర్గారు ము-రా-రా-శ్రీ, సాలస బాపనయ్యగారు అరవవార్డునకు అభ్యర్థిగానిలచి, మొన్న వారి అభ్యర్థిత్యమును ఉపసంహరించుకొనిరి. కాంగ్రెసు అభిమానులగు ము-రా-రా-శ్రీ, చోరగుడి వెంకటకృష్ణారావు బి. ఏ. టి. యల్. గారును, గుజ్జా వీరభద్రస్వామిగారును అరవవార్డు అభ్యర్థులుగా నిలచి పనిచేయుచున్నారు. ఇద్దరును కాంగ్రెసు అభిమానులే. ఇద్దరును ఒకటే స్థానమునకు నిలచి పోటీచేయుట ప్రర్యముగాలేదు. వీడవవార్డులోకూడ యిట్టి విపరీతపరిస్థితులే కాన్పించుచున్నవి. కాంగ్రెసు అభిమానులగు ము-రా-రా-శ్రీ, అప్పల సుబ్బారావుగారును, ము-రా-రా-శ్రీ, సోమిన కామేశ్వరరావు బి. ఏ. టి. యల్. గారును ఒకటే స్థానమునకు నిలచి పోటీచేయుట ఎంతమాత్రము సమంజసముగాలేదు. మాపట్టణ కాంగ్రెసుసంఘమువారు కాంగ్రెసుపక్షమున యీసంవత్సరము నెవరిని అభ్యర్థులుగా నిలపెట్టలేదు. 12 వ వార్డునుండి ము-రా-రా-శ్రీ అల్లాడ సోమలింగంగారు పోటీలేకయే ఎన్నుకొనబడిరి. 14 వ వార్డునుండి ము-రా-రా-శ్రీ కందుల వీరరాఘవస్వామిగారుకూడ పోటీలేకుండగనే వచ్చిరి. 18 వ వార్డు ఎన్నికలనుగూర్చి పట్టణములో చాలా వదంతులు ప్రబలియున్నవి. ము-రా-రా-శ్రీ పోకల గోవిందరావునాయుడుగారి పక్షమున కార్మికసభ్యుడగు ము-రా-రా-శ్రీ, జాగరపు బుచ్చిరాజుగారు ఉపసంహరించుకొనునని పలువురు తెలచుచున్నారు. కాని ఇందు సత్యమెంతమాత్రమును లేదు. నేను బుచ్చిరాజుగారిని కలిసికొని అడుగగా ఎన్నటికిని ఉపసంహరించుకొనననియు, తప్పక పూర్తిగా ఆఖరు వరకు పోటీచేయుదుననియు చెప్పిరి.

భరతమునిబృందం

నాట్యకళానిలయం, బెజవాడ.

బందలు బుట్టయ్య వేటహాలులో

24-10-25 వ తేదీ శనివారం రాత్రి 9-30 గంటలకు శ్రీ మోతే నారాయణరావుగారి ఆధిపత్యముక్రింద,

మృచ్ఛకటికమును

26-10-25 వ తేదీ సోమవారం రాత్రి 9,30 గంటలకు శ్రీ ముట్లూరి కృష్ణరావుగారి సముఖమున

రామదాసునాటకమును

ప్రదర్శించును

ముఖ్య పాత్రధారులు
మృచ్ఛకటికము:
శకూరుడు:— నెల్లూరు నాగరాజరావుగారు
చారుదత్తుడు:— బుద్ధిరాజు లక్ష్మణరావుగారు
వసంతసేన:— ఆరణి సత్యనారాయణగారు
మైత్రేయుడు:— అమరవాది హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు బి. ఏ. శర్మిలకుడు:— భరతాచార్య బి. టి. రాఘవాచారిగారు
విటుడు:— కె. వి. కృష్ణయ్యగారు
రామదాసు
కరీరు:— మైసూరు కృష్ణమూర్తిగారు
రామదాసు:— ఆరణి సత్యనారాయణగారు
తానీష:— కొచ్చర్లకోట రంగారావుగారు.
రేట్లు మామూలు:—
రామబ్రహ్మం,
మానేజరు.

9-వ ఆంధ్ర గ్రంథాలయ మహాసభ

నేడు (23-10-25) మచిలీపట్టణమున సమావేశమగుట

ఆంధ్ర సాహిత్య సంఘాధ్యక్ష, ఆంధ్ర ట్రేడ్ ట్రాస్ట్ సమాఖ్య స్వాగతోపన్యాసము

శ్రీయుత పురాణం సూరిశాస్త్రిగారి సందేశము
మహాశయభారా!

గ్రంథాలయ ప్రతినిధులకును, ప్రతిష్ఠాపకులకును, పోషకులకును మాపుర మీనాడే తొలిసారి స్వాగత మిచ్చుచున్నది. గౌరవీయ గ్రంథాలయము, రామమోహన గ్రంథ భాండారము, మున్నగు ప్రతిష్ఠాపకలతో నెనయగు గ్రంథాలయోద్యమ మీపురమున నింతవరకు వికసించుచున్నది విద్యావ్యాపక ప్రయత్నములందీ పురవాసులు గూడ నాదరసమేతులై వర్తించు సందర్భము లెల్ల తెలిసినవే. అచిరకాలమున నిచ్చటగూడ సర్వజనోపయోగముగ గ్రంథాలయ మొకటి వెలయగలదని నమ్ముచున్నాను.

గ్రంథాలయోద్యమము ఆంధ్రజాతీయ ప్రయత్నము లన్నిటికిని మూలమై ప్రజోపకారకంబగు ననేక విషయములలో ముందంజ వైచి దారి జూపి తోడ్పడుటయేగాక మనదేశమందు జాతీయోద్యమములు వ్యాపించి విస్తరించునవకాశము లెన్నియో

పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ మహాసభాధ్యక్ష సంఘాధ్యక్షులు

నేర్పరచెను. తెలుగు సీమలందు గాంధీ తత్వోపదేశములంత విరివిగా నాటుకొని విస్తరించి పరిపూర్ణము వలయు తేలికసంస్కారమంతయు గ్రంథాలయోద్యమముచే నిర్వహింపబడినది. చెనుకనే కాదు, ఇక ముందుకూడ దేశనాయకుల యభిప్రాయములు జనసామాన్యమునకు జేరవలయునన్న గ్రంథాలయము పునరుజ్జీవన మవరముగనున్నది. గాంధీ ప్రచార వాహినీలో గ్రంథాలయోద్యమమువంటి పెరియేళ్ల పేరు పెంపు లగమ్యమై యంతరించినవి. ఇవి సన్నగిలుటచే జాతీయోద్యమముల వ్యాప్తిగూడ పదును తప్పదున్నది. అందుచే జనసామాన్యపు దృష్టిపథమును దైవశక్తిచేసికొని సరియైన మార్గములలో నడిపించుటకు గ్రంథాలయోద్యమమును బ్రతికించవలసి యున్నది. నాలుగైదేండ్ల కునికిపాట్లను వదలించి మేల్కొలిపి క్రమ్యుర నీ యుద్యమమును సజీవముగ నొనర్చెడి యంతాహవానేశములు ప్రస్తుత సభామంటంబును నుత్పన్నముగ గాక.

సభవారు విచారించవలసిన విషయము లనేకము లున్నవి. మద్రాసులోని ప్రాచ్యలిఖిత భాండారమును, రాజమహేంద్రవరమునకుగాని విజయవాడకుగాని రప్పించు టాకటి. ఆ భాండారములో జీర్ణించిపోవుచున్న తాళపత్ర గ్రంథములను పూర్వమువలె వ్రాతప్రతులక్రింద వ్రాయించవలయు టాకటి. తంజావూరి సరస్వతీమహాలలోని తెలుగు గ్రంథములయొక్కయు దాక్షిణాత్యాంధ్ర టుంబులములందు లభ్యముగ నపూర్వతాళ గ్రంథములయొక్కయు జాబితాను ప్రచురింపజేయు టాకటి. శ్రీచెలికాని లచ్చారావుగారు వారంభించిన ఆంధ్రపరిశోధక మహామండలి సంకల్పములకు తోడ్పడుటయొకటి. శేషాద్రిమణి

కవులుమున్నగు పరిశోధకులు పనివడి ప్రాగజ్ఞుడై యపూర్వ తాళగ్రంథములకు తగినంత విశ్వాసగర్భింబు టాకటి.

దేశములో నిడురించుచున్న నమ్మారు గ్రంథ భాండారములను మరల చెరిగింపజేయు టాకటి. ఆంధ్రదేశమునకు కేంద్ర గ్రంథాలయ మేర్పరచుప్రయత్న మొకటి. యవద్యారత గ్రంథాలయోద్యమముతో నేకీభవించి చెనుకాడకుండ పరస్పర ప్రయోజనము సాధించుటాకటి. నవీనాంధ్ర సారస్వత ప్రయత్నమునకు మొదటి టుంట్టుగ నుపచరించి మహాసభామొనర్చి యుండిన గ్రంథాలయ సర్వస్వమును సార్థక పత్రికారాజముగ నొనర్చుటాకటి. మున్నగునంతయు లెన్నెని యాయెడ విచారణీయములై యున్నవి.

సభ కొనంగిన కాలావకాశమత్యల్పము. కాని సభా తీర్మానములవలననే కార్యము లన్నియు సిద్ధించవు. ఇక్కడి నూచన లందుకొని యీపురంబున తాము నిలువబోయెడి నాలుగినములలో లెస్సగ జర్పించుకొనుచు పురివిడిచి పెడలిన చెనుకకూడ నిచ్చటిసంకల్పములకు కార్యరూపమొసంగెడి ప్రయత్నములను సలుపుచు గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికి సర్వదా తోడ్పడుదురని నమ్ముచున్నాను. తక్కుంగల మహాసభలకు విచ్చేసియున్న పెద్దలుకూడ గ్రంథాలయోద్యమమును సకలదేశోద్ధారక ప్రయత్నముల మూలసాధనముగగురించి గారవించెదరు గాక.

మాపురవాసులొసంగ గలిగిన యాతిస్య మర్యాదలందనేక లోపములుండవచ్చును. వానినన్నిటి నైచిసభాకార్యమును నేడుకగా నడుపించవేడుచున్నాను.

* * * * *

ఆంధ్ర ట్రేడ్ ట్రాస్ట్ సమాఖ్య

నేడు బందరునందు సమావేశమైన 9-వ ఆంధ్ర గ్రంథాలయ మహాసభాధ్యక్షులకు శ్రీయుత శ్రీ గద్దె రంగయ్యనాయుడుగారి యుపన్యాసమునందీ క్రింది భాగములు ముద్రితములు:
ఆంధ్ర సాహిత్య సంఘాధ్యక్ష సభ్యవర్యులారా!

సోదరసోదరీ ప్రతినిధి ప్రేక్షకులారా!

భాష, పూర్వసిద్ధి, నాటి గ్రంథపరిచయము

ప్రపంచమున జీవింపజుండుటకు పుట్టుటతోనే భాషింపగలిగినవి. అవి భాషింపు ధ్యమలే భాష యనబడుచున్నది. అందు పశుపక్షిమృగాది జంతువులు భాషింపుభాష అర్థము లేనిది, అవ్యక్తమైనదియును, మానవజాతి మాట్లాడునది అర్థము గలదియు న్యక్తమైనదియును. యుక్తాయుక్త వివేచన పాప పుణ్యాజ్ఞానము గల మానవజాతికి సాంఘిక నైతిక రాజకీయాధోగ్య మతవిషయక పారిశ్రామిక వ్యవసాయ వాణిజ్యాది వ్యవస్థాజ్ఞానమును గూర్చిన బోధన మావశ్యకమైనది. అప్పు డన్ని విషయముల పైనను విజ్ఞానరచన సంరక్షణములు ప్రపంచ మంతటను ఆవశ్యకములైనవి. మన భారతదేశమున అప్పటి దైవక్తి గల మానవ శ్రేణులు కొందరు మానవులు మాట్లాడుభాషలో మానవజీవితమున కావశ్యకముయిన పై సకలవిషయము లిముడు నట్లు తా మార్జించిన విజ్ఞానమును మంత్రమాత్ర రూపముగ భాషి ప్రకటముగ కంఠస్థము చేసికొని ఇతరులకును ముఖ్యము చేయించుచు దీర్ఘ కాలము సంరక్షించుచుండిరి. పిమ్మట ఆమంత్రమాత్రముల నన్నిటి నంగ్రహించి నాలుగువిభాగములుగ విభజించి రాగి వెండిరేకులపైనను తాళధూర్త పత్రములపైనను బట్టలపైనను కొయ్యిపలకల పైనను లిపినిర్మాణముచే వ్రాసి కాపాడుచుండిరి. వీరి విజ్ఞానరచనకు వాడిన లిపియే బ్రాహ్మీ లిపి నుండి పుట్టిన. దేవనాగరిలిపి. ఆనాలుగు విభాగములే చతుర్యేధములని ఇప్పటికిని బిలువబడుచున్నవి. వేదవిదులగు విద్యాంశలు ఆవేదములనుండియే విషయసంగ్రహము గావించి మానవజీవితావశ్యకములైన సర్వవిషయముల పైనను బ్రత్యేకశాస్త్రముల రచించి విజ్ఞానాభివృద్ధికి బహుభంగుల దొడ్పడిరి.

కాలక్రమేణ నావిజ్ఞానము మహద్భులు, రాజులు, ధనవంతులు, మతగురువులు, పౌరాణికులు, కవులుమున్నగు పురుషులు పుంగవుల ఆదరణాభి మానములకు బాత్రమై బ్రహ్మసూత్ర పురాణేతిహాస కావ్య నాటకాలంకార నవలాది బహుగ్రంథ

రూపమును బొంది మానవజాతికి అమితోపకారమును జేయుచు నెట్లు నెవరేని వాఙ్మయవాదీయ విరాట్టుధుండెను. వాద్యుల కాలమునను తదనంతరము శతకరాది మతగురువుల కాలమునను విక్రమాత్మ ప్రహర్ష భోజరాజులు కాలమునను నానాభ్యయము సర్వతోముఖముల పభివృద్ధిబొంది భారతీయ విజ్ఞానోత్కృష్టతను బరదేశములగుడ వ్యాపింపజేసినది. ఇంతటి వాఙ్మయభివృద్ధికి మాతమైన భాషకే గిర్యాభావయనియు వేద కాలమునుండి క్రమక్రమముగ సంస్కరింపబడుచు వచ్చుటచే సంస్కృతభాషయనియు పేరు.

అట్టి యీ భాషావాఙ్మయ మంతయు అనేక ముగ భూర్త శ్రీ తాళపత్రములపైనను దక్షిణభారతమున తాళపత్రములపైనను లిఖింపబడుచుండెను. దానకాసనములు, మాత్రము వెండి రాగిరేకులపై చెక్కబడుచుండెను. తాత్కాలికముగ వ్రాసి చెరుపువిషయములు కొయ్యిపలకలపై వ్రాయబడుచుండెను. విద్యాంకులును, రాజులును, భాషాభిమానులగు ధనవంతులును, దేశమునందేభాగమునందు ఏ గ్రంథము రచింపబడియున్న ను వ్యయప్రయాసల కొద్ది పరిశోధింపజేసి స్వయముగవ్రాసి వ్రాయించి గ్రంథసంచయమును చేర్చి స్వగృహములయందును, దేవాలయములయందును, రచ్చకూటములయందును నెలకొల్పి సంరక్షింపుచు విద్యావ్యాప్తికై మిక్కిలి కృషి సల్పుచుండెడివారు. ఇందుకు నిదర్శనము నలందా విశ్వవిద్యాలయమునందలి గ్రంథభాండారమును పూర్వము మహమ్మదీయులు మతద్వేషముచే గాల్చిగా నెన్నియో అహోరాత్రములు మండుచుండినట్లు చెప్పబడు కాశి వ్యాసపీఠ గ్రంథభాండారముయే చాలును.

వేదకాలమునా డెట్టివేదములు లేకుండ వచ్చునేమో కాని క్రమక్రమముగ పురాణసూత్రకాలమునాటికి గొన్ని

గద్దె రంగయ్యనాయుడుగారు

ఆంధ్ర గ్రంథాలయ మహాసభాధ్యక్షులు

జాతులకు మాత్రము వేదాది మతగ్రంథాధ్యయనము నిషేధింపబడినను తక్కిన విద్యల నన్నిటికిని సకలజాతు లెట్టి నిర్బంధములు లేకయే అభ్యసించుచుండి రనుటకు లెక్క నిదర్శనములు కలవు.

లిపినిర్మాణము

జ్ఞానము మానవజీవమును వికసించజేయును. కీర్తిగడింపజేయును. నాగరకతలు గలిగించును. నడవడిని దిద్దును. "జ్ఞానేనహింస పశుః" జ్ఞానము లేనివాడు పశుసమానుడని పెద్దలు చెప్పుదురు. కనుక జ్ఞానసంపాదనమునకై సర్వమానవులు ప్రయత్నింపవలయును. మన పూర్వులు జ్ఞానము సంపాదించుటకు దాని సంరక్షించుటకును సర్వ ప్రయత్నములు వర్ణనాతీతములు. విశేషజ్ఞానము విజ్ఞానమనబడును. పూర్వపూర్వులు తపోహమిమచ్చేదాము కనిపెట్టిన విజ్ఞానమును మానవజీవితావశ్యకములైన సకలవిషయ బోధకములగు వేదరూపమున ఒక్క స్వరవ్యత్యయమైన గలుగకుండ ఎట్టి లిపి సాహాయ్యములేకయే ఆరువేల సంవత్సరముల కాలము నిశ్చలముగ సంరక్షించిరి. వారి శక్తి నిగ్రహనము. ఇట్టి అద్భుత శక్తి మట్టియే యన్యదేశీయులయందైన గని విని యుంటిమా! అనన్యసాధ్యముగ నీవిజ్ఞానమును మానవులయందు సర్వతోముఖముగ వ్యాపింపజేయు లిపిసాధన నిర్మాణము కొఱకు ఆమహానీయులు సర్వ కృషియును విస్తరింపజనకము. ఆ లిపిభేదములును ఏయే లిపినుండి ఏయేలిపి బుట్టినదియును లిపిశాస్త్రజ్ఞులు నిరూపింప దగియున్నది.

అయినను నాకు దోచినంతవఱకు గొంత చెప్పదు. బ్రాహ్మిని మాతృకగా గైకొని నాగరికీని నిర్మించి తనూల మన సామానీయ లక్షలు కాపాడియుంచిన విజ్ఞానమును భూక్తి శ్రీతాళ తాళపత్రాదులపై లభింపజేసి దేశమున వ్యాపింపజేసిరి. ఇప్పటికిని గీర్వాణభాష ఎన్ని సంస్కారములను బరిణామము లను బొందినను దానికి నాగరికీయే వర్ణమాలగ నున్నది. సంస్కృతమునుండి పుట్టి నాగరికీయే వర్ణమాలగ గలిగి గొంత కాలము విజ్ఞానవ్యాప్తికి గారణముగ నుండిన ప్రాకృతభాష ఇప్పుడు వాడుకయందు లేదు. దేశమున భిన్న భిన్న దేశభాషలు ప్రబలి వానియందు విజ్ఞానము వ్యాపింపజేయవలసి వచ్చినపుడు నాగరికీయే మాతృకగా అనేక దేశభాషావిపులు నిర్మింపబడి నవి. అందు హిందీ మహారాష్ట్రభాషలను దేవనాగరికీయే నిజస్వరూపముతో వర్ణమాలగ వాడబడుచున్నది. వంగ పాంచాల ఘోరరాది ఉత్తర హిందూస్థానపు ఇతర దేశభాషలను నాగరికీయే వర్ణాకారములయందు గొన్ని మార్పులతో వాడ బడుచున్నది.

డక్షిణ హిందూస్థానమునందలి ఆంధ్ర కర్నాట ప్రవిడ శేకభాషలకై నిర్మింపబడిన లిపులు మాత్రము రూపముల యందు నాగరికీని పోల్చు. కాని వర్ణస్వరలయందు మాత్రము హల భాగము నాగరికీని వర్ణములతో బోలుచునే యున్నది. అరవము భాషాభివృద్ధిసందర్భమున సంస్కృతసంబంధమున కెల్లు మారముననున్నదో అట్లే లిపినిర్యాధ్యనులయందును మిక్కిల దవ్వననే నిలుచుచున్నది. ఈ భాషావిషయందు వర్ణములు చాల తక్కువ. అందుచే నొక్కయక్షరము పెక్కుస్వరముల గల్గింపవలసి వచ్చుచున్నది. దీని వివరము మనకిచ్చట అప్రస్తుతము. అందుకు బూనినపక్షమున ప్రత్యేక వ్యాస మొందు వ్రాసిననే కాని తృప్తిగలుగదు. కర్నాట శేక లిపులు పోలికయందు నాగరికీయతో భేదింపబడుచున్న భాషలు మాత్రము సంస్కృతపద భూయిష్టముగ నున్నవి. ఆంధ్రభాష యందు వలెనే ఈ భాషలయందును సంస్కృతపదములు తక్కువ తత్సంధాపములతో వాడబడుచున్నవి.

మన యాంధ్రదేశమున అచ్చ తెనుగు భాషయొకటి యున్నను అది గ్రంథముగ నున్నదే కాని ఎచ్చటను ప్రజల వాడుకలో విరుద్ధముగ లేదు. చదువు తెలియని పామరజను లతో నైన ఏ ప్రాంతములయందును సంస్కృతపదములేము లేని అచ్చ తెనుగుభాష నప్పటముగ మాట్లాడుచారు అటుడు. ఆంధ్రలిపి బ్రాహ్మిలికముండియే పుట్టి క్రమముగ బరిణామవికా సముల గాంచినది. అశోక గుహా వేంగీ పూర్వచాళుక్య లిపులు ఒకదానినుండి మఱియొకటిబుట్టుచు ప్రస్తుత మనయాంధ్రలిపి క్లితికి కారణములైనవి. పూర్వ చాళుక్య లిపి నుండి మన తెనుగు లిపి పుట్టి వికసించినది. దీనినిరూ పించుటకు బూర్వచాళుక్య లిపియందు జెక్కబడియున్న 622 వ సంవత్సరపు విష్ణువర్ధనుని శాసనమును 976 వ సంవత్స రమున రాజరాజనరేంద్రుని పక్షమున నారాయణభట్టునకు నన్నయభట్టారకునిచే లిఖింపబడి సమర్పింపబడిన సందమూరి దానశాసనమును జూలియుండును. ఆంధ్రగ్రంథములలో బ్రథమ మును అత్యుత్తము నకబడుచున్న మహాభారతము నన్నయ భట్టుచే 10 వ శతాబ్దిని చాళుక్యలిపియందే వ్రాయబడినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. వైకాసములలోని లిపి పోలికలను బట్టి చూచిన దెనుగులిపి పరిణామ సంస్కారముల బొందిన పూర్వ చాళుక్య లిపియే యని స్పష్టమగుచున్నది. తిక్కన సోమ యాజి భారతరచనకాల మును 18 వ శతాబ్దము వఱకును చాళు క్యలిపియే నిజస్వరూపముతో ఆంధ్రగ్రంథలేఖనమునకు దోడ్ప డుచుండియుండును. సోమయాజిగారు తమ భారతమును పైత మా లిపియందే లిఖించియుండురు.

భాషాభివృద్ధికై పెక్కువిధముల గృహింపబడి అసమాన భాషానేపచే నాంధ్రభాష డను కీర్తిగాంచిన శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలమునాటికి ఆంధ్రలిపి చక్కని స్వరూప ప్రచారము లను బొంది మన ప్రస్తుతలిపి స్థిరపడినది. 16 వ శతాబ్దమున ఆంధ్రయులు మనదేశమున బ్రవేశించిన మిక్కిల క్రైస్తవమత బోధకులు మత ప్రచారముచేయుచు అప్పుడు వాడుకయం దున్న అక్షర స్వరూపములను గైకొని నీసాక్షరముల నిర్మించిరి. అప్పుడు హిందూస్థానము నందలి సకల దేశభాషావర్ణము లును నీసాక్షరములచే స్థిరరూపమును దాల్చినవి. నీసాక్షర నిర్మాణమువలన అక్షరరూపములు స్థిరపడుటయే కాక పునః పరిణామములకు అనకాశము కలుగలేదు. లేఖనాది వ్యయప్ర యాసములను దగ్గి అనాయాసముగ గ్రంథప్రకటనమునకు దోడ్పడుచున్నది. అశోకుడు మొదలు కృష్ణదేవరాయల కాలము వఱకు గల తామ్ర శిలాశాసనములయందు అక్షరస్వరూపముల పరిశీలించిన పక్షమున దెనుగువర్ణము లేఖనముగ గలిగినదియు

దెలిసికొనవచ్చును. ప్రాచీనదేశవాజ్యయచరిత్రములను దెలిసి కొన గోరువారు పురాతన దేవాలయములలోని శిలలపైనను రాగిలేపలపైనను జెక్కబడియున్న శాసన పరిశీలనము కావించినయెడల ఎన్నియో రహస్య విషయములను గనిపెట్టవచ్చును.

వర్ణమాల

అరవము, ఇంగ్లీషు, ఉరుమాభాషలయందు వలె ఆంధ్రభాషయందు అక్షరలోపము లేదు. ఒక్కొక్క స్వనికెని ఒక్కొక్క యక్షరము నిర్మింపబడియున్నది. అరవభాషయం దువలె వివిధస్వరముల నొక్కయక్షరమే భాషింపవలసిన తొంద రయము లేదు. గీర్వాణభాషాక్షరము లెల్లు లోకములలోని సకల భాషలను నొక స్వనిమాత్రమేమైన లేకుండ వ్రాయ సమర్థమగుచున్నవో ఆంధ్రాక్షరములను అట్లే సమర్థములగు చున్నవి. ఏలయన యీ వర్ణమాలనిర్యాధ్యలు అప్పటి భాషా వైఖరి ననుసరించి సంస్కృత వర్ణస్వరములనే యీవర్ణములను గల్గించిరి. వర్ణముల సంఖ్యయును సంస్కృతవర్ణసంఖ్యతో సమ ముగ నున్నది. అచ్చ తెనుగు శబ్దముల భాషారచనయందు శేర్ప టకొఱకు మాత్రము కొన్నివర్ణము లధికముగ నిర్మింపబడినవి. అందువలన ఆంధ్రభాషను సామాన్యముగ జనువను వ్రాయను నేర్పినవారైనను అర్థముగాని కఠిన గ్రంథములను పైతము సుల భముగ జనువగలరు.

గ్రంథముల ప్రయోజనము, వానిరచన

శ్లో|| "కావ్యశాస్త్ర విసోదేన కాలోగృహ్యతి భీమతాం వ్యవసేనచ మూర్ఖాణాం నిద్రయా కలహేనచ॥"

అని పండితులు చెప్పునట్లు సద్బుద్ధిగల చదువుకొన్న ప్రతిమానవునకును గ్రంథపఠనముచే గాలము దుర్వ్యవసముల చెంత బోనీక సుఖముగ గడుదుచుండును. చదువుకొన్నవారే యనలేల చదువురాని సత్త్వైరవసముగల మానవు లెందరో గ్రంథలేఖనమున దమ కాలమును సుఖతరముగ గడుపుటను జూచుచున్నారము. ఒకపల్లెలూరియం దొక్కడు చదివిన మను జుడున్నయెడల నాతనిచే గ్రంథములు చదివించి పలువురు చదువురానివారు విషయములను గ్రహించి యానందించు చున్నారు. నీతిమతబోధకము లగునట్టియు మహాపురుషుల జీవితముల చెలఱునట్టియు గ్రంథపఠనశ్రేణిజనులవలన దుష్టులు కూడ శిష్టులగుచున్నారు. గ్రంథము సంసారికి గృహకృత్యముల పట్ల స్వస్థుడౌవలసింది. కార్యలోచనపట్ల మిత్రత్వము వంటిది. ప్రయాణకాలమున సంగతునివలసింది. దుఃఖసమయమున నోదార్పు బంధుమిత్రుల వంటిది. మతబోధనవిషయమున సర్గు రవు వంటిది. నీతి నియముల నిరూపించుటకు శ్రేయోభి లాషులకు తలదండ్రుల వంటిది. ఆత్మనాత్మ్యజ్ఞానము గలిగించు పట్ల రాజయోగి వంటిది. రాజకీయశిక్షణముపట్ల ప్రజారంజకు డగు రాజువంటిది. విద్యాభ్యాసముపట్ల ఉపాధ్యాయుని వంటిది. రసభావముల బుట్టించి తన్మయత్వము నొందించుపట్ల రసజ్ఞుడగు నటునివంటిది. పెక్కులేల! ప్రపంచమున మానవుడు తన జీవితమును సన్మార్గమున నుత్తముగ శ్రేయస్కరముగ గడవలయునన్న సద్బోధనము తప్ప వేరొండు శరణ్యము లేదు. రామకృష్ణుడు త్యాగశీలర జీవితచరిత్రముల చెలఱుగ్రంథ ముల జదువు వినువారలను ఆత్మాగమములు కొంతవఱకునే అంకురింపక మానవు. ఇప్పటి మన మహాత్మ్యగాంధీవంటి మహా నీయుల త్యాగగుణముల బ్రత్యక్షముగ జూచుటకంటె గ్రంథ రూపమున నున్న వారి జీవితచరిత్రముల జదువుటచే నెక్కువ యుద్దేశాభిమానములు కలుగుచున్నవి. వేరేల గ్రంథములే మానవసత్త్వశ్రమలని చెప్పుట కట్టి సంత్యమును లేదు.

అట్టిగ్రంథనిర్మాణము సంస్కృతభాషయందు మహాస్థుల కాలముననే లిపి సాధనములచే గలిగి క్రమాభివృద్ధి గాంచినదని నే నిదివఱకే భాషాప్రకరణమున జెప్పియుంటిని. ప్రథమాంధ్ర గ్రంథ నిర్మాణాద్యుడు నన్నయభట్టుని కొందరును అతనికి బూర్వమే ఆంధ్రభాషయందు గ్రంథనిర్మాణ ముండెనని మఱి కొందరును బరిశోధకులు దీర్చు నిరంతర వివాదములచే దలలు బ్రద్దుల కొట్టుకొనుచున్నారే కాని యిదిమిథ్యమని సప్రమాణ ముగ నిరూపించినవారొక్కరును గానింపరు. ఏది యెట్లు న్నును నన్నపాత్యుడే బ్రథమాంధ్రగ్రంథ నిర్మాతయను కిందడతి దేశమున గలరు. అప్పటినుండియే ఆంధ్రగ్రంథ నిర్మాణమును విమర్శింతుము. ఈయన మహాభారతమును రచించినది పదియవ శతాబ్దము. తిక్కన సోమయాజి తిక్కన భారత పంచదశపర్వ ములను రచించినది పదమాడవశతాబ్దము. పదిమొదలు పదమాడ వశతాబ్ద మధ్యకాలమునగాని పదిమాడు మొదలు పదునైదవ శతాబ్ద మధ్యకాలమునగాని ఆంధ్రగ్రంథ నిర్మాణ మంతగ గానించుటలేదు. ఆంధ్రభాషావర్ధనా కంకణమధ్యుడగు శ్రీకృష్ణ దేవరాయల కాలమున పదునైదవ శతాబ్దమునుండియే ఆంధ్ర గ్రంథరచనము మిక్కిలముగ ప్రబలి చాలవఱకు ఆంధ్రవాజ్మయ

ము అభివృద్ధి జెందినది. అందు గొన్ని సంస్కృతవాజ్మయ గ్రంథానువాదములును, సంస్కృత పురాణలేఖనములనుండి గ్రహించిన కథల ననుసరించి రచించిన ప్రబంధములును కొన్ని స్వకపోలకల్పిత రచనలును అయియున్నవి.

ఈగ్రంథము లన్నియు గద్యపద్య మిత్రరూపముననున్న వే కాని వీనిలో అచ్చముగ గద్య గ్రంథమేదియు జూపట్టదు. కాగితములు మన దేశమున బదినాల్గవ శతాబ్దముననే వాడుకకు వచ్చియుండినను అచ్చుకూటములు చెలయవఱకు మనపూర్వులు గ్రంథముల నన్నిటి తాళపత్రముల మీదనే వ్రాయుచుండిరి. ఆకాలమున వారి లేఖనకాల మత్యద్భుతము. అనన్వయ్యధమును తాటాకులపై దారులు దీర్చి గంటముతో నలుమూత్రమైన స్థా లిత్యేము కలుగనీక మత్యములు బోలిన అక్షరముల లిఖించు వారి నేర్పు నేరీకైన వర్ణింపకల్యమునా! అక్షరము లెంత జిలుగగ్రవాసినను లేఖనగతియందును వర్ణములసాంకమునందును ఈషణ్యూత్రమైన లోపముండెడిదికాదు. ఇందుకు నాస్వగ్రా మమున నాగృహమున నిప్పటికిని కాపాడుచుదున్న జిలుగు భారత భాగవతములే నిదర్శకములు. మనదేశమున ముద్రణ యంత్రములను పైపు లైటగులను వచ్చిన పిమ్మట మన లేఖన కాలమును శక్తియును క్షీణించుటయే కాక వర్ణసౌష్ఠ్యమును గమనచేగమును గూడ కొరవడినవి.

గ్రంథాలయప్రయోజనము

లోకమున విజ్ఞానమెప్పుడు గ్రంథరూపమున చెలసి జాబ్బును మభివృద్ధి జెందగ్రారంభించినదో అప్పుడే ప్రజలయం దు విద్యాభ్యాస విద్యాపాఠశాలిలాషలు జనించినవి. గ్రంథ సంపాదన సందర్భ జాభిలాషలును బుట్టినవి. ప్రజలయందు గ్రమ క్రమముగ విద్యాభివృద్ధి గలుగుటతో గ్రంథాలయ నిర్మాణో ద్యమము ప్రారంభమయినది. ప్రజ లెవరికిగావలసిన పుస్తక ముల వారే సంపాదించి చదువుకొనగూడదా? వ్యయప్రయాస కారణములగు ప్రత్యేక గ్రంథాలయము లేల కావలయునను ప్ర త్న ముదయింపవచ్చును. ధనవంతులగు ఏకాద్వినుండియో గ్రంథ ముల శేర్ప సమగ్రులగుచున్నారే కాని ధనహీనుల కది సాధ్యప డునది కాదు. ధనవంతులైనను సమగ్ర గ్రంథసంచయమును నేకరీపమస్సాధ్యము. దేశములోని భిన్న భిన్న ప్రదేశములయం దు కాని విదేశములయందు గాని భిన్న భిన్న కవులచే రచింపఁ బడిన పుస్తక సముదాయమును వ్యయప్రయాసల కోర్చి సంపాదిం చు కార్యము ధనవంతుడగు యేమానవునకు సులభసాధ్యము కా దు. సాధ్యమైనను పుస్తకసంచయమును సురక్షితముగ గాపాడ వలనుపడదు. వలనుపడినను గ్రంథముల చెదరకుండఁ జూచుట ఆతికష్టము. అప్పుడప్పుడు నేపాదాక్షిణ్య భావములచే పాత్ర ములు పరమాస్తగతమై తిరిగి రాకుండుటయు సహజమైయున్నది. ఇందుకు కారణమేమన అట్టి గ్రంథసంచయమును రక్షించు టకు సరియగు కట్టుదిట్టములును విధినిబంధనలును లేకుండుట యేమా ఆవిషయమున నాకు స్వానుభవము గలదు.

ప్రభుత్వామోదమునగాని పలువురు ధనవంతుల ధనసా హాయ్యమున గాని నిర్మింపఁబడి విధినిబంధనలకు చెంబడి కట్టుది ట్టులతో నడిపింపఁబడు బహిరంగ ధర్మగ్రంథాలయములకు గ్రంథసంచయమును శేర్పటయు సులభమే. సంరక్షించుటయు ను సులభమే. అట్టిగ్రంథాలయములే ప్రజలకు అనాయాసపర్వ నీయుములు. నిరభ్యంతర పఠనీయుములు. నీతినిలయుములు, మత బోధనమకములు. ప్రత్యేకధర్మ గ్రంథాలయములు చీదల కెంత యో యుపకార మొనర్చును. ధనవ్యయము లేకయే గ్రంథపఠ నము సిద్ధించుచున్నది. గ్రంథాలయము పండితులకు బుట్టినిల్లు వంటిది. పరిశోధకులకు ముంగిటి కల్పవృక్షమువంటిది, కవిశ్మరు లకు గామధేనువువంటిది. అన్నివిధములచేత పుస్తకాలయము లు మానవజీవితముల వికసంపకేసి జీవితకాలము నుత్తమోత్త మముగఁ బరిణమింపఁజేయును. గ్రంథభాండాగారముల వలన మానవుల కింకెన్నియో అసంఖ్యాకములగు ప్రయోజనములు క లుగుచున్నవి. గ్రంథవిస్తరభితి వానినన్నిటినిచుచు జెప్పచున్నతి.

పాశ్చాత్యదేశ గ్రంథాలయములు

భారతదేశ గ్రంథనిర్మాణమున కంటె పాశ్చాత్యదేశముల యందు గ్రంథనిర్మాణము ఆధునికమైనది. అయినను ఆదేశముల యందు మొదటినుండి సర్వజనులకు నిర్బంధ విద్యావిధానము గ లును. అందుచే విద్యాగంయల సంఖ్య శీఘ్రముగఁ జెలుగుచుం డెను. తమగుణ్యముగ గ్రంథరచనమును అభివృద్ధి గాంచెను. ఇప్పటికి ఆ దేశములయందు జదువను వ్రాయను దేప్పి గ్రంథపఠనయోగ్యత గలవారు నూటికి లొంబదిలోమిడిమిడి కలరు. జనసామాన్య మంతయు విద్యావంతమైనపుడే గ్రంథభాండాగార నిర్మాణావశ్యకత ప్రజలకు త్వగపెట్టుచుండును. విద్యాభివృద్ధి యందు పాశ్చాత్యులకు గల పట్టు దల మన పోలకు లగు ఆంధ్ర

యాల మూలమున నేర దెలిసికొనుచున్నారము. ఆమెరికా, ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, ఫ్రాంసు మున్నగు స్వతంత్రవాగరక దేశముల యందు గ్రంథాలయములేని యూరప్ దేశమి ఆయా దేశవిశ్రమాలమున, తెలిసికొనుచున్నారము. ఆత్మవ్యసంఖ్య గల గ్రామములైన మొత్తముక గ్రంథభాండాగారమున పతనమందిరమును గలిగియున్నదను నపుడు నగరపట్టణములను గూర్చి వేరగఁ చెప్పనల యా నా? నగరములయందు విశ్వగ్రంథ సంఘముల కేంద్ర గ్రంథాలయములే పెక్కులున్నట్లు వినుచున్నారము. ఈదేశముల గ్రంథాలయ పతనమందిరము లనేకములు ప్రభుత్వదాయముతోనే పోషింపబడుచున్నవి. ధనవంతుల ధనములమునఁ బోషింపఁబడు గ్రంథాలయములను గొన్ని యుండునట్లును. ప్రభుత్వసాహాయ్యము లేనిసంస్థలేవియు అభివృద్ధి గాంచనేరవు. పాశ్చాత్యదేశములయందు గ్రంథాలయము లింత ఉన్నతవిధయందుండి ప్రపంచమునకు మార్గదర్శకులగుటకు గారణము ప్రభుత్వసాహాయ్యమే. ఈ దేశగ్రంథాలయ పతనమందిరముల నిర్మాణకాలమున, అందలి వస్తుసంచయ సౌందర్యమును ప్రేక్షకుల మానసములఁ జూరగొనగలగు ననుట వింతగాదు. లండన్, ప్యారిస్, బెర్లిన్ గ్రంథాలయముల చూచినవారు తుట్టి పాసాబాధలుగూడ మరతురనుమాట తప్పదు. అది అట్లుండ నిండు. ప్రాచ్యభిండ్ దేశములలో మొన్న మొన్న చలయై త్తిన జపానదేశపు వాఙ్మహాభివృద్ధియు? గ్రంథాలయ నిర్మాణ పాదకాఢిభాషలును మనల సిగుపడఁ జేయుచున్నవి. ప్రజాసామాన్య సుంతయుఁ జదువుకొనవలయు నను నిష్పంధముఁ గల ఇట్టి దేశములయందు దెన్నిగ్రంథాలయములన్నను నింక లోపము గానించుచునే యుండును.

ప్రాచీన భారత గ్రంథాలయములు

ప్రాచీనకాలమున భారతదేశమందు బౌద్ధులకు పూర్వము ప్రత్యేక గ్రంథభాండాగారములు నిర్మింపబడి పోషింపబడుచుండినట్లు ప్రమాణములేవియు జూపట్టవు. అందుచే అప్పటికి వాఙ్మయగ్రంథములు లేవనజనదు. జనసామాన్యమున విద్య లేనందున గ్రంథాలయ నిర్మాణావశ్యకత కలిగినదికాదు. ఆ కాలమున విద్యానంతలు మిక్కిలితక్కువ. కాని విద్యావంతులైన వారందరు మిక్కిలి విజ్ఞానముఁ గలవారుగ నుండెవారు. జనసామాన్యము విద్యాభ్యాస విషయమునను విద్యాంసులు విద్యావాప్తి విషయమునను శ్రద్ధవహించినవారు కారు. పండితులుమాత్రము అప్పడప్పుడు రచింపఁబడు గ్రంథములను సేకరించి స్థావరమునకై కాపాడుచుండెడి వారు.

బుద్ధదేవుని సిద్ధాంతముల ననుసరించి వేరు మతమొందు బుట్టి దేశ మంతట వ్యాపింపుటచే వేరుమతము క్షీణించెను. వేద మతావలంబులు నామమాత్రా వశమైరి. అంతటి గ్రంథరచన తగ్గుటచే కాక గ్రంథములను పెక్కులు నశించెను. బౌద్ధమతానుసారము గ్రంథరచనము ప్రారంభమై ఆచరముననే అపారవాఙ్మయ మేర్పడి అది దినదినప్రవర్ధమానమై ఏడు ఎనిమిది శతాబ్దములవఱకు నలందాది ప్రదేశములయందుఁ గొప్ప కేంద్ర గ్రంథాలయములు స్థాపింపబడి పోషింపబడెను. బౌద్ధమత బౌద్ధవాఙ్మయములు మనదేశమున చాలకాలము ఉన్నత దశయందుండి హిందూ మత హిందూవాఙ్మయాభివృద్ధిల నొంది పట్టెను.

శంకరాది మతగురువులు పుట్టి హిందూమత పునర్ధరణముఁ గావించిన పిమ్మట నానాటికి బౌద్ధమతము క్షీణించుటయు బౌద్ధవాఙ్మయ గ్రంథములు మనవారి మతద్వేషముచేత చాలవఱకు నశించుటయు సంభవించెను. కొన్నిగ్రంథములు పరదేశీయుల ఆదరణమున చీనా తిబెత్తు మొదలగు దేశములకుఁ బోయెను. శ్రీహనుని కాలమందు చీనాయాత్రికుడు కీయాన్ త్సాంగ్ అను వాడొక్కడే 657 గ్రంథముల చీనాదేశమునకుఁ గొంపోయెనని దెలియుచున్నది. హిందూమతము పునరుద్ధరింపఁ బడిన పిమ్మట సంస్కృతవాఙ్మయము శుక్లపక్ష చంద్రనివలె అపారసంపూర్ణాభివృద్ధి గాంచి కాశీవాఙ్మయ గ్రంథాలయాది పెక్కు గ్రంథాలయముల నెలకొల్పబడి విరాజిల్లెను. విద్యాంసుల యిండ్లన్నియు గ్రంథములు మాయెను. మతములయందును దేశాలయములయందును గ్రంథసమదాయ మెంతయో సమకూర్చబడి పాలింపఁబడుచుండెను.

కాని మహమ్మదీయులు మన దేశము నాక్రమించిన పిమ్మట పతద్వేషముచే ననేక దేశాలయ పత నిర్మూలన ముతోఁబాటు మతగ్రంథములనే కాక దృగ్విచరమైన ప్రతి వాఙ్మయ గ్రంథమును నశింపజేరిరి. ఎన్నియో గ్రంథమందిరముల నాగ్రిరి. అనంతర బండకో పాశ్చాత్యయాత్రికులు నెలకొలప గ్రంథముల నపారించి తమ దేశములఁ జేర్చిరి. లండన్, ప్యారిస్, బెర్లిన్ మున్నగు నగరములయందలి గ్రంథాలయముల న్నలకఁబడియున్న సంస్కృతగ్రంథ సంఘములయందు యిట్లు

పహరింపబడినదియే. అన్యదేశములయందున్నంత గీర్వాణ గ్రంథాలయ మిప్పుడు మనదేశమున లేదు. మన గీర్వాణి నానా విధముల మనలవిధి పరలఁజేరినది. ఇందుకుఁజింతింపక నాదేవి నారాధించి పూర్వోన్నతి గాంతము.

ఆంధ్ర గ్రంథాలయోద్యమము

ఆంగ్లేయులు భారతదేశము ప్రవేశించుటతో మనకు గ్రంథనిర్మాణసభ్యము తీరినది. వారు అముద్రిత సంస్కృతదేశ భాషా గ్రంథముల సమకూర్చించి దేశమందు దచ్చటచ్చట పెద్ద పెద్ద నగరములయందు పుస్తకనిలయముల నిర్మించి కాపాడుచు వాఙ్మయాభివృద్ధికి సకలవిధములఁ దోడ్పడఁదొడంగిరి. కాని మత ద్వేష భాషాద్వేషములచే గ్రంథసమదాయమున కెట్టి హాని యుఁ గలిగించియుండలేదు. చెన్నపురి ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగార ముట్టిదయే. ఆంగ్లేయులు ప్రపంచములోని మనుజులందరు తమ క్రైస్తవమతావలంబులు కావలయునను నెట్టి కోరిక కలవారైనప్పటికిని పరమతద్వేషమును బ్రత్యక్షముగ జూపరు. వారు విద్యాప్రియులు. చాలాప్రవీణులు. వన మేలకొఱకుఁ గానున్నను స్వప్రయోజనమునకైన వారు మన దేశీయవిద్యలఁ గాపాడవలసి వచ్చినది. ఆంధ్రభాషావర్ధనమునకై ప్రౌఢదొరగారు సర్వసక్రమమున మనవారిలో నెవరును స్పృయుండలేదు. అనేక లిఖిత తాళపత్రగ్రంథముల సంపాదించి సంగ్రహింపజేసెను.

ఆంధ్రదేశమున మన ఈ గ్రంథాలయోద్యమము ప్రారంభముకాక పూర్వమే గ్రంథాలయ నిర్మాణోత్సాహముఁ బ్రజలయందు గలిగినది. అదియును ఇప్పటికి సుమారు ఇరువదియైదు సంవత్సరముల కిటీవలనుండియే నావిద్యార్థికాల మగు 1890 సం॥ ప్రారంభమున ఆంధ్రదేశమున పెద్దపెద్ద పట్టణములయందు నొక గ్రంథాలయము కనుపింపలేదు. అయినను పండితులును, విద్యాభిమానులును ముద్రితాముద్రితగ్రంథములు పెక్కులు సంపాదించి స్వగృహముల భద్రముగఁ గాపాడుచుండెడి వారు. నాచిన్నతనమున మాయించునే నేనొక బండిమోత తాళపత్రగ్రంథములను చూచియున్నాడ.

గ్రంథాలయ నిర్మాణోత్సాహము ప్రజలయందు దుత్పన్నమై గ్రంథాలయోద్యమము బయలుపడెను లోపల ఆంధ్రదేశమున ఏకొన్ని మండలములలోనో కొన్ని ముఖ్యస్థలముల యందు సామాన్యగ్రంథనిలయములు నెలకొల్పబడినవే కాని నిజమైన యభిమానము ప్రజల నావరింపలేదు.

మహాత్ముడు కచ్చికి బయలుదేరుట

బొంబాయిలో విడ్కోల్పు

నిన్న 22 వ తేదీని బొంబాయి హార్బరువద్ద చాలమంది భాటియా ప్రముఖులు మహాత్ముని విడ్కోల్పుటకు సమావేశమైరి.

“నన్ను ఆహ్వానించినందులకు కచ్చి మండలము వారికి నేను కృతజ్ఞుడను. నేనచటి కేల పోవుచుంటినో నాకే తెలియదు. మండలవాసులపై నాకుగల ప్రేమయే నన్నచటి కాకిరించు చుండనోపు. నాకు ప్రియమైనవానినిన్నిటిని వారరుగఁదరు నాకు వార్ధక్యము హెచ్చగుచున్నదిగాని నా ఆశయములను సంకల్పములును మాత్రము ఎల్ల కాలమును యోవ్యన ప్రాయముననే యుండును. నాకు మరణ మాసన్నమైన కొలదిని నా ఆశయములు మదింఁత హెచ్చుగా కొనలుసాగుచున్నవి. నేను నా ఆశయములనే సమీక్షించునటుల మీరు దేవుని ప్రార్థించుచు నన్నాశీర్వాదించుడు సత్యమును ధర్మమును ఊతగా గొనియే నేను అన్ని కార్యములను చేయుచుండును. కచ్చి మండలవాసులు నన్నాహ్వానించినందులకు కాలచింతింపవలసిన అవసరమును కలుగజేయు పనులను వేసినిగూడ నేనచట చేయను. నాకు విశ్రాంతి అత్యవసరముగా నున్నదిగాన నేను విశ్రాంతికొరకే కచ్చికి వెళ్లుచున్నాను. నాశివును ఆందోళనము చాల మితిమీరి పోయినది. కచ్చి ప్రజల యభ్యుదయలను గూర్చి నాకు చాల ఉత్తరములు వచ్చినవి. నేను వానిని సరింపజాలక పోయిననో అందులకు కారణము నా ఆశక్తత యనియే మీరు తలపవలెనుగాని నాకు శ్రద్ధ లేదనిమాత్రము తలపగూడదు” అని మహాత్ముడు నుడివెను.

అస్సాములో వర్షములు

ఝిమ్, అక్టోబరు 21:—మామూలుకంటె మూడురెట్లుగా అస్సాములోను బర్మా దేశములలో వర్షములు కురిసినవి. (అ. ప్రె.)

నెనేటు సభ

నిన్నటి సమావేశము

నై సు ఛాన్సలరు సర్ రఘుపతి వేంకటరత్నంనాయుడుగారి అధ్యక్షత క్రింద నిన్న మధ్యాహ్నము 3.15 కు సభ జరిగినది. రిజల్యూరు విలియం మెల్లేనుగారు గూడ సభకువచ్చెను. చాలమంది సభ్యులు వచ్చిరి.

“ఈసభకు నేడు ఛాన్సలరును ప్రొఫెసరులను గూడ రానందున నై సు ఛాన్సలరు నగు నేను అధ్యక్షతను వహించుచున్నాను. నాబాధ్యతను నేను గుర్తించియే యున్నాను. మీరు నన్ను యీపదవికి నిశ్చయించినందులకు మీ కందరకును కృతజ్ఞతను తెలుపుచున్నాను. మీరు తగినసలహానిచ్చి సహాయమును చేసెదరని ఆశించుచున్నాను. నేను శక్తివంతులగుటకు పనిచేసెదను. “భారతదేశమున అసమాన పాండిత్య కేముషి సంపన్నులగు డాక్టరు సర్ రామకృష్ణ భండార్కరుగారును, దివానుబహదరు ఎల్. డి. స్వామికణ్ణుపిళ్లే గారును కీర్తిశేషులైనందున యీసభవారుసంతాపమును తెలుపుచు వారిపాండిత్యమును ప్రశంసించుచు వారికుటుంబములకు సానుభూతిని తెలుపుచున్నాను.” అను తీర్మానమును మీ రామోదించగోరెదను” అని నాయుడుగారు నుడివెరి. సభ్యులందరును లేచినిలిచి తీర్మానము నామోదించిరి.

సర్. వేంకటరత్నం నాయుడుగారు నై సు ఛాన్సలరుగా నియమింపబడినందులకు నాయుడుగారిని అభినందించుట కొక తీర్మానమును రావుసాహెబు ఆర్. కృష్ణరావు భాగ్లేని గారుపాదించిరి. ఆతీర్మాన మామోదించబడెను.

ఇట్టి ప్రశంసను అధికారాంతమున గూడ నేను బహయ గలిగిననో ధన్యమగుచునని నాయుడుగారు నుడివెరి. కీర్తుట ప్రశస్తి తరములు జరుగుచుండగా ఆకస్మికముగా మాధవప్రసాద గారు వృత్తినిందుటచే సభగూడ అసమగ్రముగనే ముగింపబడెను.

మధ్యరాష్ట్రముల స్వరాజ్యపక్షము

అఖిలభారత స్వరాజ్యపక్ష కార్యనిర్వాహక సమావేశము

నాగపూరు, అక్టో 28:— మధ్యరాష్ట్రముల మరాటి, హిందూస్థానీ, బీరారు స్వరాజ్యపక్షముల సంయుక్త సమావేశము నవంబరు 1 వ తేదీ ఉదయం 8 గంటలకు క్రాడకు పట్టామున తిలకు జూఆన్ మందిరములో జరుగుననియు, ఆ సభకు పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు వచ్చెదరనియు ఆ రోజుననే అచటనే అఖిలభారత స్వరాజ్యపక్ష కార్యనిర్వాహక సంఘ సభ జరుగుననియు, కాలమునుగూర్చి పండితమోతీలాలు నెహ్రూగారు మున్ముందు ప్రకటించెదరనియు మధ్యరాష్ట్రముల మరాటి రాష్ట్రీయ స్వరాజ్యపక్షాధ్యక్షుడు అభయంకరుగారు అసోసియేటెడ్ ప్రెస్ కు విలేఖరికి దెల్పిరి. (అ. ప్రె.)

తాంబీగారి యుద్వోగము

శాసనసభ్యుల అనమ్మతి

స్వరాజ్యవాదుల ప్రతిఘటనము

నాగపూరు, అక్టోబరు 24:— శాసనసభాధ్యక్షుని గవర్నరు కార్యనిర్వాహక సభలో సభ్యునిగా నియమించుట రాజ్యాంగవిధానమున తప్పుడు మార్గమును కనబరచుచున్నదని యు. అధ్యక్షుని స్వాతంత్ర్యమున కది కేవలము భిన్నమనియు అధ్యక్షపదవికి గల గౌరవమును సరిగా కాపాడవలెననియును తానునుచేడిలాలో గారను శాసనసభ్యుడు వచ్చే మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో నొక తీర్మానమును ప్రతిపాదించెద నని నోటిసు నిచ్చెను.

తంబీగారు స్వరాజ్యపక్షమును వీడిపోయినందువలన తమకు కోపము కలిగినదని ప్రభుత్వమువారికి నిరూపింపు నుద్దేశ్యముతో శాసనసభలో తంబీగారి కార్యక్రమమునకు భంగపల్లకలిగించుటకు స్వరాజ్యవాదులు అనేకవిధములైన పార్లమెంటు కీ యెత్తుల సత్తుచున్నారని “హితవాద” వలన తెలియుచున్నది. ప్రభుత్వమువారి తరపున తంబీగారు డేనినైన ప్రతిపాదించినప్పుడెల్ల సభను నిలిపివేయవలయునని ప్రతిపాదించుట వీరియెత్తులలో నొకటియై యున్నది. (అ. ప్రె.)

మదరాసు వార్తలు

సంగీతసమాజం:—శ్రీమతి బెంగళూరు తాయి సంగీతభిక్షు, ఈనెల 24 వ తేదీ శనివారమునాడు అనగా రేపు సాయంకాలము 5 గంటలకు గోవిందప్ప నాయకపీఠిలో సాందర్యమహులలో శ్రీమతి బెంగళూరు తాయి పాటకచేరి జరుగును.

భగవత్కథాప్రసంగసభ:—చెన్నపట్టణం సామాకారులకు టంకాలపీఠిలోనుండు హిందూ తిరుమల కథ హైస్కూల్ హాలులో పాదుకా పట్టాభిషేక కాలక్షేపము శ్రీ పాండురంగ భగవత్ కథాప్రసంగ సభవారిచే ఆదివారము 4 గంటలకు బ్రహ్మశ్రీ పండిట్, క్రిరంగం శివగోపాలాచారి గారి వలన జరుపబడును.

చెన్నపురి ఆంధ్రవిద్యార్థిసంఘము-బహిరంగసభ:—ఈనెల 26 వ తేదీ సోమవారమునాడు సాయంకాలము 5 గంటలకు సాందర్యమహులలో శ్రీ పానుగలు రాజాగారి అధ్యక్షత క్రింద బహిరంగసభ జరుగును. ఆసభలో “ధర్మావాయములు” అను విషయమునుగూర్చి చర్చ జరుగును.

వందించి ఒకపిల్ల నగలు దొంగలించుట:—ఒక ఆడపిల్లను మోసముచేసి మరుగులను దొంగలించినందు లకు చింతాద్రాపేట పోలీసు నిన్న సుబ్రహ్మణ్యము అను వానిని ఆరెస్టుచేసెను. మొన్న పిల్ల యింటిముందర నిలబడియుండ తన పిల్లి చివరవరకు రమ్మని పిల్లను బుజ్జగించి మెల్లగ పిల్లమురు గల కైంకర్యము చేసెను. తదనంతరము దొంగ ప్లవరు బహు నందు మరుగుల నమ్ముకొనెనని తెలియుచున్నది. (అ. ప్రె.)

చెన్నపురి ఆంధ్రనాటక సభవారు:—బొబ్బిలి యుద్ధమును 1925-వ సం॥ ఆక్టోబర్ నెల 25-వ తేదీ ఆదివారము సాయంత్రం 5-80 ఘంటలకు (కోట మైదానమునంద నుండు) ఎస్.పి.ఎస్. థియేటర్లో ప్రదర్శింతురు. పరదా రాధా కృష్ణయ్యగారు రంగారావుపాత్రను, యల్. విజయగోపాల రావుగారు (తెనాలి) వెంగళరావు పాత్రను, యస్. యం. కామాక్షి సుందరకృష్ణిగారు తాండ్రపాపారాయుడు పాత్రను వి. శేషగిరిరావుగారు హైదర్ జంగ్ పాత్రను, పి. భజంగ రావు నాయుడుగారు విజయరావురాజు పాత్రను, యం. దేశికాచారిగారు వల్లభాచారిపాత్రను ధరింతురు.

శ్రీనివాసమందిరం - అనాథశరణాలయం
మేల్కొండ - మైసూరు సంస్థానం:—ఈ సంస్థయొక్క వ్యవస్థాపకురాలు శ్రీ ఏ. శింగమ్మగారు పంపిన నివేదికను కృతజ్ఞతతో నందుకొంటిమి. ఇది 40-41 వ వత్సర వార్షికనివేదిక. “గతవత్సరమున వరదలవల్ల మిగ్గ్రామమున పంటబాపాయి నందున ఆచట నీమందిర సంఘమునకు గల భూములనుండి రాగల లసిన సాగునీరి మక్తాధాన్యము 45 బండ్లలోను 20 బండ్లు నష్ట మగుటవలన ధనలోప పరిస్థితిగా కలిగినది. ఈ అనాథశాల బాలికల నెటుల రక్షించుటయోయని చాల భీతిలుచున్నాను. కావున ఉదారభావులకు దేశీయులు విరాళముల నొసంగి యీ అనాథలను కాపాడఁజేయుట” అని శ్రీశింగమ్మగారు మనసు కరుణనట్లు చేసిన విజ్ఞప్తి వ్యవకాదని నమ్మెదము. శ్రీ శింగమ్మ గారు కీర్తిశేఖరలకు జనోపకారి వీ. జి. చార్లగారి ధర్మపత్ని. మైసూరు దొరతనమువారు 1900 సంవత్సరములో ఎడతూరు తాలూకా మిగ్గ్రామమున 12 ఎకరముల భూమిని అనాథశరణాలయమునకు దానముచేసిరి. మరి పెక్కుమందిగూడ ధనము నొసంగియున్నారు.

శ్రీ బాలసరస్వతి ఆంధ్ర భాషానిలయము
హైదరాబాదు

శ్రీ క్రొధనామ సం॥ కార్తీక శు ౧౦ మంగళవార (27-10-25) సాయంకాలము 5 గంటలకు వివేకవర్ధని అంకశాలయందు నిలయపు వార్షికోత్సవము జరుగును.

ఆంధ్రనాయకులను దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించెదరు.

ఆంధ్ర సోదర సోదరీమణులందరు సకాలమునకు దయ చేయ బ్రాభ్యుతులు. వీ. యస్. శర్మ.

రాకపోకలు:—ఆరోగ్యము నిమిత్తము విశ్రాంతి కొరకును బెంగళూరునందు నివసించుచున్న గా॥ సర్ మహమ్మదు హబీబుల్లాగారు బెంగళూరి మేలులో నేటి ఉదయము నకు మదరాసు వచ్చిరి. కుమారు మూడు వారములు సర్ హబీబుల్లాగారు మదరాసునం దుండెదరు. తదనంతరము నవంబరు 18-వ తేదీన డిల్లీకి బైలుదేరెదరు. 21 వ తేదీన అధికారము స్వీకరించెదరు.

దక్షిణ మహారాష్ట్ర రైల్వేయొక్క ముఖ్యమైన ఆపిటరు ఆసు సి. సి. పింతుగారు నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

హైమిలటనుగారి స్థానే మదరాసునగర పోలీసు కమిషనరగ నియమింపజేసిన హెచ్. ఎఫ్. ట్రావెర్సు ఫిలిప్సు గారు యింగ్లాండునుండి నేటి ఉదయమునకు వచ్చిరి.

రైల్వేల సీనియరు గవర్న మెంటు యిన్స్పెక్టరు కర్నలు చెర్లకొండగారు నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

రివిన్యూబోర్డు సభ్యులగు దివాను బహదూరు టి. రాఘవయ్యగారు నేడు ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

నూపరిం బెండింగు యింజనీరు పెడ్డిగారు నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

దక్షిణ యిండియా రైల్వే కంపెనీ ఏజెంటు బి. సి. స్కాట్లుగా, జనని యగు పి. స్కాట్లుగారు బొంబేయిలులో నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

ఆర్. డి. రిచ్చర్డ్సుగారు నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి.

సెంగోడియకు, సి. ఎస్. మార్టినుగారు నిన్న రాత్రి మదరాసునుండి పోయిరి.

బొబ్బిలి దివాను, దివాను బహదూరు రాజాచారిగారు నేటి ఉదయమున మదరాసు వచ్చిరి. (అ. ప్రె.)

ఏ. మాధవయ్యగారి ఆకస్మికమరణము:—

నిన్ను నెనేలుసభ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు ప్రారంభమైనది. ఇదివరకు దొరతనమువారి స్థాల్లు ఆల్బార్ని కాఖలో యిన పెక్కురుగానుండి ఫించెను పుచ్చుకొని ద్రవిడభాషలో చాల న వలల ను వ్రాసిన ఏ. మాధవయ్యగారు నెనేలు సంఘ సభ్యుడగుటచే సభకు వచ్చెను. 3-40 వేళ మాధవయ్యరు యూనివర్సిటీ ఆఫీసు మేనేజరును గూర్చి ఒక ప్రశ్న నడిగెను. దానికి ప్రత్యుత్తర మియ్యబడిన వెంటనే కుర్చీపైనుండి ఆయన క్రిందబడిపోయెను. ప్రక్కనున్న శ్రీమాన్ పత్తమా ర్త్తివా రావివయమును వైశుచాన్సలరుకు తెలిపిరి. అంతట అందరుకు ఆయన చుట్టును జేరిరి. డాక్టరుగరుస్వామి, డాక్టరు లక్ష్మణస్వామి, కల్లులు ఎల్లసుగార్లు పరీక్షచేసిన పిమ్మట ప్రక్క గదిలోనికి ఆయనను తీసికొని వెళ్లిరి. వెంటనే ఆయన ప్రాణము పోయినది. ఆకస్మికముగా హృదయచలన మాసిపోవుటవలనను సెర్జెంటు హెమెరెజివలనను ఆయన చనిపోయెనని వైద్యులు తెలిపిరి. ఆకారణమున వెంటనే నిన్ను నెనేలు సభ నిలిపివేయబడెను.

మాధవయ్యగారు డాక్టరు విల్లరుగారి శిష్యులు. విద్యార్థిగా నున్నపుడు చాల ప్రశంసలు బడసిరి. స్థాల్లు డిపార్టు మెంటులో అస్పెయెంటు కమిషనరు ఉద్యోగమునుగూడ చేసిరి. ఇదివలనే ఫించెను పుచ్చుకొని ఒక ద్రవిడ మాసపత్రికకు సంపాదకులుగా నుండిరి. ద్రవిడభాషలో చాల నవలలను వ్రాసిరి. మాధవయ్యగారు సంఘ సంస్కర్తలలో స్వప్రసిద్ధులు.

విశ్వాస ద్రోహము

మదరాసు, ఆక్టోబరు 28:—మదరాసు నందలి శంభుదాసు వీధియందు యినుపవ ర్రకుల కొలువునందున్న నౌక మహమ్మదీయ నౌకరును విశ్వాసద్రోహమునకు పోలావురముందు పోలీసు నిన్ను అరెస్టుచేసెను. నౌకరు రూ 800 లు అపహరించెనని పోలీసు ఆతనిని అరెస్టుచేసెను. కొన్నాళ్ల క్రిందట యినుపవ ర్రకులు యినుపవరేవులను పరియొక వ ర్రకునివద్ద గొనిరి. అతను సొమ్ము యాయనలసినవని తొందరచేయగా శంభుదాసు వీధియందలి వ ర్రకులు ముద్దాయిచేతికి రూ 800 ల నిచ్చి గరబుధవారం మధ్యాహ్నము 3 గంటల కంటిరి. ఎంతసేపునకును నౌకరు సొమ్ముయిచ్చి రాకపోవుటచే అనుమానియవేసి, పోలీసు లో కంపెయింటు దాఖలుచేసిరి. బి. డివిజను పోలీసునందు చేయబడిన విచారణవలన, క్రొంతకాలము క్రితము ముద్దాయి బొంబాయి వెళ్లుటకు తలంచుచుండెనని జేలెను. మదరాసు పోలీసు తంతునంపగా బొంబాయిపావుచున్న ముద్దాయి పోలావురముందు అరెస్టు చేయబడెను. కొంచెము యిందునుచుగా సొమ్ము అంతయు దొరకెను. ఇన్స్పెక్టరు ఓబ్రియానుగారు కేసు విషయమై విచారణ చేయుచున్నారు. (అ. ప్రె.)

చెన్నపురి లాకలేజి

నేడు మరల తెరువబడినది

ప్రిన్సిపలు డేవిసుగారు కళాశాలలోని విద్యార్థుల నందరిని ఒకడినను సస్పెండు చేసినందున విద్యార్థుల ప్రతినిధి సంఘసభ నిన్న 22 వ తేదీన కళాశాలలో జరిగినది. “ప్రిన్సిపలు గారిచర్యకు మేము విచారించుచున్నాము. ఆదినమున మేము హాజరైనామే భావింపవలెను. మాసభకు అధ్యక్షత వహించ వలెనని ప్రిన్సిపలుగారిని కోరుచున్నాము” అను తీర్మానమును చేసి వారు ప్రిన్సిపాలుకు పంపిరి. అంతట డేవిసుగారు వచ్చి ఆసభ కధ్యక్షత వహించెను. “నిన్నును జరిగిన అల్లరినిబట్టియే నేను సస్పెండు చేయలేదు. కొన్నిరోజులనుండి యిటుల ప్రతి దినమును అల్లరి జరుగుచునే యున్నది. ఒకరోజు సస్పెండు చేయుట అత్యల్పమును శిక్షయే” అని డేవిసుగారు నుడివరి. ఇటు పైని విద్యార్థులు నడుచుకొనవలసిన తీరిని గూర్చిగూడ తెలిపిరి.

“మధ్యాహ్నము 12 గంటలకు మరియొకసభ జరిగినది. ఆసభకు ప్రిన్సిపాలును ఉపాధ్యాయులును విద్యార్థుల ప్రతినిధులును గూడ వచ్చిరి. ఆసభలో జరిగిన సంగతులు రహస్యముగా నుంచబడెను గాని రేపటినుండి కళాశాల మామూలుప్రకారము తెరువబడును. 22 వ తేదీన మాత్రము విద్యార్థులకు హాజరు చేయుటకు ప్రిన్సిపాలు అంగీకరింపలేదు. రేపు అనగా (23 వ తేదీ) నేడు అన్నిక్కాసులను పోయి తన అభిప్రాయమును తెలిపెదనని నివృత్తిసభలో ప్రిన్సిపాలు తెలిపెను” అని నిన్న జరిగిన విషయములను నగరవిలేఖరి మాకు నేడు తెలిపెను.

నేడు (23 తేదీ) కళాశాల తెరువబడెనని తెలిసినది.

కార్యక్రమము సరిగా జరుగుచున్నది

ప్రిన్సిపాలు ప్రకటన

నిన్న లాకాలేజిలో 12 గంటలకు కాలేజి యుపసంఘము సమావేశమై కాలేజిని మూసివేయుటనుగూర్చి చర్చించిరి. ప్రిన్సిపాలుగా రధ్యక్షతవహించిరి. నిన్నటిదినమునకు అట్టేకొ డెన్ను నీయమని విద్యార్థుల లక్షుగగా పిలువడదని ప్రిన్సిపాలనెనట. పిమ్మట కళాశాలలోని ప్రాధానరులును విద్యార్థులును కొన్నివిషయములనుగురించి తీవ్రముగా చర్చించిరట. కాని ఆవిషయములను ప్రతికలను తెలుపబడెనని నిశ్చయించిరి!

నేడు లాకాలేజి సరిగా 10 గంటలకు ప్రారంభయయ్యెను. ప్రిన్సిపాలు ప్రతిక్కాసులోనికివచ్చి 24 గంటలసేపు దీర్ఘముగా నాలోచించి మామూలుగా పనిజరిగి లేనే బాగుండునను తీర్మానమునకు వచ్చితినిని ప్రకటించెను.

(ఒకవిలేఖరి)

కార్యరేషను అధ్యక్షత

స్వరాజ్యవక్షమువారు శ్రీయుత సామి వెంకటాచలం శ్రేష్ఠిగారి నే నిలిపెదరు.

కార్యరేషను అధ్యక్షతకు స్వరాజ్యవక్ష ప్రతినిధిగా శ్రీయుత సామి వెంకటాచలం శ్రేష్ఠిగారి నే నిలుపుటకు కార్యరేషనుసభ్యులకు స్వరాజ్యవారు లందరును ఏకగ్రీవముగా నిశ్చయించిరిని తెలియుచున్నది.

తిరుత్తని యూనియను బోర్డు.

(స్వకీయవిలేఖరి)

తిరుత్తని యూనియనుబోర్డు సమావేశము 22 వ తేదీన బక్కయ్యనాయుడుగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగెను. కాని సభా కార్యక్రమము క్రమముగ జరుగుటకు అవాంతరములు గట్టుట చేత నాటికి సభ ఆపివేయబడెను. మరల 26 వ తేదీ సమావేశ మగును. (తెలివార్త)

నేటుకొన్నిలు అభ్యర్థులు:—చెన్నపురి మహమ్మదీయేతిర ప్రతినిధిగా దివాన్ బహదరు సర్ ఎస్. ఆర్. అన్నామలైశెట్టిగారు నిలుపబడిరి.

ఎ. రావ్వస్వామి మొదలగువారు:—వీరు నెనేటు సభ్యులైన మదరాసు కార్యరేషను సభ్యత్వమునకు అభ్యర్థిగా నిలువనున్నారు.

రాజమోహన హేరాయలు

నంది కువాసన, కలన రామటకు శ్రేష్ఠుడయినది, మెడయును చల్లదనమును కలిగించి నెంట్కులను నల్లబరిచి వృద్ధి పొందించును. పిసారు 1-0-0 వి. పి. చార్జి అ-5 పి. శి. ఏ. అండుకో, ఆయుర్వేదసమాజం పెరిడేసి, నెల్లూరుజిల్లా

నవనాగరకతవలన కలుగుచున్న వ్యాధులు

డాక్టరు జి. ఆర్. పి. ఆచార్యగారి ఉపన్యాసము
నిన్న సాయంత్రము కలెజియంలో కేట్రు ను ఏ.
డబ్ల్యు. హెబ్బెల్ ఐ. ఎం. ఎస్. గారి అధ్యక్షతన జరిగిన
సభలో ఆచార్యగారి కలుగుచున్న వ్యాధులను గురించి

కృత్రిమము లేని జీవితవైధి చాల సామర్థ్యము. దాని
వలన ఆయుర్వృద్ధికావ కలుగును. యాగము పెక్కు శతాబ్ద
ములనుండి యితరులవలన పీడింపబడుచున్న వారు కృత్రిమ
జీవితవైధి నవలంబించినందుననే తమ జాతిని కాపాడుకొనగలి
గిరి. వ్యాధులు నాలుగువిధములు. 1. అసాధ్యములు, 2. కష్ట
సాధ్యములు, 3. సహజములైన అసాధ్యములు, 4. నవనాగ
రకతవలన కలిగినవి. 4 వ తెగ వ్యాధులన్నియును మానవుని
స్వాధీనమునందే యున్నవి. మానవుని బాగుగా స్వాధీనపరు
చుకొన గలిగినచో ఏనిలో చాల వ్యాధులును మనము నిరో
ధింప గలుగుము. మితిమీరిన కామకర్మము, సారా, పొగాకు
మత్తుపదార్థములు, కృత్రిమాహారములు మున్నగువానిని తినుట,
కాలనియములేని ప్రవర్తన, నిద్ర దుస్తులు మున్నగువానిని
సరిగా జరుపకుండుట మున్నగు కారణములవలనను, తలదం
క్రమణలనను, అంతర్విచారముల వలనను, హనోవేషన వలనను
గూడ వ్యాధులు కలుగును.

“కలుగుచున్న వ్యాధులను గురించి త్రాగుట యొక ప్రబల
వ్యాధి. దానివలననే చాల దుర్వ్యసనములు కలుగును. ఇదివట్టి
నీడమును ఆభ్యాసము, దీనివలన చాలమటుంబములలో చాలమందికి
పీచిత్రనముకాడ కలిగెను. ఇది మహావిషము. ఇంతకంటె హాని
కరమును హానికరమునగునవి మరేవియునులేదు. కాఫీ, గూడసారా
యితో సమానమైనదే. విస్తారముగా కాఫీని త్రాగుచున్నచో
గుండెపడ మాకు మున్నగునవికలుగును. అత్యవ్యాధులు కలు
గును. లాలాజలగ్రంథి వింకిపోవును. బిడ్డలకు కాఫీవలన మిక్కిలి
హానికలుగును. బిడ్డలకు కాఫీనిబాగుగా యియ్యగూడదు. టీ కా
ఫీకి పెద్దక్క. దీనివలన నిరుత్సాహము, ఆందోళనము మున్నగు
మనోవ్యాధులు కలుగును. పొగాకు వలన జీర్ణకోశము
చెడిపోవును. కండరములను పూర్వ యమును బలహీనము
గును. ఆకలి మందగించిపోవును. నల్లమందు మున్నగు మత్తు పదా
ర్థములవలన ఆయుర్వీణము కలుగును. మనస్సు కలతచెందును.
నిద్రపట్టును. గుండె దడవడలాడును. దుర్వాసలు కలుగును.
శరీరము బలహీనముగును. సరిగా జీర్ణముగాని పదార్థములను వేళ
పాళ లేకుండు తినుటవలన అనేకములగు వ్యాధులు కలుగును.
సోడా డ్రింక్ నేడు మున్నగు కృత్రిమ పానీయములను మితిమీరి
త్రాగుటవలన గూడ చాలహానికలుగును. నిలువచేయబడిన పండ్లు,
క్రొత్తరొట్టె, మిఠాయిలు, నిలువజాన్న మున్నగు వానిని తిను
టవలన కొవ్వుపట్టి శరీరము లవలనలాడును. అన్నకోశము విస్త
రించును. పాశ్చాత్యుల ననుకరించుటవలన చాలవ్యాధులు కలుగు
చున్నవి. అని ఆచార్యగారు నడిపిరి.

ఆర్యవైద్య మహాసభ

మార్చివర కాపి చేయవలెను

ఒక విలేజిరి బంధువునుండినేడిల్లు కోతివార్త బంధు
చున్నారు:—

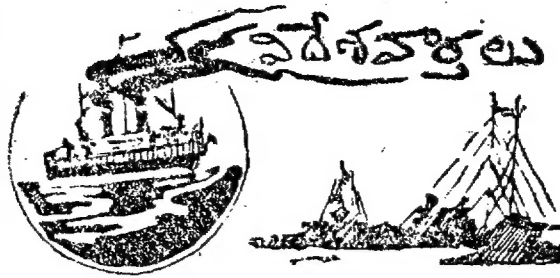
13 వ ఆర్యవైద్యమహాసభ ఆహ్వాన సంఘమువారు సభ
ను డిసెంబరు 27 నుండి 29 వరకు జరుపునట్లు నిర్ణయించిరి.
ఆహ్వానములో కాంగ్రెసు జరుగునుగాన విలుగనుండదు. వ్యాపా
రపు కోజులుగూడాను. అందుచేత వచ్చేవారన్నివరకును సభ నా
పులతేయవలెననికోరుచున్నాను.

బొంబాయి కాటను మార్కెటు

నేటి (23-వ తేదీ) ధరలు

వీసెలు—మే, డ్రా-409-0-0, 409-8-0, 408-8-0.
డిసెంబరు—జనవరి—2 ప్రా—387-0-0, 385-8-0.
మార్చి—డిజి—390-4-0, 388-8-0.
డిసెంబరు—జనవరి—డెంగాలు 341-4-0, 140-0-0.

“సవరను హెచ్చి అమ్మకము హెచ్చినది. అని నిన్న
22 వ తేదీని న్యాయాధ్యక్షుండి నాడైన కంపెనీవారు తంతి
చార్జనపిరి. (అ. వై.)

రిఫుల విజయము

ఆలుహుసిమను చుట్టును సైనికులు 1000 మంది మడిసిరి

స్వేయిను, పరాసుల నవ్వుములు
పరాసులు ఫిరంగులను గోల్పోవుట
45 స్వేయిను దేశీయ సైనికులను జంపుట

ఒక్క నేనాని మిగులుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

లండన్ అక్టోబరు 12:—ప్రెంచిస్వేయిను ప్రభుత్వము
వారు తమ విజయములను గూర్చి నివేదికములను ప్రకటించు
చున్నారని వారిపరిశీతులువారంత నిరపాయముగ లేవు.
తూర్పురంగమున ప్రెంచి పరిశీతులను, మెల్లిలాదగ్గర స్వేయిను
సైనిక పరిశీతులు నిరపాయముగ లేవు. 18 వ తేదీని తూర్పు
రంగమున ప్రెంచి స్వేయిను సైన్యములు సమావేశమైనవి. రిఫులు
కృత్రిమములై చలించక పోరుటచే పరాసులు నాలుగు ఫిరం
గులను గోల్పోయిరి. స్వేయిను వైమానికులు అడ్డుపడిరి. అపా
యమును తప్పించిరి. తేనిచో ముప్పువాటిల్లెడిదే. పీరిసహాయము
చే మరల మాకు ఫిరంగులను స్వాధీనపరచుకొనిరి. ఆంగ్లే
ఆలుహుసిమనందగ్గర నున్న స్వేయిను సైనిక స్థానమును రిఫులు
మట్టించిరి. ఈసమయమునందే 45 విదేశ సైనికులు, స్వేయిను
దేశీయ సైనికులు నృత్యము జేయుచుండిరి. ఆసమయమున రిఫు
లు స్వేయిను దేశీయ సైనికులు ధరించు దుస్తులను వారివలెనే
ధరించి మట్టించిరి. అందరిని జంపిరి. ఒక్క నేనాని మిగిలెను.
ఆలుహుసిమను చుట్టును స్వేయిను సైనికులు రహదారి 1000
మంది మడిసిరనుచున్నారు. రిఫులు మధ్యదర్జానుముద్రమునందు
తూర్పుగాలికై ఎదురుకాదుచున్నారు. ఈగాని రావడముతో
నే సముద్రముమీద స్వేయిను స్వేయిను పరాసులకు చేరజాలవు
వర్షములుగూడ అడ్డువచ్చును. ఆలుహుసిమనందగ్గర స్వేయిను
లకు రెండవమార్గము లేదు. స్వేయిను రిఫులు ట్యాంకు
నును మట్టించినట్లులు ఇప్పుడే వ్యూహాలో చలించినవి. దీనిం
బట్టి స్వేయినువారి లేఖాపరిశీలనము స్పష్టమగుచున్నది.

కెయిరోలో హత్య

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతివార్త)

కెయిరో, అక్టోబరు 28:—తంతాలో ప్రతిసాయన
జరుగు సంతలో 54 గురు హతులైరి. 43 గురు తుతగాత్రులైరి.
1000000 మంది సంతకు వచ్చిరి. ఆశ్వికదళములు మంత్రుల
కోరిక దారిని జేయుచుండెను..

ద్రూసుల పోరాటము

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

బెయిరూటు, అక్టోబరు 28:—డమాస్కుస్ పరిశీతులు
కొంత యభివృద్ధి గాంచినవి. విప్లవకారులకు సహాయముగవచ్చిన
ద్రూసులగుంపులు నగరమును విడిచిపోయెను.

భారత రాజప్రతినిధి యెవరు?

మరికొన్ని వదంతులు

(ప్రత్యేకవిలేఖరి)

అలహాబాదు, అక్టోబరు 23:—బీడరు ప్రతిక
లండను. విలేఖరి యిట్లు కేబిలుబుపెను. బహుశః
వ్యవసాయశాఖాంగమంత్రి యగు ఎడ్వర్డు వుడ్డు
గారిని భారత రాజప్రతినిధిగ నియమింపవచ్చును.
పీలు ప్రభువుగూడ రిడింగుగారి సాసమున రా
వచ్చును. అయితే యాసారి రాజప్రతినిధి మంత్రి
వర్గములో నొకరై యుందురను మాటమాత్రము
నిశ్చయము.

వాతావరణ సిద్ధి

1925 సం॥ అక్టోబరు 23-వ తేదీ శుక్రవారము

ముఖ్యతలము	గత 24 గంటలలో అత్యధిక వర్షము	గత 24 గంటలలో అత్యల్ప వర్షము	గత 24 గంటలలో వర్షము	అక్టోబరు నెల 1-వ తేదీనందే వర్షము	కురియా సుందర్యరమణకు సంబంధముగ వర్షము
గోపాలపురం	88.8	73.6	...	26.65	44.96
విశాఖపట్టణము	86.0	77.1	...	10.72	87.09
కాకినాడ	86.2	74.1	...	13.71	89.09
మచిలీపట్టణము	86.2	75.4	...	11.52	41.59
కర్నూలు	91.0	69.5	...	6.80	26.01
బళ్లారి	...	73.2	...	3.24	20.51
కడప	90.6	75.4	...	4.79	81.28
నెల్లూరు	89.1	75.7	...	6.23	87.98
మద్రాసు	80.2	73.3	2.09	8.32	50.74
కడపూరు	85.9	73.2	1.13	5.19	52.94
నీలము	95.5	73.4	...	0.80	89.80
కోయంబూర్	88.7	70.5	...	1.87	22.29
తిరుచనాపల్లి	94.9	74.4	...	3.96	88.18
నాగపట్టణము	89.6	73.9	1.1	5.56	54.98
మధుర	89.1	74.8	...	3.98	88.58
హంబిల్	87.8	77.2	1.34	2.34	87.00
తిరునల్వేలి	...	...	0.22	4.84	28.84
తిరువేండ్రము	83.4	75.7	0.02	7.95	64.51
కొచ్చిన్	85.8	75.7	0.01	7.27	114.51
కాలికట్టు	92.4	76.1	0.33	7.29	117.16
మంగలూరు	90.6	73.5	0.61	9.95	125.68
బెంగళూరు	88.8	68.5	...	1.59	85.87
మెరకార	77.1	62.4	0.64	6.91	125.46
కొడైకనాల్	67.1	51.9	0.67	3.54	62.18

సర్కారులు:—ఆకాశము నిర్మలముగనే యున్నది.
లేదా మేఘములు అతి పలవగనున్నవి. శీతోష్ణస్థితి మామూ
లుగనే యున్నది.

దక్కన్:—మేఘములు ఒక మోస్తరుగ నున్నవి.
బళ్లారిలో రాత్రివేడి 8 డిగ్రీలు ఎక్కువ.

కర్నాటకము:—మద్రాసులో 2.09 వర్షించెను. కడ
పూరులో 1.13 వర్షించెను. 12 గంటలపైగా కురిసెను. మేఘ
ములు విస్తారముగ నున్నవి. మద్రాసులో ఆర్ద్రత ఎక్కువ.
నెల్లూరులో తక్కువ. మద్రాసులో పగటివేడిమి 77 డిగ్రీలు
తక్కువ.

రాజధాని దక్షిణ తూర్పు భాగములందు వర్షము కురి
యుచునే యుండవచ్చును.

యస్. ఆర్. హెచ్ సామ్రాజ్య

వాతావరణాస్త్రజ్ఞుడు.

జ్యో. వి. ప్రీమాన్

అమెరికన్ డెంటల్ సర్జన్

(యు. ఎస్. ఏ. లోనున్న ఫిలడెల్ఫీయాలో పరీక్ష
యుం దుత్తిర్చెరి.)

ఎస్. జే. బిల్లింగ్స్, లాకాలేజి, సమాపం, మద్రాసు
బంగారు, ప్లాటినమ్, వెండి లేక పింగాణి
మొదలగువాటితో కట్టబడును, బంగారు, లేక వల్క్
నైటుతో దంతములు చేసి కట్టబడును. క్రాను, బ్రిడ్జి
వర్క్, యిముడ్చుట, లేక ఊడదీయుట మొదలగు
వాటి ప్రత్యేక సామర్థ్యతగలదు. ప్రస్తుత వద్దతుల
ననుసరించి బాధలేకనే దంతములు ఊడదీయబడు
ను. పోరీయా, మొదలగు దంతవ్యాధులకు చికిత్స
చేయబడును. కట్నము న్యాయముగానుండును.

ఉదయం 8-30 నుండి సాయంత్రము 5-30
వరకు సలహా యివ్వబడును.

క్రొధననామ సంవత్సరం కార్తీకమాస శుద్ధ పక్షి ౬, శుక్రవారము

వలదు! సాహసం బెప్పడు

వలదు వలదు

[విశ్వనాథ సరసింహము గారు]

అమ్మ నీ కిప్పు డెయ్యది హాని వచ్చే
తల్లిదండ్రులు గలరుగా తన్ని నీకు
చిన్నితమ్ములు గూడ నీ కున్నవారు
వలదు, సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.
భార్య భర్తకు నేహానో పడెతి! చెపుమ
భర్త భార్యకు నేహానో వనిత! చెపుమ
వీరి యిరువురి జీవముల్ వేటుసుమ్మ
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

బ్రతికియున్నంతకాలమే సతికి విభుండు
మానసియుండు పూజార్హుఁ డాను సుమ్మ!]
ప్రాణములు వీడ నడలెను బంధనమ్ము
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

కాష్ఠయుగ్మము వాహినిక్ గలిసియుండు
కొంతకాలంబు; సుడులలోఁ గూలినంత
విడివడునుగాదె, యట్టుల పుడమి నుండు
భార్య భర్తకు గల యనుబంధ మమ్మ!
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

పూర్వకర్మమృతమున భూమియందు
పుట్టువు లభించె, అందున మోహజలధిఁ
గూర్చి నుండురు ప్రాణులు కొంతదనుకఁ
గాలమున నొక్కొక్కరు క్రమముతోడ
మేనువాయుచు నుండురు గాన నమ్మ
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

జగ మదంతయు నాటకశాలయందు
వివిధపాత్రాళి యాడెడు వివిధరీతి
కాల మాసన్న మయినంత క్రమముగ
వీరినిలయంబులకు వార లేగుచుండ్రు
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

పుట్టినంతనె సుఖమును బొంది వారు
మరణమును బొంద నార్తిచే బారలుచుంట
లోకనహజంబుగాని యీలోకమందు
సుఖము దుఃఖంబు నొకరీతిఁ జూడవలయు.

సకలప్రాణుల కరయంగ జనకుఁ డొకఁడె
సకలప్రాణుల కరయంగ జనని యొకతె
సోదరిసోదరుల మమ్మ చూడ మనము
వలదు సాహసం బెప్పడు వలదు వలదు.

బా హు కుం డు

[జి. జోషియాగారు]

గీ. ప్రేయసీ! నీముఖాంభోజవిభులందు
పాటపాడెడు నాభావ బంధరంబు
గళితసామ్రాజ్య విభవశోకప్రవాహ
వీచికలఁ గొట్టుకొనిపోయె వేగ నెటకొ!

గీ. భావబంధర మారీతిఁ మసిపోవ
నీ సమీపదేశమ్మున నిల్చియున్న
నాశరీరంబుతో సరణ్యమున నొక్క
చెటువుగట్టున వచ్చి నిల్చితి లతాంగి!

గీ. శ్యామలాంగము స్వేదవర్షములు గురియు
చుండె, బాష్పాంబువులు రాలుచుండె, గనుల
నుండి, యొకనిస్వనం బెటనుండియో వి
నంబడుచు నుండె, నాడుకర్ణముల కవుడు.

గీ. ఆలకించి శరీరంబు నరసికొంటి
వికృతరూపంబు నాకు లభించియుండె
స్వప్న మనుకొంటిఁ గాని నిశ్చయమువోఁచె
గొంతనేపటి కబల! హృదంతరమున.

గీ. చెలియ! యప్పటి కర్థ నిశీథ మయ్యె
ముదురుఁజీకటిరాతిరి ముద్దరాలి
కైశికచ్ఛాయవలె దిశాగ్రములపటకు
వ్యాపితం బయ్యె, విపులశోకాంత మగుచు.

గీ. శోకతిమిరంపునదమునఁ జొచ్చియున్న
జ్ఞానబంధర మపుడు మనంబునందు
వచ్చి వ్రాలెఁ డటాలున భామ నిన్ను
వెదకికొన్నాడ నంత నుద్వేగి నగుచు.

గీ. మెలఁత! నాభావసీమను మెదలుచున్న
నిన్నువలె నల్లనల్లన నీటిమీఁద
నంచరించెడు పవనుండు సాగివచ్చి
తట్టి యోదార్పుచుండె బాంధవునికరణి.

గీ. హృదయపాత్రంబు నిండిన ప్రేమజలము
విరహదహనమ్మునం బొంగి వేడిపొగలు
వెడలఁ గ్రక్కుచునుండ నవీనమలయ
పవనచాలనమునఁ జల్లఁ బడఁ గలుగునె?

గీ. అనిశీథమ్మునం దిమిరాంబురాశి
మధ్యమున నీ స్వరూపరమాసుమాంగి
దృష్టిగోచరమయ్యె నా కెల్లదిశలఁ
గొఁగిలించితి బయలు తత్ ఊణము లేమ!

గీ. నిస్సృప్తం జెంది కన్నీరు నించినాడ
నట్టిననుఁ జూచి, గగనసుమామలాంగి
మించుటెలనవ్వు దిశలఁ గావించె నపుడు
కలువ మకరందబాష్పాంబువులను గురిసె.

గీ. మానసాంబరమును గ్రమ్మి మనలుచున్న
ఘనతర విహదనీరదగర్జనంబు
దిక్కు లెద్రువ గావించితిని నెలంత
తరుణకాసారతీరకాంతములు గరఁగ.

గీ. సురభిశ్శిగ్ధపేమభానురశరీర
పరిచయమ్మున నెత్తావి బయలుజమ్ము
తావకీనార్ధపరిధానదర్శనంబె
చాన! నాకప్పు డిడె నింత శాంతిభిక్ష

చంద్ర గ్రహణము

[శ్రీ శేషాద్రిరమణ కవులు]

కైరవేందీవరంబులు కాంతిలంగ
దిక్కులన్నియుఁ గ్రొంగ్రొత్త తెలివినొంద
భవనము విలాసభాసురంబుగఁ జెలంగఁ
జంద్రుఁ డుదయించెఁ గాంతి నిస్తంద్రుఁ డగుచు.

రాహుదంష్ట్రావిరంతరక్రకచకవణ
దుస్తరవ్యాధిచేఁ దెల్పి తొలఁగి యింక
సర్వజనరంజకుండు మా చందమామ
చెన్ను గొల్పోయి యేమికానున్నవాడో

నిండుచందురుఁ గన్నులపండువుగను
జూచి యానంద మందఁగా నోచికొనక
రాహుదంష్ట్రాకరాళనారకమునందుఁ
బడుట తిలకింపవలసె దౌర్భాగ్యమునను.

మానమున కొక్కనాడు నిర్మలమనోజ్ఞ
భవనమోహన సత్కళాపూర్ణచంద్రుఁ
గనుల కటవాటఁ గనవచ్చు ననుకొనంగ
ననుకొనని యంతరాయంబు లగుచు నుండు ||

గీ. రామ్మున శిరమ్ముగ్రుక్కి స్వచ్ఛమ్ము లయిన
నరళ బాష్పాంబుకృతకవ జంపునరులు
తొప్పురంధ్రవిశాలవ తుంబునందు
నర్పణము చేసికొనుచుంటి నబల నేను.

గీ. శ్రమమునం దూఁగునాచి త్రచంచరిక
మక్కటా! ప్రణయఁడోల ను య్యాలలూఁచు
నిన్నుఁ జేరంగ రిచ్చున నింగి కెగసి
నకియ! మరలెను రి త్తకోరికలతోడ.

గీ. మేఘునిశరీరవల్లిక మిళితమగుచు
ముద్దుగుల్కెడు లేమెటు పుంబడంతి
వలపు లొలుకు పసింపె న్నెలబెడంగు
మేనుదివ్వియ నిడె సరణ్యానియందు.

గీ. కంటకచ్చన్నగహన మార్గములు నేను
రాచబాటలవలె దాటి రాఁగలిగితి
ప్రాణమా! నిన్నుఁ గనుబ్రామి రాఁగలిగిన
యీనిశాటున కున్నె రా లేనిత్రోవ!

గీ. కటకటా! భవన్మంగళాం గకము నాడు
కాననప్రపంచమ్మునఁ గలసె నేమొ
వనిత! యటులైన నాదుజీవనపునంధ్య
యస్తమించుట నిజము కాలాబ్ధిలోన.

గీ. ఉవిద! విరహంపు నీటివెల్లువలలోన
నీడుచున్నాడ, కటికిరేయెండలందు
పనరుటామనులందు, దుర్భరమిళింద
గానగుంభితలలితశృం గారవనుల.

గీ. వాయుసంవాహకుండు భ వచ్చుభంబు
మోసికొని వచ్చు ననుచు నెప్పుడును జెవులు
దోరగిల నొడ్డి యాలకిం తును, కృశాంగి!
లాయముల నొంటి నున్నకా లములలోన

గీ. ఈ కతోరతాపంబున నింకమీఁద
జీవనము నేయఁజాల విశేషకాల
మతివ నీబాహువల్లి విహారనదన
సీమ న న్నుంపవేని, రక్షింపవేని.

శ్రీమతి సు. స. గారికి బహిరంగ లేఖ

[పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావు గారు]

అమ్మా! శ్రద్ధతో ప్రాణి యశ్రద్ధతో విడిచిపెట్టిన నీయు పన్యాసము దైవవశమున నాకు దొరకుటచే దానిని సంతోషమున జదివి విమర్శింపవలసివచ్చెనని విచారించితిని. ఆయుపన్యాసము శ్రీలక్ష్మి యుద్దేశింపబడినదైనను, దానిలో బురుషులకు బుంభాసువులుగాఁ దెలుపబడుటలను, భర్తయైన గోపమున వెల్లడించిన యభిప్రాయములకు భారతీయజాతిపరిశుద్ధితో లంకెయుండుటలను, దానిని శ్రీపురుషు లందఱు చదువవలసినదని యెంచి భారతిలోఁ బ్రకటింపించితిని. అట్లు ప్రకటించుటకు మీ సెలవులేదని యెఱుంగుదును. కాని మీరెవ్వరో నేనెఱుంగనప్పడు మీ సెలవు నొందకపోవుట లోపము కాకపోవచ్చును. అదికాక జాత్యుపద్రవ మేమోనచ్చినదని మీరు భావించుచు మహాద్వంద్వ మొందుచుండ నట్టియాపత్కాలములో ననుజ్ఞ యక్కఱలేదని యనుకొనుటకూడ లోపము కాకపోవచ్చును. ఎట్లునైనను భారతీయకై సంకల్పింపబడినది భారతి నే చేరినది.

అమ్మా! నీ యుపన్యాసము నాయులగ్రముగ బండిలో నే చదివితిని. అది నాల్గుభాగములుగా విభజింపబడినట్లు స్థూల దృష్టికి గానబడుచున్నది. ముదటిభాగము మగవానికిఁ దెలుగు; రెండవభాగము మగవానికిఁ దెలుగు; మూడవ భాగము మగవానికిఁ దెలుగు; నాల్గవ భాగము మగవానికిఁ దెలుగు. మగవాడు వట్టి వ్యక్తిగఁ దన మీ యభివృద్ధికిఁ బ్రతిబంధకారుడని, పరమశక్తియందని ప్రత్యక్షమగుటయందని యాతనిఁ దృణీకరించి స్వప్రయత్నముననే మీ రిట్టి మహాన్నతవశకు వచ్చితిరని, మగవాని నేల నడచివ్రొక్కినను బాపములేదని మొదలగు ప్రారంభకావ్యాకృతులు మొదటి యధ్యాయమునందుఁ బ్రకాశించుచున్నవి. మీ బుద్ధిచేత మీకర్తవ్యములని యుపయోగకరములని మీరెంచిన బాహ్యజేషములనుధరించుచు నభినవకోభావిరాజమానలై యార్యావర్తకలలాడవలెనని యలరారుచుండగ, బాహ్యజేషధారణమునఁ దన్నేమో మీ రనుకరించుచున్నారని ప్రాంతపక్ష మగవాడు మీ మొంతయో యల్లరిపెట్టినాడను కోపమున మీరాతనిని జెడమడ దిట్టినట్లు రెండవ యధ్యాయమున నేర్పినరత్నాలవలె భాసిల్లుచున్నవి. మగవాడు కోకకట్టుకొని, కాటుకపెట్టుకొని, సవరపుబుట్ట నెత్తిని గట్టుకొని బూడిద మొగమునఁ గట్టుకొని కోడెపెయ్యయై రంగమున నవతరించినందుల కారని కడ్డమైనట్లు - మాయదారి చూపులు - మంగళపుటారతి చూపులు - చూడలేకపోయె నని మఱి మఱి టెల్లు - ఆడుది నిలువబడినట్లు నిలువబడనైన లేకపోయినాడని నిలువెల్లఁ దెల్లు - మానసిక తత్త్వము ననుకరింపలేకపోయెను గాని మగయొడలి పొంకములు, మనస్తత్త్వము కూడ మమ్ము చేసికొనినాడని - ఓ - హద్దుపద్దులేనిట్లు - మూడవయధ్యాయమునఁ బ్రచండధాటిపరిపాటితో విజృంభించుచున్నది. సంకరరూపసమర్థనమున సంసారకృత్యమున కర్హుడగువాని యాతడానాటక రంగమందేపడియుండి మగవాడు కాకుండ నాడుచి కాకుండ నేగో మధ్యమార్గగామియై దేహము చాలించుకొనక, సిగ్గులేక, యిల్లుచేరి, తగుదు నమ్మాయని తనవంటి మందభాగ్యునికం నవతరింపఁ జేయుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడని, దేశద్రోహియని, జాతిద్రోహియని తిట్టినట్లు - హరిహరి! - తురీయాధ్యాయమున ప్రతిహతములై యనిర్వర్యములైయున్నవి. వేదోచ్ఛారణమున వదలి చతుర్భుజుడగు బ్రహ్మదేవుడు తిట్లు లంకించుకొన్నయెడల నింతకంటె నెక్కువ తిట్టలేదేమో యనుసందేహమును గలుగఁజేసితిని. ఈ నాలుగధ్యాయములలో నాలుగువర్ణములవారికి నాలుగ్రాత్రము ములువారికి, నాలుగుయగములవారికిఁ దలమున్నట్లైన తిట్లు ప్రసాదించితివి; తల్లి! కాపాలాపకారదాపతారమవు!

జుట్టితిట్లు విమర్శన మేమున్నది? స్వరమగునెడల గాంధారమా 'మధ్యమమా' మఱియొకటియూ యనుపరీక్షకాని, యపస్వరమునకుఁ గైకియా కాకలియా యనుపరీక్షియుండునా? ఉచితకంటె నుత్తిమవిమర్శనము వేటొకటిలేదు కావునఁ దెలుసంగతి యింకఁ దలపెట్టక విమర్శింపవలసిన యంశము లేవో కొలదిగా విమర్శింతును.

అమ్మా! శ్రీపాత్రధారణము తొలుతగఁ జేయుమగవాని మూలమునఁ గలుగుపిల్లలు సంకరస్వరూపులై యందురని మీవాదము! ఇది మీ భావనకాని ప్రకృతిసత్యముకాదు. ఆడారివా రెండఱో ప్రపంచముననున్నారు. నేననేకుల నెఱుంగుదును.

వానియాడారితన మింత యంత యని చెప్ప విలులేదు. మాటలోఁ జాపులో, రూపులో, నడకలో, దలపులో, జర్మలో సంపూర్తిగా నాడూవారివంటివారే కారు - అడూవారే! అంతయో యింతయో దుష్టత్వ మాడంగితనమున కంటియేయుండును. ఆడారివాడు గుమ్ముమునొద్ద నిలువబడియుండగ పిల్లలో నెవడైన సుందరుడగు పోవుచు దనవంక జూడకుండెనయెడలఁ దనపుట్టి యేమియునిగిపోయినది? తన శ్రీత్యము నాతఁ డవమానపఱచినాడని యాతఁ డట్లుడికినట్లుడికిపోవును. ఆసుందరుడగు మరియొక యాడూదానినిజూచిమందహాస మొనర్చునెడల నాడారివాఁ డనూయచేదల నేలఁ గొట్టుకొనుటకు సిద్ధపడును. అట్టి యాడంగివాడైనను బుం స్వస్థాతుడై పతివ్రతయైన తన భార్యయందెట్లునిడినదిగఁ గనుచున్నాడు. వారు సంకరస్వరూపులైయున్నారా? అటువంతయోడారితన మాత నిపుత్రులయందెట్లునైనఁ గనబడుచున్నదా? దుర్బలులైన శిల్ప లంకను చున్నాడా? ఉమ్మ తును కలవంటి వారిని గనుచున్నాడు. పౌరుష విహీనులైన వారిని గనుచున్నాడా? లేదు, కార్యసహితులనే కనుచున్నాడు. ఆడారి తండ్రికి బుట్టినవాఁ డెవ్వఁడుకూడ నాడారివాడు కాలేదని యనేక దృష్టాంతములు మాపవచ్చును. అంతవఱ కిప్పుడవసరము లేదు. శ్రీపాత్ర ధారియైన పురుషుడు దేహ మనస్తత్త్వములందాడంగి వానికంటె నెక్కువ చెడిపోయినాడా? లేదు. ఆడంగివాడే యట్టిబిడ్డలను గనుచుండ, శ్రీపాత్రధారి సంకరస్వరూపులను గను ననుట సత్యదురము, సాహసము.

జేదవివేచనాచారసంపన్నుడై స్వచ్ఛమూర్తియైన వెదికఁజూచుచేత, చైతన్యవారి భోజన ముములందు గొడ్డు మాంసమును చీకుకొని తిను కర్మచందాలుండ జన్మించుచున్నాడు. పార్వతి పరమేశ్వరులవలె నప్రతిమానదాంపత్యసహితమైన ప్రళయమైన భార్యభర్తలకు వారపనితామతచే జెప్పబెట్టుదు దిను వంశోద్ధారకుఁ డుడయించుచున్నాడు. మట్లాస్త్ర పాండితీమండితుడై సర్వదిగ్గత విశ్రాంతికిరియుటకై వానికి కుంభలో శుభ జన్మించుచున్నాడు. అమ్మా! ప్రపంచ చరిత్రమును జూచుచుండుట లేదా? వితరణకాదీక్షయందు బలిశిలి కర్ణాదులంతటి మహావద్యానునిగర్భమునఁ దండ్రి ప్రాణోత్క్రమణ సమయమున నాతని తలవైపునఁ బెట్టు దీపముదండు గయని యార్చఁజేయు లుభాధమధముఁడు కలుగుచున్నాడు. నవరసయనవజగన్నిర్భూత యైన Shakespeare మహాకవి గొడ్డు కోసికొను కటికవానిపుత్తుడని యందురు. ఒకనీగ్రోజాతి యాతఁడుమహావిద్యాంకుడై మహాసభయందొక మహాపన్యాస మిచ్చుచుండగా విని మహాశ్రర్యభరితుఁ డైనట్లు శ్రీ వివేకానంద స్వామి సెలవిచ్చినారు. ఆ నీగ్రోపండితుని తండ్రి తాతలు వట్టి మూఢులై యుండి నట్టి విద్యాంకుడు వారి వంశమున బుట్టుట చూడగా "Heredity" యనునది కల్లకాని వేటుకాదని యాస్వామి స్పష్టపరచినారు. ఏడడుగుల యెత్తు దాటినవానిని Giant అని యందురు. అట్టి వారెందరో యిదివఱకు జన్మించిరి. కాని వారిత్వదండ్రులుసామాన్యకృతికలవారేకానితెచ్చిన్నులు కారని పరిశోధనమువలన దెలిసిన యంశమే కదా? ఏడడుగుల యెత్తుగల తండ్రికి మూడడుగుల వామనుఁ డుద్భవించుట లేదా! ఇంతయేల! ముగ్గురు భార్యలు చాలక దినమున కొకతె చొప్పున మూడువందల యలువదుగు రుంపుడుకత్తెలను జేరఁ దీసిన దశరథమహారాజునకు - పరశురాముడు కాబోలు యుద్ధ వార్తనంపగాఁ జేతులకు గాజులు తొడిగింపుకొని యాడూవారి గుడారములలో దూతిన దశరథ మహారాజునకే కదా - ఏక పత్నీవ్రతమైన జానకినాథుడు - జగదేకవీరుడైన శ్రీరామ చంద్రమూర్తి జన్మించినాడు. అమ్మా! ఇంకను Heredity ని నమ్మడవా? Heredity యనుదానివలన దండ్రులందఱుమైన ముక్కుసాడుగో తల్లి సంబంధమైన కన్నుసోగయో, మేన మామసంబంధ మగు మామింకరయో పిల్లవానియందు గాదా చిత్తముగ సలకమింపవచ్చునగాని జగత్తు నేలుటకు సామర్థ్యము గలటియూ, గాక జగత్తునకు బానిస యగునంతటి తుచ్ఛత్వముగల యట్టియు, మనస్సులోని శౌర్యము, గాంధీర్యము, త్యాగము, నావత్సహనము, భూతదయ, దైవభక్తి మొదలగు సద్గుణ పరంపరకాని, కాలతత్వ, లాఘవము, లోభము, శాంతిరాహిత్యము, తామసము, నాస్తికత మొదలగు దుర్గుణ పరంపర కాని Heredity వలనఁ గలుగుట కవకాశములేదు. అట్టి యవకాశమే యుండునెడల బ్రహ్మాండంబంతాడూ హిరణ్యకశిపు సంతతివానికి బుట్టుట సంభవించునా? అమాచాసత కారణము కానియెడలఁ గారణమేదని యడుగుదువేమో? జీవుని పూర్వజన్మ సుకృతదుష్కృతములే జన్మములోని గుణా

గుణములకుఁ గారణములు కాని వేటుకాదు. అమ్మా! నమ్ముటకు నీ కిష్టమైనయెడల నమ్ముము; కానియెడల మానివేయుము. నీ నమ్మకమువలన సార్వభౌమమునకు బలము లేదు. నీతిరస్కారము వలన నీరసతయు లేదు. మహాబుద్ధిశాలు లైన పెద్దలు నిర్వచించిన మాటలను నాకుఁ దెలిసినంతవఱకు నాయత్సర్వకై ననుసరించి చెప్పుచున్నాను. వేదర్థులయందలి విశ్వాసముచే నైనను నీ నూతన సిద్ధాంతమును దృఢియింపఁదగును.

"నీవు శ్రీ పాత్రధారణ మొనర్చితివి కావున నీతోఁ గాఁపుర మొనర్చ" నని నీవు నీ భర్తతో నిరంకుశముగఁ బలికితివే! ఆహా! భారతదేశసంరక్షకదేవతలు గడగడ వడకునంతటి మాట యంటివే! భర్త పైఁట వేసికొని వంకరగ జూచినంత మాత్రముననే భర్తృభార్యసంబంధము తెగునని యనుకొంటివా? అదిగాక "మనకు భర్తలు శాశ్వతులు కారు; వారి యిష్టము లేకున్నఁ బోవుదురు. మనయిష్టము లేకున్నను బోవుదు"రని వ్యాసుడు బ్రహ్మసూత్రరచన మొనర్చినట్లు నీవు పరిణయసూత్రములను గల్పించితివే! అమ్మా, ఎంత దానవు! మన వివాహశాసనము వంటపూటింటివ్యాపారము వంటిదే యనుకొనుచున్నావా? రషియావారి మూడు సంవత్సరముల "కాంట్రాక్టు" వంటిదే యనుకొనుచున్నావా? భార్య భర్తలు తనువులు వాసినను బంధము వీడునది కాదని యెఱుఁగవా? శరీరయాత్ర చాలించి స్వర్గమున నఖండానంద సముద్రమున నోలలాడుచుండు నిల్లాదైనను భూలోకమందొక జీవించి యున్న తన భర్తకై గ్రుడ్ల నీరు గ్రుక్కకొనుచునే యుండును గదా? తన భర్త యన్యకాంతాసక్తుఁడు కాక తన యందే యపేక్షగలవాడై యుండవలయుననియు, దనగృహదేవతలను బూజించుచు నతిథిసత్కార మొనర్చుచు సదాధర్మమందే ఛరించుచు కీర్తికాముడై యుండవలయుననియు, బుద్ధిరాశియైన యాతఁడు భూలోకయాత్రాపరిసరాన్ని యైన పిమ్మట స్వర్గమునఁ దన్నుఁ జేరి యవ్యయనందము ననుభవంపవలయుననియు నామె భగవంతున కెల్లప్పుడు మ్రొక్కుకొనుచునే యుండును గదా? ఇది సత్యమని నిరూపించుటకు నిదర్శనము లున్నవి కాని లేకపోలేదే! అట్టిచో నిడదపాత్రము పొరుగింటినుండి తెచ్చుకొని యిడదనలు చేసికొన్న పిమ్మట వారిపాత్ర వారికిఁ బాత్రవైచినట్లు భర్తతో నవసరము తీతిన వెంటనే యాతని లైకి బొమ్మనుటకు నీ కధికారమున్నదని యనుకొనుట తప్పుకదా? పట్టరానికోపముచే నలులంటివి కాని నీ మనస్సులో 'నట్టియొద్దేశ్యము' లేదని పెద్దవాడైన నేను గ్రహింపలేనా? ఆడువేసములు వేసిన పురుషులవలన సంకరస్వరూపులు పుట్టుదురని స్వప్రమంబైన ననుకొనకుము.

అమ్మా! మఱియొకమాట. మీకున్న భావననబట్టియే మీకుఁ బుత్రులు కలుగుదురు. ఈయంశమునుగూర్చి జంఘాల కాస్త్రీచెప్పియున్నాడు. ఆతనిమాటలనే చెప్పెదను. "భర్త యందు మీకున్న భావనాగౌరవమునబట్టియే మీకు సంతానము కల్గును. తెలిసినదా? భర్త పరదేవతయని యెంచి మీ రాతనిని నేవొంపుడు. మీ భావనాబలముననే మహాపురుషులు మీగర్భమున నవతరింతురు. భర్త మీకు బానిస యనియెంచి యాతనిపై నధికార మొనర్చుడు. మీరు బానిసక్రింద బానిసవంటి పిల్లలఁ గందురు. అది నిశ్చయము. అభిమన్యుని సుభద్రయే కనవలయును. భరతుని శకుంతలయే కనవలయును. ఈ కాలములో నభిమన్యులు భరతు లెందుకు లేరు? సుభద్రలు శకుంతలు లేక పోవుటవలన. భర్తలను దైవములుగ నేవించుటకు భగవత్సములైన భర్త లిప్పు డున్నారా యని తెలివితిక్కున ప్రశ్న మొనర్చుడు. ఒకప్పుడు మాత్రము భగవత్సములైన నవారండిరా? లేరు. ఇప్పు డింతకంటె లేరు. లేకపోయినప్పటికి మీ భావన కభ్యంతర మేమి? మగలు కాని మట్టిబొమ్మలు కారే. మట్టిబొమ్మనే ద్రోణాచార్యుడుగ భావించి నేవించినవాడు ధాను మృశిఖామణి కాలేదా? అంతవఱ కెందులకు? గాజులట్టుతోఁ గలుపబడినగొడిగ యరేబియాగట్టుమును గనుటలేదా? భావనయే ప్రధానమా? అంతకంటె నేమైన నున్నదా? అట్టి మీ భావనాలోపమువలననే జాతిలో బానిసతన మెక్కువయగుచున్నది. మీయొద్ద మీ భర్తలు గడగడలాడినప్పుడు మీరు కన్న కొడుకు లెలుకలను జూచి, యిల్లలను జూచి యెడ్చినారనఁగ వింత యేమున్నది? సోచరిమణులారా! భావనాబలసంపన్నులు, ప్రజ్ఞాశాలులు, డాత్రవంతులైన పుత్రులఁ గని భారతదేశప్రాచీనగౌరవమును గాపాడుదురుగాక!"

విమర్శింపఁదగినయంత మింకొక్కటి యున్నది. నాగొకతగల యితరదేశములందలి పద్ధతి ననుసరించి శ్రీలక్ష్మి శ్రీ పాత్రము లిచ్చి నాటకకళను బరిపాక్షింపవలసినదని మీరు నాటకసంఘాధికారుల కొనగఁదలంచిన యాజ్ఞాపత్రములో నున్నది. అమ్మా! ఆవశ్యక మైనయెడల నన్యదేశీయపద్ధతి నవ

లంబింపనేవచ్చును. కాని దాని నవలంబించుటకుఁ బూర్వము మనదేశీయోజ్ఞాశక్తి లేదు, సాంఘిక నైతికాధిస్థితు లేదు, జాతీయదర్శనమేమో, యన్యదేశీయపద్ధతి మన యాపరిస్థితులకు సరిపోవునో వికటించునో, మనతత్త్వములకు విరుద్ధమైనందును దీనికొనుటవలన నున్న గోఁ మట్టుండగా మఱి యింక నేరొగము కలుగునో రవంత చూచుకొన వక్కరలేదా? పాశ్చాత్యదేశము లలో మిక్కిలి శీతలప్రదేశములందలివారికి శీతోదకస్నానము ప్లవ్వుమందైన లేదుగదా! ఉష్ణోదకస్నానమైన దినమున కెన్ని సారులని యడుగవలదు; వారమున నెన్ని సారులని యడుగవలదు; మానమున కెన్ని సారులని యైన నడుగవలదు. సంవత్సరమున కయిదాఱుపర్యాయము లైనయెడల ఒకసమృద్ధి! పండ్లెండున్నానను లాగుచున్నాడు పరిపూర్ణస్నాననిష్ఠాగరిష్ఠుడు. ముంతేతులకు మొగమునకు మూత్రమే యుష్ణోదకస్పర్శముకాని యెడలి కేది? వారు నాగరకత కలవారుకారా? అట్లని వారి పద్ధతి మన మవలంబించునెడల భారతదేశమంతయుఁ బదిమానములలో నిర్జనముగట్ల కేమైన సందేహమా?

అమ్మా! France దేశమునకుఁ బోయి యచ్చటి యొక నటిని నీ నీవృత్తిల యవలంబించితివని యడుగును. “ఈ వృత్తిలోఁ జాకచక్ర మగపఱచి, ధనముసంపాదించునెడల మగఁడెవ్వఁడైన లభించునేమో యను నానతో నిందు దిగితి” నని యామె ప్రత్యుత్తరము చెప్పును. ముప్పదిరెండేండ్లకన్న మొగమునకు బూడిద రాచిగొని యర్ధదిగంబరవేషముతో నాట్యమాడుదు, వలతోఁ జిగురుగండెలతోఁ బక్షిహంతలతో మగలకై వేటాడుదు, నెన్ననినోయొకని గ్రహించి వానిని గొంతకాలము పరిక్షించి నచ్చనియెడల విడిచిపెట్టుదు, మఱియొకని గ్రహించి, వాడు చేసిన మోసమువలనఁ గలిగిన ధలముల కేడ్చుదు, మఱి మఱియొకనికై ప్రయత్నించుదు, నాందోళనపడుదు, నల్లాడుదు, మిడుకనలనస్థితి భారతదేశస్త్రి కెన్నఁడైన నేమాత్రమైనఁ గలుగుటకు సాధ్యమగునా? ముప్పదిరెండేండ్లవఱ కెందులకు? పదునెనిమిదేండ్లు దాటినకన్నను సాధారణముగా భారతదేశమందుఁ జూపఁగలమా? అంతవఱకుఁగూడ నెందులకు? పదియేండ్లకుఁ బెండ్లి, పదునొకరెండేండ్లకు సమర్థుడైన పండ్లెండ్లకు లూడితెడుబిడ్డయు గల గృహిణి భరతశాస్త్రాభ్యాసము చేయుటెప్పుడు? ప్రసన్నయాదవములో నూర్చుకొని తాండవించుటెప్పుడు? అమ్మా Germany లో మఱియొక్కనటిని నీవృత్తిలో నేల చేరితివని యడిగదనా? ఆమె యెమిప్రత్యుత్తర మిచ్చినది. Excitement కొఱకు చెప్పుచున్నదా? అమ్మా! అనగ నేమో నీకరమైనదా? ఉత్సాహమునకుఁ—ఉచితిన యుద్దేశమునకుఁ—నరములకదలికకు ఆమె యావృత్తిలోఁ జేరినదట. ఇంట ఒండపనిచే, భర్త సేవచే, బంధువుల యాదరణముచే, నతిజిహనన న్నానముచే దేవపూజాద్రవ్య సమర్పణముచే, బిల్లు కొనర్చు వలసిన మొదలు తుదలేని, తెఱపి తెంపులేని యుపచారపరంపరచే నిత్య ముత్సాహముతోఁ గదలికతో మెలఁగవలసిన మన నారీ మణుల కెప్పుడైన నట్టి (Excitement) కావలసియుండునా? పరదేశీయజీవామణులు బ్రహ్మచారిలు లగుటచే నేవిధమైన జంజాటము నెఱుంగని హేతువున వారి కట్టి యుద్దేశస్థితి యావశ్యకము కాని, యూపిరి విడుచుటకైనఁ దెఱపి లేని యుద్దేశస్థితిలోఁ దఱచుగా నుండవలసిన మన నారీమణుల కది యెట్లన్యాయపఁగలదు? ఒకవేళ నెప్పుడైన నేకారణమున నైన రవంత మాంద్యముగా నున్నయెడల దోచకుండ నుండునెడల గదలికకొఱకు గ్రచ్చకాయ లాడుకొందురు; చతురంగ మాడుకొందురు; పాటలు పాడుకొందురు; పదిమంది చేరి యేదైన గ్రంథమును జదువుకొందురు. అంతే కాని యంతకంటె ముద్రేకమిచ్చుపను లొనర్చుటకు మనవారు పాల్పడఁగలరా? పట్టపగలు, భర్తతో నైన రవంత-యేకాంతముగ మాటలాడిన యెడల నత్తగారు రొసరొస లాడునా! ఆడుబిడ్డ మూఁతి విరుచునా! పరపురుషుని స్పృశింపఁదగదు; చూడఁదగదు; తలఁపఁదగదని ముప్పేటయేనుగుమెలికల బంధముతో జాతితత్త్వపరిశుద్ధినిమిత్తమై సరమసంతోషపూర్వకముగ బంధించుకొన్న మన పోదరీమణులు నాటకములలోఁ బరపురుషులచే నాలింగన మొనర్చబడుటకుఁగాని, ముద్దు పెట్టుకొట్టుకొనఁబడుటకుఁగాని యంగీకరింతుల యెన్నఁడైన సాధ్యమగునా? పదవయేటఁ గట్టుకొని, యొనిమిదేండ్లనుండి కాపురముచేయుచు నల్లగురు బిడ్డలనుఁ గన్న మగఁడెంటిలో నుండఁగా మన దేశమందలి సంసారణి “ప్రాణప్రియా” యని భారంగజేబుమీఁదఁ జేయవలెగలదా? పైన పిఠాచులయు, ప్రక్కను సముద్రము, లున్నంతకాలము భారతదేశ స్త్రీల కట్టి దుర్యోగము పట్టుదు! ఇతరదేశస్త్రీలందు మాత్రము నట్టివృత్తి వివాహముతో సామాన్యముగ నంతముకాకుండ సాగుచున్నదా? అందుచే సంసారిలు కది యన్యమని ప్రపంచమంతయు సంగీకరించిన విషయములాగునఁ గనిపించుచున్నది.

ఇక మిగిలినవారు వేశ్యలు. అమ్మా! వీరికి స్త్రీపాత్రము లేమవలసినదని నీయభిప్రాయమై యుండవచ్చును; ఇది సమంజసమునో కాదో చూతము. ఇప్పుడు వేశ్యలలో గొప్ప సంస్కరణ మారంభమైనది. వైద్యకటాక్షమువలన నిది దేశమంతట వ్యాపించును. అత్యంతము న్యాయమైన యీసంస్కరణమునకు సంపూర్ణవిజయము సిద్ధింపవలయునని మనుష్యమాత్రుఁ డెల్లఁ గోరఁదగినది. ఇక నొక్క పది సంవత్సరములలోఁ బెండ్లికాని వేశ్య కనబడకపోవచ్చును. అంతవఱ కిప్పుడున్న వారిని నాటకరంగమునఁ బ్రవేశపెట్టి కాలక్షేప మేల చేయరా దందువా? అమ్మా! అటులే అదిమాడఁ జూతము.

చెవికంటెఁ గ న్నెక్కువ జ్ఞానేంద్రియ మగుటచే, శ్రవ్య ప్రబంధపఠనమున మనము సంపాదించుకొను విజ్ఞానముకంటె దృశ్యప్రబంధప్రదర్శనమున సంపాదించుకొను విజ్ఞాన మెక్కువ-యెక్కువ సుసాధ్యము - యెక్కువ బలీయము - యెక్కువ శాశ్వతము.

నీతికేదానై, ధర్మమునకు నిలయమై, శాంతి కాకరమై, స్వాధీనపరిత్యాగమునకు స్థానమై, దేశభక్తికే దావలమై, దైవభక్తికి మూలమై, మోక్షనిశ్చేతికకు మొదటిమెట్టై ప్రకాశించుచు పవిత్రనాటకరంగమున బ్రత్యక్ష పాపవృత్తివలన జీవించు వేశ్యలసమావేశముచేఁ గలుపవలయుట సమంజసము కాదని భావించుట న్యాయముకాదా? ఇప్పుడున్న నటకులందఱు యోగులు, భక్తులు, జ్ఞానులేనాయని యధిక్షేపింపకుము. మంచివారు న్నారు; చెడ్డవారు న్నారు. పోనీ! నీ ఆభిజ్ఞానప్రకారము చెడ్డవారే మోచుచు సంఖ్యవారు న్నారని యంగీకరింతము. ఇదివఱకున్నకీడే ప్రబలమై యుండెనని నీవొప్పుకొనుచున్నప్పుడు దాని కంతకంటెఁ ప్రబలమైనకీడును శ్రేష్ఠ ప్రయత్నింపవచ్చునా? ఉన్నప్రదేశ మగుటచే సుప్యరేకుండ ముప్పందుము త్రాగఁగల యిట్టివలకులతో - సంభాషణములకు, సరాగములకు, సాహచర్యములకు, సమాలింగనములకుఁ బ్రత్యక్ష వేశ్యలనే యటఁగట్టినయెటలఁ-గొంపలు నట్టేట వేత కట్టుకొన నక్కరలేదు. ఇక నటులలోఁ బరస్పరము కొట్టుటలు, గ్రుద్దుటలు జరుగుట కేమైన సందేహమా? వారకాంతలను స్త్రీ పాత్రములగఁ జేసికొన్న యొకటి రెండు నాటకసంఘముల నేనెఱుఁగుదును. ఆసంఘములు సంవత్సరము జరుగకుండనే యంతరించినవి. ఆయొక్క సంవత్సరములో జరిగిన హంగామా యంతయంతకాదు - తాతలనాఁటి యీనాముల తనఖాలు, వేశ్యాకాంతల బంగారు వస్తువుల చౌర్యములు, న్యాయసభలలో నభియోగములు, బ్రాందెబుడ్లతో నొకరి నొకరు కొట్టుకొనుటలు, ప్రేక్షకులు కొందఱు నాటకరంగమున బలాత్కారమునఁ బ్రవేశించుటలు, రక్షకభటుల నిరోధములు, తెరల యెలములు, పాకకు నిప్పంటించుటలు, సివిల్ టైదులు - ముఖ్యాదులు.

అమ్మా! క్రొత్తసంస్కరణ మేమియు వలదు. ఏదో శాంతియుక్తముగా జరుగుచున్న దానిని జరుగనిమ్ము. బాగు చేయఁదలచి మఱితరపాడుచేయుట ధర్మము కాదు. స్త్రీ పాత్రధారులకు మగతనము మట్టిలోఁగలసినదే కాని యిసుమంతయైన స్త్రీత్వము రాలేదని యట్టే పట్టుపట్టుకుము. ముంగురులు కత్తిరించుకొని యిజారు తొడిగిగొని నైకి లెక్కినందువలన మీ కెంతమగతనము వచ్చినదో యామాత్రపు స్త్రీత్వ మాతనికి రాకపోలేదమ్మా! ఇప్పటివఱకు బాగుగనే యభినయించుచున్నారు. కొందఱు త్రవసాన మాక్రమింపనున్నారు. నాట్యకళాభివృద్ధి కెందఱో పాటుపడుచున్నారు. బుద్ధిమంతులైన విమర్శకు లాకళితగ్రంథముల వ్రాయుచున్నారు. నాటక పరివర్తుకొకదానిని సావించి తక్కువభివృద్ధికి మార్గములు యోజించుచున్నారు. భరత శాస్త్రాభ్యాసమునకై భరతమునిబృంద మొకటి స్థాపింపఁబడినది. అమ్మా! ఏకశలోచన నుత్తమస్థితి త్వరలో లభించునా? పాటుపడఁగఁ బడఁగ లభింపక మానునా? నాట్యకళకు నాదినములు రాఁగలవని తోచుచున్నది.

అమ్మా! మఱియొక్కమాట. పాశ్చాత్యవనితలకుఁ గలిగినంత యభివృద్ధిగో మికింక రాలేదని చీటికిమాటికి విచారింపవలదు. అట్లు విచారించి వారి పద్ధతులను మిరవలంబింపఁ బ్రయత్నింపవలదు. వారి యభివృద్ధితో వారేమా విసుగుజెంది యున్నట్లు కొలఁదిగాఁ గనఁబడుచున్నదనియు, సర్వసాఖ్యాకరమైన సమస్తగౌరవభాజనమైన సర్వమధురమైన గృహిణీత్వపదము నాపేక్షించుచున్న ట్లగపడుచున్నదనియు నింకొక పది సంవత్సరములలో వెనుకకు నడచినదని యభాసానమును శ్రేయస్సునని యొక పాశ్చాత్య గ్రంథకర్త “The Modern Girl nonsense అను శీర్షికతో మొన్న మొన్నతచ్చిన Tit bis లోఁ దన యభిప్రాయమును వెల్లడించినాడు. దానిని నీతి చూడవచ్చును.

అమ్మా! పురుషులు స్త్రీపాత్రముల ధరించి జాతికంత యప్రతిష్ఠ తెచ్చుచున్నారన్న విషయము జంఘాలకాస్త్రీ పక్షపాతబుద్ధితో విమర్శించుట మానినాడని నీ వాతని నిందించితివి. ఈవిషయమున నిన్నిచిక్కు లుండుటచేతనే మాని! వైచివాడు కాని పక్షపాతబుద్ధితో గాదని నేననుకొందును. జంఘాల కాస్త్రీని నేను రవంత యెఱిగినవాడ నగుటచే, నాతఁడెప్పుడు బదనీనారాయణమున నుండుటచే నాతని పక్షమున నేను నీ క్షిప్రత్యుత్తర మియవలసివచ్చినది. కాని యాతఁడు కొలదికాలములో మనవైపులకు వచ్చునని కింపదంతి యున్నది. వచ్చుటయే సిద్ధింపనెడలఁ దిరుగ నేదో యొక సంఘమును స్థాపించి కొంత గడవిడ చేయక మానఁడు. అమ్మా! సాభాగ్యవత్తికై యాయుష్యుతివై, సంతానవతివై, సుఖమున నుండుము. (భారతీ-ఆశ్వయుజమాన సంచికనుండి పునరుద్రితము.)

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయమున దొరకు గ్రంథములు

(కవులజీవితములు గల శతకములు, మంచి అచ్చు, దళసరికాగితములు)

మృషాధిప శతకము	0-2-6
సర్వేశ్వర శతకము	0-2-0
దేవకీనందన శతకము	0-2-0
ఒంటిమిల్ల రఘువీర శతకము	0-2-0
నారాయణ శతకము	0-2-0
కాళహస్తీశ్వర శతకము	0-4-0
దాశరథి శతకము	0-4-0
శ్రీరామతారక శతకము	0-3-0
హిందీ బాలశిక్ష (తెనుగు తెలిసినవారందఱు స్వయముగ హిందీ నేర్చుకొనవచ్చును.)	0-6-0
హిందీ మొదటివాచకము డిప్లో	0-6-0
హిందీ పాకెట్టు డిక్టనరీ డిప్లో	1-0-0
ఆంధ్రోద్యమము (మొదటి ఆయన ఆంధ్రమహాసభల ఆహ్వానసంఘాధ్యక్ష అధ్యక్షకోపన్యాసములు చిత్రపటములు కలిగినది)	1-8-0
శ్రీరామవిజయము (నాటకము)	0-8-0
శారదాంబ (స్త్రీధర్మబోధిని నాటకము)	0-4-0
ఆరాధనవిధి	0-4-0
ఆత్మజ్ఞానసాంఘము (శరీరము విడిచినతరువాత ఆత్మస్థి)	0-8-0
కవితృతత్వవిచారము	2-0-0
ఆంధ్రసర్వకళాశాల - విద్యాప్రవృత్తి	0-4-0
సత్యవత్యపాఖ్యానము (పద్యకావ్యము కవితృము కడురసవంతమై ముద్దులు మూటగట్టచున్నది	1-0-0
శ్యామసుందరము (రసవంతమయిన నవల)	1-0-0
సకలనీతిసమృతము	1-8-0
శ్రీగురుబోధామృతము అను భక్తిపాటలు	0-4-0
అవిమారకము	0-10-0
మనశ్శరీరములపై పరిసరముల ప్రభావము	0-12-0
నవనాళచరిత్ర (ద్విపదకావ్యము)	0-12-0
మహర్షి దేవేంద్రనాథ తామరగారి స్వీయచరిత్రము	2-8-0
సంగీత శమంతమణి నాటకము	0-8-0
తత్వమచంద్రిక	1-0-0
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి	0-12-0
రామదాసు	0-10-0
శతకకవుల చరిత్ర	3-0-0
గాలపముషి నాటకము	0-12-0

క్రొత్తసంవత్సరాది సంచికలు

దినపత్రిక చందాదారులకు	1-0-0
వారపత్రిక చందాదారులకు	1-4-0
చందాదారులు కానివారికి	2-0-0
పాఠసంచికలు సంచిక 1-కి	1-0-0
సంచికల సంపుటకు తపాలఖర్చులు ప్రతి 1-కి	0-4-0
(పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము)	
మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, చెన్నపురి.	

భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్య చంపకమాలిక

[నత్యనాట రాధామూర్తివరాహపురాణం]

చెదరుగదా నరకాగ్రాహిణి నేనను బ్రహ్మచారి జన్మమును నుం
 చెదరుగదా పారికా భజననీయం నా ముదయంబునందె లే
 చెదరుగదా నుభక్తిగోని పరాత్పరునామమత్ గణిం
 చెదరుగదా పవిత్రతను కీర్తి ము నాహిమలందు నెల్ల ముం
 చెదరుగదా పదంబులకు నెవకులై తిలకిండులన్ భజిం
 చెదరుగదా తరింపగలు జీర్ణతోడ కరున్ సదా సుతిం
 చెదరుగదా సదా గురుని జేరి దురూహలదుగ్ధజాళి ద్రో
 చెదరుగదా గురూత్తముండు చెప్పు రహస్యపు మంత్రమున్ జపిం
 చెదరుగదా యథార్థమును జేకొనగా బహుశాస్త్రముతో పతిం
 చెదరుగదా పురాణమువిశేషములన్ మతస్థులతో మధిం
 చెదరుగదా ఘనాదరముచేత బుర్రాణము లెల్ల విశ్వసించి
 చెదరుగదా సదర్శమును చేకొని యందు నపారమున్ హసిం
 చెదరుగదా పరాత్పరుని చిత్తమునం దలపొసి మేళవిం
 చెదరుగదా సమస్తమును జీవులయందుం గటాక్ష ముంచి ప్రా
 చెదరుగదా శుభంబులను జెంద వ్రతంబులు నోములెల్ల నో
 చెదరుగదా నిరంతరము జిత్తము దుర్గతిపాలు గాక నం
 చెదరుగదా వినిశ్చలత జేసి మనంబును సాగనీక కా
 చెదరుగదా మదం బాచి చిక్కెడు బత్ విషయేచ్ఛ లెల్లద్రుం
 చెదరుగదా గృహస్థులయి చెన్నున సజ్జనవృత్తితో జరిం
 చెదరుగదా యపాయముగ జిహ్వను గోసిన సత్యమే వచిం
 చెదరుగదా యశాశ్చతము జీవనమున్ భన మంచునుం దలం
 చెదరుగదా నిరంతరము నేవకు లందరితోవముతో తుషిం
 చెదరుగదా ప్రజాపతికి శ్రేయము గల్గగ జేవునిన్ స్మరిం
 చెదరుగదా మతంబులను జెడ్డయు మంచియు నెల్ల నెంచి తూ
 చెదరుగదా సనాతనులు చెప్పిన వాటినిజంబు నే గ్రహిం
 చెదరుగదా మహామహిమ జెందు మహాత్ములకున్ నమస్కరిం
 చెదరుగదా మదిన్ విషయసింహాసమాహము నెప్పుడున్ వధిం
 చెదరుగదా సదుత్తముల శిష్యుల దూరమెవారి పెం పడం
 చెదరుగదా యసత్యమును జెప్పెడువారల మోముపైని యూ
 చెదరుగదా పలాశకుల చెట్ల గాంచుము జాల కోపనిం
 చెదరుగదా దురాత్ములను జీవవిభూతకులన్ విరస్కరిం
 చెదరుగదా శుచిత్వమును జెంది దురాచరణంబు మానిసిం
 చెదరుగదా పరోపకృతియు మహాత్ముల నెల్ల బ్రస్తుతిం
 చెదరుగదా తుమాప్తిగొని చేసిన వైరులనైన బల్కరిం
 చెదరుగదా పరుతో సిరులు చెంది సుఖింపంగ దాము సంతసిం
 చెదరుగదా సుపుత్రములు చేసినతండ్రుల పుత్రు లై జనిం
 చెదరుగదా యతీంద్రులను జేరినస్వాములనెత్తు గాకవిం
 చెదరుగదా కులంబులను చెడ్డయు మంచియుం గాంచి సంస్కరిం
 చెదరుగదా శరీర మది చేసిన తృప్త నపాపమెల్ల గుం
 చెదరుగదా పురాకృతివి శేషితకర్మను బాశలీల వ్రెం
 చెదరుగదా గభీరతను జెల్వగుమోహసముద్రమున్ గలం
 చెదరుగదా పరాత్పరునిసృష్టికి గర్త గ దివ్యవృష్టి జూ
 చెదరుగదా నిరంతరత జెందగ ముక్తిసతీమణిన్ వరిం
 చెదరుగదా చరాచరవిశేషత మానవతన్ బహుళకరిం
 చెదరుగదా జనంబులకు జెప్పగ తత్త్వము కీర్తనతో రచిం
 చెదరుగదా నరుతో సుఖము జెందుటకై కులధర్మముతో విధిం
 చెదరుగదా దయాశ్రమము శిష్యులపై నిరంతరం జిల్గరిం
 చెదరుగదా జనావళులు చేసినపుణ్యత దారు దారసిం
 చెదరుగదా భవంబునను జేసెడు కర్మములన్ నిరాకరిం
 చెదరుగదా దరిం దిరుగు శిష్యులకున్ దగునీతి గ్రమ్మరిం
 చెదరుగదా విచారమును జెందెడుసాధుల గాంచి యూహిం
 చెదరుగదా దరిద్రతను జెందుకుటుంబము లెంచి యుద్ధరిం
 చెదరుగదా కుయుక్తులగ జేసిన శంకలనెల్ల ప్రకృతిం
 చెదరుగదా సదా తెలివిచే విషయంబుల నెల్ల నిగ్రహిం
 చెదరుగదా మనంబును జెల్వగుతాపము నెల్ల సహరిం
 చెదరుగదా భవంబుగొని చేయక మోక్షము నొంద బంతగిం
 చెదరుగదా సుఖప్రిగొని జీవునియాత్మకు బోధ జేసి కే
 చెదరుగదా జగం బసృతీలము బ్రహ్మమే సత్యమంచు నెం
 చెదరుగదా మనంబు నట జేరిచి బ్రహ్మమునందె దృష్టి నిం
 చెదరుగదా నిరంతరము జన్మయరూపము నాత్మయందుం గాం
 చెదరుగదా మనంబునను జిత్కిశ జూచి తిమింబు మాయ జం

చెదరుగదా శ్రుతుల్ పపులజేయుమఁ పుత్రులవంబు నాలకిం
 చెదరుగదా విముక్తిగొని జీవుని బ్రహ్మము వైకృతన్ భుజిం
 చెదరుగదా మహేశ్వరత జెందియు మానవరూపులొ నటిం
 చెదరుగదా విరించిగతి సృష్టి వేలుగ లోకముల్ స్మరిం
 చెదరుగదా ప్రజాపతికి జేటానగూర్చెడు శిష్యులన్ శపిం
 చెదరుగదా నుహాత్ము లయి చేరిక నీశ్వరునైన నిట్టై మిం
 చెదరుగదా నరుతో సుఖము జెందగ జ్ఞానరహస్యమెల్ల దాం
 చెదరుగదా ముదంబుగొని చెన్ను ను ముక్తిపదంబు నొంద బాం
 చెదరుగదా భవాభిం గల చేలును మేలును గాంచి సన్మృసిం
 చెదరుగదా భవంబు విడి జీవితనాలుక మంతయున్ ముగిం
 చెదరుగదా విరాగతను జెంది మదాన భవాంబుధిన్ వరిం
 చెదరుగదా సతీసుతవిచిత్రధనాదుల నాస పీసడిం
 చెదరుగదా మునీంద్రులన శిర్షము గడ్డము లెల్ల మాయ జెం
 చెదరుగదా మృతిన్ భయము జెందక దేహము పీడగాలుచాం
 చెదరుగదా యికెప్పుడు సశించునో యందు నుపాధి బూని మో
 చెదరుగదా విరాగులయి చెన్ను గునట్టి వనంబులన్ వసిం
 చెదరుగదా నిరాశనత జెంది జలంబునె క్రొలుచున్ గృహం
 చెదరుగదా సతీసుతవిశేషధనాదుల నన్నిటిం దృజిం
 చెదరుగదా పురాకృతము జెల్లెడునంతకు దేహమున్ భరిం
 చెదరుగదా వనంబులకు జేరుచు వానల నెండలన్ దపిం
 చెదరుగదా తుభున్ దరల చెల్లెడుదూలమాత్రమే భుజిం
 చెదరుగదా భయంపడక స్నేహముగా మృగపాతితో భ్రమిం
 చెదరుగదా వనంబుల వసింపుచు వేమునివేమముతో భరిం
 చెదరుగదా జపించుచును శీతము వాతము నెండయున్ సహిం
 చెదరుగదా పవిత్రతను జెందుచు మానవపాపముతో దహిం
 చెదరుగదా ముదంబునను క్రికరమోక్షమునే యలంకరిం
 చెదరుగదా మునీంద్రులయి సిద్ధిగ ముక్తిసతీమణిన్ రమిం
 చెదరుగదా త్రికాలముల జెప్పుచు దైవతకైచే మదిం
 చెదరుగదా సురేంద్ర సరసిజభవాదులనుం దృఢీకరిం
 చెదరుగదా పితాచతతి జేరగ మంత్రముచేత హంకరిం
 చెదరుగదా నదీతలుచుచెంతను గానలలోన విశ్రమిం
 చెదరుగదా దిగంబరత జెందుచు కట్టినగడ్డలెల్ల జిం
 చెదరుగదా సుఖప్రిగొన జేలము లేకయె నేల బస్యశిం
 చెదరుగదా యెటైన బలుచిక్కులు క్రొలి తపంబు నిర్వహిం
 చెదరుగదా మహామహిమచే పరకాయములందు సంతపిం
 చెదరుగదా సుఖంబుగను జీవనిము క్తిని దుర్వృతన్ శపిం
 చెదరుగదా సుయోగమున సిద్ధిని బొంది మనంబునున్ లంబిం
 చెదరుగదా విదేహతను జెంది విముక్తిని సర్వదా సుఖిం
 చెదరుగదా యుగాంతముల జెల్వగు ధర్మము నిల్పి సంభవిం
 చెదరుగదా మహాత్ములిటు శ్రేయము లొందుచు నుండకే కాదా?
 ము! సకలప్రాణులు పండితుల్ బహువిమర్శజ్ఞానధీమంతులన్
 సుకవుల్ గాంచిన మెచ్చుకొంద్రుగద యందున్ వేలుగోపా
 లమూర్తికి నర్పించితి మంచినత్యైతిగ భక్తిజ్ఞానవై రాగ్యమా
 లిక దీనిన్ రచియించి, వేడ్కందగులాలిత్యైతిబుగా మోక్షసా
 ధక మానట్టులు సత్యవోలులుండ రాధామూర్తివాల్మీకిగడన్

ఆంధ్రపత్రిక చందా ఏర్పాటు

దినపత్రిక సంవత్సర చందా	రూ	24	0	0
అర్ధసంవత్సరము	”	12	0	0
మూడుమాసములు	”	6	4	0
మాసమునకు	”	2	2	0
వారపత్రిక సంవత్సరము 1.కి	”	4	0	0
వారపత్రిక సంవత్సరమునకు తక్కువ చందాకు పంపబడదు.				
నూతన సంవత్సరాది సంచిక వెలులు				
దినపత్రిక సంవత్సర చందాదారులకు		1	0	0
దినపత్రిక సంవత్సరపు తక్కువ చందాదారులకు		1	4	0
వారపత్రిక చందాదారులకు	...	1	4	0
ఇతరులకు	...	2	0	0
ప్రస్తుతము పోస్టులు రూల్సు ప్రకారము		0	8	0
రిజిస్టరు చార్జి అధిక మగుచున్నది. మీరే ముందుగ మజి				
యార్ద్ర పంపిన ఈఖర్చు తగ్గును. పి. పి. లు పంపినచో సొమ్ము				
మాకు ఒక్కొక్కప్పుడు ఆలస్యముగ చేరుతుండు పత్రికలు				
పంపుట ఆలస్య మగుటయు సంభవించును. సంచికలు తపాలాలో				
పంపుటకు 0-8.0 తపాలఖర్చు ప్రత్యేకముగాచార్జి చేయబడును.				

చిరునామా:—ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము,
 మే నే జ రు.
 7. తంబుకెట్టిపేటి, మద్రాసు.

మేఘసందేశము

బులును వేంకటరమణయ్యగారు
 మేఘసందేశము నీయోకావ్యమును గవులలో నగ్ర
 గణ్యుండగు కాలిదాసమహాకవి రచించెను. ఈకావ్యమున మేఘు
 నిచేంద్రుడు ప్రియురాలికి సందేశమంపినట్లు వర్ణింపబడి
 బడియుండుటచే నీమహాకావ్యమున కీ నామము గలిగెను. ఈమేఘ
 సందేశమువిషయమై రావు వేంకటరావుగారు రొక్కవ్యాసమున్న
 వ్రాసి ఆంధ్రపత్రికా సంవత్సరాదిసంచిక క్రోధనయందు బ్రక
 టించియున్నారు. రావుగారి యపవాదసహ చాలనము సమం
 జసమైయున్నదే గాని వారభిప్రాయపడిన రెండువిషయాలు
 యుక్తముగా దోచుటలేదు. ఆవిన్నయంశములను రెండింటిని
 దెలియజేయుమఁ బండితసమృతము లగుసిద్ధాంతములను బ్రక
 టించుచున్నాను.
 మేఘసందేశము ఖండకావ్యమని వేంకటరావుగారు
 వ్రాసిరి. కాని యాలోచించినచో నియ్యది యుక్తముగాలేదని
 తోచవలెనదు. కావ్యము చిన్నదైనంతమాత్రమున ఖండకావ్య
 మనదగునా! ఆచిన్నకావ్యము మహాకావ్యలక్షణయుక్తమై
 (సాధితమై) యున్నచో మహాకావ్య మని యనుట కభ్యంతర
 ముండదుగదా! మహాపండితు డగువిద్యాశాధకశింద్రుండు దాను
 వ్రాసినయలంకారకావ్యములో (బ్రహ్మరద్రీయమతో నిట్లు
 మహాకావ్యలక్షణమును జేర్చినియున్నాడు:—
 “నగరాంతర వైలర్థ చంద్రాశ్శివయ వర్ణనం
 ఉద్యాన సలిలక్రీడా మధుపాన రతోత్సవాః
 విప్రలంభో వివాహశ్చ కుమారోదయ వర్ణనం
 మంలేధ్యుతే ప్రయాణాజీ నాయకాభ్యుదయా అపి
 ఏతాని యత్ర వర్ణ్యంతే త న్యహాకావ్య ముచ్యతే.”
 ప్రాచీనాలంకారికు డగు దండ్యాచార్యమహాకవి తాను
 వ్రాసిన కావ్యాదర్శమను నలంకారకావ్యమునందె లక్షణమునే
 పేర్కొనియున్నాడు. పైని జెప్పబడిన పదునెనిమిది వర్ణనము
 లన్నియుఁ బూర్తిగ నుండకపోయినను (గొన్ని తక్కువైనను)
 మహాకావ్య మగునని చెప్పుచు విద్యానాథుండు మహాకావ్యలక్ష
 ణములో నే:—
 “ఏషా మష్టదశానాం యైః కైశ్చిదాన మ పీవ్యతే.”
 అని చెప్పియున్నాడు. ఈమహాకావ్యములో నలకా
 నగర, ఆవ్రహూటపర్వత, వడ్డుతు, ఉద్యాన, సలిలక్రీడా,
 మధుపాన, రతోత్సవ, విప్రలంభ, ప్రయాణ, వర్ణనములు నింకం
 గొన్ని వర్ణనములు వర్ణింపబడియుండుటచే గొన్ని సముద్రాదివర్ణ
 నములు లేకపోయిన నియ్యది మహాకావ్యమగును. వాడుకంబట్టి
 చూచినను, బుస్తకములంబట్టి చూచినను మేఘసందేశము మహా
 కావ్యమేయని సుస్పష్టముగ దెలియగలదు. కాన వేంకటరావు
 గారు వ్రాసిన “.....కావ్యలక్షణముల లక్ష్యమునం
 దుంచి.....” అనుచోట గూడ “మహాకావ్యలక్షణ
 ములను లక్ష్యమునం దుంచి” అని చెప్పవలెను.
 2. “.....సర్వకావ్యప్రపారంగతుండగు మల్లినాథ
 మారి “మాఘే మేఘే వయోగతః” అనుటచే “దీనిభావగాంభీ
 ర్యము ప్రకటింపబడుచుండెను.” అని వేంకటరావుగారు వ్రాసి
 యున్నారు. కాని మల్లినాథమారి “మాఘేమేఘే వయోగతః”
 అని యనెనను ప్రతీతియశ్రుతపూర్వ మైనది. మఱియు నన
 న్యయమాలమైనది. మారియే యిట్లనెనా! ఏవిషయమై యెవని
 గూర్చి యనెను? అను ప్రశ్నలను దర్శించినచో నాధారలేకా
 భావమున నయ్యది స్వకపోలకల్పితమని తోచుచున్నయది.
 కాని “మాఘే మేఘే గతం వయః” అను నీయంశము
 ప్రసిద్ధమైయున్నది. మల్లినాథమారిగారి వయస్సు మాఘకావ్య
 మేఘసందేశకావ్యవ్యాఖ్యానరచనతో, బూర్తి యా యె న ని
 యర్థము. అనగా నీగ్రంథ వ్యాఖ్యానము లత్యంతవిపులమని
 యర్థము. విద్యదామధమని ప్రసిద్ధినందిన నైషధకావ్యవ్యాఖ్యా
 నము మిక్కిలి శ్వల్పముగా లిఖింపబడి యుండుటం జూచి
 కొందఱు పండితులు విపులమగు వ్యాఖ్యానము మేఘదూత
 మాఘ (శిశుపాలవధ) కావ్యములకుఁ జేయుటలో మారిగారి
 వయసు చెల్లెననియు, ముదుసలివయసు వచ్చుటచే నైషధ
 కావ్యమునకు విపులమగు వ్యాఖ్యానము చేయలేకపోయి రనియుం
 దలంబిరి. ఈగ్రంథ సమ్మందగినదో కాదో అను విషయము నిట
 జర్పింపఁ బనిలేదు; కాని మాఘ మేఘదూత వ్యాఖ్యానముతో
 కంటె నైషధకావ్యవ్యాఖ్యాన మాత్యముగ వ్రాయఁబడుట గమ్య
 నింపనగును.
 కాన మారిగారు “మాఘే మేఘే వయో గతః” అని అన
 లేదనియుఁ బైకారణములంబట్టి కొందఱు పండితులు మల్లినాథ
 మారింగూర్చి “మాఘే మేఘే గతం వయః” అని యనినయుం
 దెలిసికొననగును. కాన మల్లినాథమారిగారు “మాఘే మేఘే
 వయోగతః” అనిరి అను సభిప్రాయము మారుకొనదగును.

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘసభ

కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి రాజీనామా లామోదించబడుట

ప్రకాశంగా రధ్యతులుగను, గోపాలకృష్ణయ్యగారు కార్యదర్శిగ నెన్నుకొనబడిరి

ఆంధ్ర ఖద్దరుబోర్డు సమావేశము

కొన్ని ముఖ్యమగు నిర్ణయములు

(ప్రత్యేక విలేఖరి)

బందరు అక్టోబరు 22:—

బందరు, అక్టోబరు 22:— ఆంధ్ర ఖద్దరు బోర్డు నిన్న సమావేశమయ్యెను. మహాసభ లీవారమున నిన్నటి నుండియే ప్రారంభమయ్యెనని చెప్పవచ్చును. దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్య, దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, బులుసు సాంబమూర్తి, గొల్లపూడి శీతారామశాస్త్రి, ఉన్నవ రామలింగం గారలు మున్నగు గల ఆంధ్రనాయకులు నిన్నే దిగిరి. వీరభద్రులు స్టేషనువద్ద స్వాగత మియ్యబడెను. భోజన వసతులు తాజేలినవారి సత్కరమునందు జేయబడెను. నాయకులే గాక చాలమంది ప్రతినిధులు గూడ వచ్చిరి.

ఖద్దరు బోర్డు సమావేశము

ఆంధ్ర ఖద్దరుబోర్డు 10 గంటలకు జిల్లా ఖద్దరు కార్యాలయమున దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారి అధ్యక్షతన సమావేశమయ్యెను. బోర్డు నిర్వాహమునుగూర్చి దలాలి నివేదికను ప్రస్తుత మంగీకరింపవలసిన యవసరము లేదని బోర్డు వారు తలచిరి. ఆడిటు రిపోర్టును, తూర్పు కృష్ణా ఖద్దరు బోర్డు తూర్పు కృష్ణా కాంగ్రెసు సంఘముల తగాదా దీర్చుటకు నియమింపబడిన ఉపసంఘునివేదికయు అంగీకరింపబడెను. బోర్డువారి ఆయవ్యయములను అఖిలభారత తంతుకారక సంఘమున కిచ్చివేయుట కంగీకరింపబడెను. చాల జిల్లాలలో ఖద్దరు వ్యాపారమువలన గల్గిన లోటును పూడ్చుటకుగాను జిల్లా ఖద్దరు బోర్డులనుండి 10 వేల రూపాయల పేరులున్న, నూటికి 6 శాతం వడ్డీనిచ్చే మరతుమీద ఒప్పుకొన్నవారి వద్దనుండి 10 వేల రూపాయల పేరులున్న వనూలు జేయుటకు బోర్డువారు తీర్మానించిరి. నాగలాపురం ఖద్దరు పెంటరుకు యిచ్చిన మగ్గముల ఖరీదుపై వడ్డీ నియ్యకుండ జేయుటకు అది బోర్డుకింద వొక కాఖగ నుండిన గాని అట్లు చేయ వీలులేదని తలంపబడెను. రాష్ట్రీయ ఖద్దరుబోర్డు మాన్వేజింగు కమిటీలో క. రాజగోపాలాచారి, యస్. కొండారెడ్డి, యస్. నుబ్బారావుగారు సభ్యులుగ నెన్నుకొనబడిరి.

బులుసు సాంబమూర్తి వారి దిగరనుండి రాబట్టుకొనుటకు కోర్టులలో దావాలు చేపట్టినవి బోర్డువారు తీర్మానించిరి.

రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహకసంఘము సేద 12 గంటలకును, రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘము 1 గంటకును సమావేశమగును. ఖద్దరు ప్రదర్శనము జాతీయకళాశాలయందు 4 గంటలకు దేశభక్త వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు ప్రారంభించెదరు.

ఆంధ్ర మహిళాసభ 25 వ తేదీన జరుపునటులు నిశ్చయింపబడెను.

*** **

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘ సభాసమావేశము నేటి మధ్యాహ్నము 22 వ తేదీ 2-30 గంటలకు మచిలీపట్నామందు సమావేశమైనది. సుమారు 80 మంది సభ్యులు సభ కరుదెంచిరి. శ్రీయుతులు దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులు, దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు, బులుసు సాంబమూర్తి, అయ్యదేవర కాశీశ్వరరావు, గొల్లపూడి శీతారామ శాస్త్రి, గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు, దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్య గారలు ముఖ్యులందుగలరు. దేశభాంధవి దువ్వూరి సుబ్బన్నగారును సభ కరుదెంచిరి.

కార్యనిర్వాహకవర్గసమావేశము

రాష్ట్రీయకాంగ్రెసు సంఘమునకు ముందుగ 1-30 గంటలకు ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహక వర్గము సమావేశమైనది. రాష్ట్రీయ సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ బులుసు సాంబమూర్తిగారి యొక్కయు, కార్యదర్శి కోశాధికారియొక్క రాజీనామాలను గురించి చర్చ జరిగెను. దేశమందు కాననసభలను స్వరాజ్యపక్షము వశపరచుకొన దలచినందునను కాంగ్రెసు

ప్రతిష్ఠాపన లన్నియు స్వరాజ్యపక్షమువారికి వశపరచవలయునని మహాత్మునియాదేశ మైనందునను స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు కాని వారు కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకవర్గములందు బాధ్యతాయుత పదవులందుడుట సక్రమముగాదను కారణముచేతను రాజీనామా సంగీకరింప వలసినదని శ్రీ సాంబమూర్తి గారు చెప్పిరి. ఆంధ్రరాష్ట్ర స్వరాజ్యపక్ష అధ్యక్షు లగు శ్రీ అయ్యదేవర కాశీశ్వరరావుగారు భిన్నాభిప్రాయమును వెలిబుచ్చిరి. స్వరాజ్యపక్షమువారును తదితర కాంగ్రెసువాదులును ఒక కాననసభా ప్రవేశ సమన్వయందు తప్ప మిగిలిన నిర్వాహకార్యక్రమ మందంతను కలిసి పనిజేయవలసియున్నా రనియు, ప్రస్తుతము ఉద్యోగనిర్వహణము గావించుచున్నవారు కార్యనిర్వాహకపదవులను వీడిన విక్రమము భంగము పాటిల్లునుగాన రాజీనామా లుపసంహరించుకొని కాననసభా కార్యక్రమమును నిర్వహించుట కొక ఉపసంఘమును ప్రత్యేకముగ నియమింపవలసినదిగ కోరిరి.

దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ప్రప్రథమమున కాన్నూరు కాంగ్రెసు జరుగువరకు ప్రస్తుత ముందువారే కార్యనిర్వాహకోద్యోగులుగ నుండుట వాంఛనియమనియు, ఈ లోగ జరుగగల విపరీతమార్పులేమియు నుండవోవని పల్కిరి. పిదప విషయముపై సమ్మతులు గైకొనబడగ దేశభక్త వెంకటప్పయ్య, శీతారామశాస్త్రి, దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారలు మున్నగు వారైరు రాజీనామా నొసంగుట కామోదించిరి. అి కాశీశ్వరరావుగా రొక్కరుమాత్రము భిన్నాభిప్రాయులైరి.

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంఘము

ప్రారంభింపబడిన పిదప ప్రప్రథమమున "ఆంధ్రరాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక సంఘాధ్యక్షుడు, కార్యదర్శి, కోశాధికారి, తదితరసభ్యులు రాజీనామా లాసంగుటను గూర్చి కార్యనిర్వాహకవర్గ సమావేశమువారు గావించిన తీర్మానము ప్రవేశపెట్టబడి తీవ్రమగు చర్చ జరుపబడెను. శ్రీ బులుసు సాంబమూర్తిగారు పాట్నా తీర్మానములు, మహాత్ముగాధిగారి యభిప్రాయములను సభ్యులకు వివరించి కార్యనిర్వాహక వర్గమందు స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు అందు ముఖ్యముగ కాననసభ్యులైన నుండుట త్యంతావశ్యకమును, వాంఛనియమని పల్కిరి. పిదప రాజీనామాలు అత్యధికసంఖ్యకులచే సంగీకరింపబడెను.

ఈ సాయంత్రము 4 గంటలకు దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారిచే జాతీయ కళాశాలభవనమందు ఖద్దరు ప్రదర్శన ప్రారంభోత్సవము జరుపబడును.

* * *

నూతన కార్యనిర్వాహకులు

(ప్రత్యేకవిలేఖరి తంతి)

బందరు, అక్టో 22:—ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘము క్రిందటి రాత్రి హరిసర్వోత్తమరావుగారి అధ్యక్షతన సమావేశ మయ్యెను. కార్యనిర్వాహక వర్గ మంతయును రాజీనామాల నీయగా దానిపై కార్యనిర్వాహక సంఘ తీర్మానము గావించిన తీర్మానము సంగీకరించెను.

శ్రీయుత టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారు అధ్యక్షులుగను, ఆంధ్రరాష్ట్ర దుగ్గిరాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు కార్యదర్శిగ యెన్నుకొనబడిరి.

అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘసభ్యులు పదముగ్గురు సభ్యులు వివిధమండలములనుండియు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘ సభ్యులుగ నెన్నుకొనబడిరి. ఇందు పట్టాభినీతారామయ్యగారును, వి. రామదాసుగారును, హరి

సర్వోత్తమ రావుగారును గలరు. దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుగారును, దేశభక్త వెంకటప్పయ్యగారును, ఆంధ్రరాష్ట్ర గోపాలకృష్ణయ్యగారును, కాశీశ్వరరావుగారును, ప్రకాశంగారును, సాంబమూర్తిగారును గూడ యెన్నుకొనబడిరి.

అఖిలభారత కాంగ్రెసుసంఘమునకు యెన్నుకొనబడిన వారందరును స్వరాజ్యపక్షమువారే. శ్రీత్రియ పక్షమునందు జేరియున్న పట్టాభినీతారామయ్యగారు, దేశభక్త దేశోద్ధారకులవంటి వారలనుగూడ జేర్చుకొనుటకు కారణము వారి సామర్థ్యము బడయుటకై యుండెను. భవాడ రామచంద్ర రావుగారును, కుసుమ ధర్మన్నగారును, పొణకా కనకమ్మగారును సభ్యులుగ జేర్చబడిరి.

దక్షిణాఫ్రికా నుండి భారతీయులు

తిరిగి వచ్చుట

సామ్రాజ్య పౌరసంఘమునకు ప్రత్యుత్తరము

బాంబాయి, అక్టోబరు 22:— బాంబాయి సామ్రాజ్య పౌరసంఘముయొక్క టెలిగ్రామునకు ప్రత్యుత్తరముగ వారి క్రింది ప్రత్యుత్తరము బంపిరి:—

మీరు పెప్టెంబరు 24 వ తేదీ నిచ్చిన టెలిగ్రాములో దక్షిణాఫ్రికా నుండి తిరిగి వచ్చుచున్న భారతీయులవిషయమును వదలివేసినది దెలిసినమాటలలో భావము పరిగా తెలియలేదని నన్ను చెలియచేయు మనిరి. 1920 నుండియు దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయులు తమంతట దామే తిరిగివచ్చుచున్న సంగతి మీసంఘమునకు దెలిసియే యుండును. ఆప్రకార మీ దేశమునకు 10 వేలమంది భారతీయులు తిరిగి వచ్చిరి. నిర్బంధముగ వెడలిపోవలెనను నూచన వారి కెక్కడను గానించలేదు. అట్టి నూచన యెప్పుడైనను జేసియుండిన యెడల ప్రభుత్వమువారందు యేకము గాజాలని మాత్రము సేసె గట్టిగ జెప్పగలను. నిర్బంధముగ తిప్పి పంపి వేయు విధానమును మాత్రము యెప్పుడును అంగీకరింపజాలరు.

(సం) జి. యస్. బాజిపాయి,

అఫీషియేటింగు డెప్యూటీ సెక్రటరీ గవర్న మెంటుఆఫ్ ఇండియా

(అ. ప్రె.)

రంగూనులో ఉపైసవలకలిగిన నష్టము

రంగూను, అక్టోబరు 21:— రంగూనులో మొన్న వచ్చిన ఉపైసవలన కలిగిన నష్టమును గూర్చి కలెక్టరు బర్మా గవర్న మెంటు ప్రధానకార్యదర్శికిట్లు తంతిచేయుచున్నాడు:— 27 సరకుల బోటు 2 స్టీములాంచీలు నష్టమైనవి. మార్గమును చూపుటకై నీటిపై తేలుచున్న బోయిలు లమస్ఫలు దప్పినవి. యస్. యస్. బర్మాకు ప్రక్కగా ఒక సరకులపడవ మునిగి పోయినది. థామ్సన్ జెట్టికి దూరముగా రెండు సరకుల పడవలు మునిగిపోయినవి. 60 తేక 60 కలపదూలములు హార్బరులో చెల్లాచెదరుగా కొట్టుకొనిపోయెను. పల్లెవాండ బోటు ఎక్కువగా మునిగిపోయెను. హార్బరులో నున్న లాంచీలకు బాగా నష్టము తగిలెను.

లియ్యపుసంయలును వేసికొనిన చిన్నపడవలు కొన్ని మునిగిపోయిన. యు. పోచాకు చెందిన లాంచీ "రూబీ" స్థలముదప్పి దీబ్బను పట్టెను. ఒక పల్లెవాని బోటు మునిగి అందులోవాడు చనిపోయెను. 4 గుడిసెలు కొట్టుకొనిపోయెను. వృక్షములు వ్రేల్లలో పెకలంపబడి త్రోవ కడ్డముగా పడెను.

(అ. ప్రె.)

శ్రీ మైలవరం బాలభారతి

సమాజము వారు

బందరు మినర్వ సినిమాహాలులో

25-10-25 ఆదివారంరాత్రి

సావిత్రి నాటకమును

ప్రదర్శించెదరు

ముఖ్యపాత్రలు

సత్యవంతుడు:—యడవల్లి మార్యనారాయణగారు.

సావిత్రి:—పుప్పలూరి సంతోషరావుగారు.

యముడు:—గూడపాటి నరసింహారావుగారు.

వైసమాజంవారు ప్రదర్శించు నాటకములలో సావిత్రి ద్రోపది ప్రహేళిక!రసల పుస్తకములు విడివిడిగా ఒక్కొక్కపుస్తకం 1కి రు 0-12-0. పిపిచార్జి ప్రత్యేకము. చుయవారు

కే. పున్నయ్యగారు మైలవరంహాల్ లెజవాడ అని వ్రాయుడు,

డాక్టర్ కె. పట్టాభిరామయ్య, కార్యదర్శి.

గ్రీను - బల్లెరియా

యూరపునం దొకచోట తగ్గిన, మరియొక చోట కలహము లతిశయించుచున్నవి. లోకరోష బడంబడిక గుదిరి నందులకు ధన్యవాదము లింకను ముగియకముందే, బాల్కనులలో మేఘ మావరించినది. ఇది ఏతీరున పరిణమించునో జెప్ప వీలులేకున్నది. యూరపు కంతకును బాల్కనులు ఆయువు పట్టువంటివి. రాజ్యములు చిన్నవయినను, అంతఃకలహములు మిక్కుటము. ఇవి యొకమారు ప్రజ్వలించుచో బాల్కనులను సంక్షోభమున ముంచుటయ గాక, యూరపు సంతను కలవరపెట్టుట సహజము. గత ప్రపంచసంగ్రామమునకు బాల్కనులలోనే కలవర కారణ ముదయించెను. నానా రాష్ట్రసంఘ మేమిజేయుచున్నదో దెలియదు గాని, ఒక దేశ మింకొక దేశమునకు అంత్య సందేశ మంపుట యాచారమయినది. ఏ కొంచెము కారణమున్నను చాలును. ఇట్టి గ్రీనువైనను, ఆఫ్ఘనిస్థానముపైనను జూపిన వేగిరపాటు ఇందుకు నిదర్శనము. నేడు గ్రీను బల్లెరియా కంత్యసందేశ మంపుచున్నది. ఇరువదిలక్షల ప్రాంతులను నష్టపరిహారముక్రింద గోరుచున్నది. రెండురోజులుమాత్రము గడువిచ్చుచున్నది. తానుజేసిన తప్పిదమునకు బల్లెరియా పశ్చాత్తాపము జూపి, దోషకారులను శిక్షింపవలె నని, గ్రీను బలవంత బెట్టుచున్నది.

దీనికంతకును కారణము సరిహద్దు ప్రాంతములందు ఉభయసైనికులకును జరిగిన స్వల్పతగాదాయే. తాము పొరబడితిమనియు ఊహించవలసినదనియు, బల్లెరియనులు వేడినను, గ్రీకులు సమ్మతించక ముందుకుబోయి కొన్నిస్థానముల నాక్రమించిరి. తమ యిచ్చను నెఱవేర్చుకొనుటకు గ్రీకు సైనికు లిటులజేసిరట. బల్లెరియాలో గ్రీకు సైనికులు ప్రవేశించుటచే, తీవ్రపరిస్థితులుదయించె ననుటను నిశ్చయము. ఈ సమయముననే తుర్కీకిని బల్లెరియాకును సంధిగూదిరెనని తెలియుచున్నది. గ్రీను బల్లెరియాకలవరము త్వరలో సమసిబోయిన జప్ప, మరికొన్ని దేశములుగూడ యీ సంకులమున ప్రవేశించి, ఏదియో నొకకక్షమునజేరుట తటస్థింపవచ్చును. నానారాష్ట్రసంఘముగాని, మరి యేసంఘముగాని కలహముల సంతరింపజేయుటకుగాని, వాని నుదయింప జేయకుండుటకుగాని ప్రయత్నించుటలేదు. ప్రాన్తస్థాయిత్వము లిఫ్సంకులమునందు స్పృయనుతో చేతులగలిపియుండ, చిన్నజాతులు విగ్రహము జూపగలుగునా? యూరపునందు యుద్ధ వాతావరణ మింకను తగలేదు. పోరాటములు సమయ లేదు. హృదయపరివర్తనము గలిగిన ఘోష లింకను గానరాలేదు.

తాంబీగారి నియామకము: ప్రతిష్టలభిము

తాంబీగారు ప్రభుత్వకార్యనిర్వాహక సభ్యులయినందులకు, స్వరాజ్యపక్షసభ్యులు అసమ్మతి తీర్మానముల గావించుటయ గాక, దానిని కార్యరూపము దాల్చజేయుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. రాబోవు మధ్యరాష్ట్రముల శాసనసభలో, ప్రభుత్వమువారు తాంబీగారిని కార్యనిర్వాహకసభ్యులుగ నియమించుటచే అక్రమసాంప్రదాయము నెలకొల్పబడె ననియు, అధ్యక్ష స్వాతంత్ర్యమునకు భంగముకలిగె ననియు దెలిపెడితీర్మానము నొకదానిని శాసనసభ్యు లొకరు ప్రతిపాదించెదరు. తీర్మానమును ప్రతిపాదించుటతో నూరుకొనక, తాంబీగారు కాన్సిలుపని జేయకుండ స్వరాజ్యపక్ష సభ్యు లడ్డుపెట్టెదరని, హితవాదపత్రిక దెలుపుచున్నది. తాంబీగారు ప్రభుత్వముపక్షమున నే పని జేయదలచినను స్వరాజ్యపక్షమువారు అడ్డరన్ మెంటు తీర్మానమును ప్రతిపాదించెదరట. అడ్డరన్ మెంటు సంగీకరించుట అధ్యక్షుని పనియగుటచే, వారు వలనుపడదనుచో, చేయదగిన దేమి గలదో తెలియదు. ఆ విషయమెటులున్నను, తాంబీగారధ్యక్షుడవి సంగీకరించుట కన్నను, ప్రభుత్వము వారు వారి నాపదవికి నియమించుట మరింత యక్రమము. పార్లమెంటుసభలో స్పీకరుపదవిని వహించినవారిని మంత్రిగ నియమించుట ఎక్కడను గానము. శాసనసభ్యులచే నెన్నుకొనబడి బాధ్యత గలస్థానము నాక్రమించిన అధ్యక్షునికి అన్యాయమును ప్రభుత్వమువారు చూపుటచే, అధ్యక్షు లెవరయినను నిష్పక్షపాతముగను స్వతంత్రముగను నెటుల మెలగగలుగుదురు? ప్రభుత్వము, ప్రజాప్రతినిధులను భేదము జూపక, నియమబద్ధముగ మనస్సాక్షికి దోచిన నిర్ణయము నెటుల గావించగలుగుదురు? మితవాద పత్రిక యయినను, ఉద్యోగపద స్వీకారమునకు ప్రతికూలము గాకున్నను, తాంబీగారి నియామకము క్రమసాంప్రదాయములకు విరుద్ధమని లీడరు పత్రిక అసందిగ్ధముగ చాటుచున్నది. ప్రభుత్వ నియామకమును ఏపక్షమువారును ఆమోదింపజాలరు. ప్రస్తుత స్థితిలో నే మార్గము నవలంబించినను యిబ్బంది లేదని మధ్యరాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు భావింపవచ్చును. కాని, దేశస్వాతంత్ర్యమును గోరువా రెల్లరును యిట్టి చర్యను ఖండింపక తప్పదు. అందుచే మధ్యరాష్ట్ర శాసనసభలో ప్రతిపాదింప నున్న తీర్మానము సభ్యు లెల్లర యామోదము బడయు ననియు, ఇక ముందటి యక్రమములు జరుగకుండ కాపాడుననియు, నమ్మెదము.

క్రష్టయంశ విధ్వంసనము

శతఘ్నులను నిర్మించెడి క్రష్టయంత్రములను నాశనము జేయుటకు జర్మను ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించుట, ప్రపంచచారిత్రమునందెంచదగిన విషయము. ఇదివరకు మిత్రమండలి విచారణసంఘమువారు రెంత వేడినను, జర్మను లిందుకంగీకరింపక బోయిరి. లోకరోష బడంబడిక వలన, వారిందుకు సమ్మతించవలసివచ్చెను. క్రష్ట కర్మాగారము ప్రపంచమునందెల్ల గొప్పదని పేర్కొనెను. యుద్ధమునకు పూర్వము క్రష్టకర్మాగారము

ప్రపంచమున కంతకును పలురకముల ఆయుధములను సప్లయిజేయుచు, విపరీత లాభములను గడించుచుండెను. యుద్ధ జ్వరపీడితు లగు యూరపియను జాతులవారు క్రష్ట కర్మాగారమునకు ఎడతెగని ఆర్డరులను బంపుచుండిరి. క్రష్ట కర్మాగారము ప్రపంచమునకు మామూలు రకపు ఆయుధములను సప్లయిజేయుచుండ, జర్మను ప్రభుత్వము నకు మాత్రము ప్రత్యేకాయుధములను తయారు జేయుచుండెను. ఈ రహస్యము కొంత వరకు బయల్పడినను నిజస్థితి బాగుగ తెలియక బోయెను. దుర్భేద్యము లని యెంచిన బెల్జియం కోటలను సయితము భేదించుకొని పోవు గుండ్లను ప్రయోగింప గల శతఘ్నుల సంగతి తెలియగనే, ప్రపంచ మాశ్చర్య నిమగ్న మయ్యెను. నలువది మైళ్లదూరమునుండి శతఘ్నులను కాల్చుట విపరీతముగ నుండెను. ప్రకృతిశాస్త్రమునకు అసాధ్యమగు నదేమియులేదని తోచెను. ప్రకృతిశాస్త్రము మానవవినాశమున కెంతవరకు పయోగపడగలదో క్రష్ట కర్మాగారము ప్రపంచమునకు విశదపరచెను. ఇట్టి కర్మాగారము అంతరించు నని వినుటకు ప్రపంచము విచారపడదు. క్రష్టకర్మాగారము తోబాటు, జననాశనమునకు తోడ్పడెడి ఇతర కర్మాగారములుగూడ ఎంత త్వరలోగూలిన సంతమేలు. జర్మనీ మిలిటరీ విధానమునందతిశయము జూపినను, యుద్ధానంతరము పెక్కుదేశములు జర్మనుపద్ధతుల నవలంబించుటలో ముందడుగువైచెను. ఇట్టి దేశములన్నియు ఆయుధములను చాలవరకు తగ్గించుకొనవలసిన కట్టడి ఏర్పడిన గాని, ప్రస్తుతోపద్రవము తొలగిపోదు.

కూలీలను వెడలగొట్టుట

దక్షిణాఫ్రికానుండి యిప్పపడెడి హిందూ దేశపు కూలీలను బంపివెచ్చుచున్నటుల, అక్కడి ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి. కాని, లేనిపోనిసంగతులను కల్పించి కూలీలను నెట్టివెచ్చుచున్నటుల, నిదర్శనము లనేకములు బయల్పడినవి. సి. ఆర్. నాయుడుగారు నిజస్థితి సనేకమారు లెగిరించిరి. ఐచ్చికనిర్గమనముపట్ల మోహపడిన ఆంధ్రాసు గారుగూడ, యిది పట్టిబూటకమని పిమ్మట గ్రహించిరి. ఐచ్చికనిర్గమనము బలవన్నిర్గమనమే యగుచున్నది. హిందూ దేశము సర్వసాఖ్యములతో తులదూగుచున్నదనియు, ఆహారపదార్థములు మిగుల చౌకగ నున్నవనియు, అందరకు ఉద్యోగములును మంచివేతనములును లభించుననియు, మున్నగు మోసపుమాటలను జెప్పటచే భ్రాంతిపెంది యీ దేశమునకు వచ్చిన దక్షిణాఫ్రికాభారతీయులు, ఏమియు దొరకక అల్లాడినసంగతి సర్వజనవిదితమే. వీరు మరల దక్షిణాఫ్రికాకు బోయెదమనిన, వారిని రాసీయలేదు. భారతీయుల నందరను నెట్టివెచ్చుటకు తెల్లవారు సంకల్పించి రనుటకు, యిటీవల నిర్మించిన కూరచట్టములే నిదర్శనములు. ఇవిగూడ నిష్ఫలములగుచో, భారతీయులను బలవంతముగ బంపివేయవలయునని, శ్రేతప్రముఖులు చాటుచుండిరి. ఇట్టి సందర్భములలో ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ధైర్యముతో నిలువబడి భారతీయుల హక్కులను రక్షించుట ముఖ్యము. ఐచ్చికనిర్గమనమును గూర్చి నిజ సందర్భములు తెలియక ఇండియా ప్రభుత్వమువారు పొరబడి

యుండవచ్చును. కాని నిజము చెలిసిన పిమ్మట గూడ, ఐచ్ఛికనిర్ణయము నింకను ఆమోదించుట భావ్యము గాదు. భారతీయులను బలవంతముగ పెడలగొట్ట దలచినటుల తమకు చెలియలేదనియు, అందుకు తాము సమ్మతించి మనియు ఇండియా ప్రభుత్వమువారు చాటుచున్నారు. కాని, నేడవ లంబించెడి పద్ధతి బలవంతమునకు దారి జూపు చున్నది. ఆ సంగతిని ప్రభుత్వమువారు గుర్తింప కుండుట, సమంజసముగ దోషదు.

మొరార్కొయ్యధ్యము

మొరార్కొలో నిటీవల ఫ్రెంచిసైనికులకు విజయము గలిగినటుల ప్రకటింపబడినను, మరల వీరు వెనుకకు మరలవలసివచ్చెనని వార్తలు దెలుపుచున్నవి. ఏ కారణముచే నయిననీమి, ఫ్రెంచి విజృంభణము తలచినరీతిని కొనసాగలేదు. వర్ష పాతముగూడ ప్రతికూలముగనుండెను. ఫ్రాన్సు ఆధునికయంత్ర సామగ్రి నుపయోగించి నేడు గాకున్న రేపయినను రిఫ్లను జయించుటకు పీలయినను, యుద్ధము చాలకాలము జరిగిన కొలదియు ఇరుపక్షములకును మిగుల నష్టము గలుగకమానదు. జైయినూలీపీగారు 'చెలిసిన వివరముల ప్రకారము, ఫ్రెంచిసైన్యములు సామాన్యముగావని తేటపడును. జూలై 31 వ తేదీవరకు 1235 మంది ఫ్రెంచిసైనికులు చనిపోయిరి. వీరిలో ఎనిమిదిమంది ఫ్రెంచి ఆఫీసరులు, 300 మంది ఫ్రెంచిసైనికులు గలరు. 5306 మందికి గాయములు తగిలెనట. వీరిలో 160 మంది ఫ్రెంచిఆఫీసరులు 1350 మంది సైనికులు గలరట. ఆగస్టు 1 వ తేదీ నుండి అక్టోబరు 15 వ తేదీవరకు 891 మంది నిహతులయిరి. వీరిలో 31 మంది ఫ్రెంచి ఆఫీసరులు, 293 మంది సైనికులు గలరట. 2091 మందికి గాయములు తగిలెనట. సిరియాలో 639 మంది చనిపోయిరట. మొరార్కొయ్యధ్యమువలన ఫ్రాన్సుకు 95 కోట్ల ఫ్రాంకులు వ్యయ మయ్యెనని, ప్రకటింపబడినది. ఫ్రెంచి ప్రభుత్వప్రకటన మీతరున నుండ, అసలు నష్ట మెంతయుండునో యూహింపవచ్చును. ఫ్రాన్సు డబ్బులేక బాధపడుచు యంత ధననష్టమునకును ప్రాణనష్టమునకును లోనగుట, ఎంత యనభ్యవృత్తి దెలుప నక్కరలేదు. కాని ప్రతిష్ఠ కొర కెంతటి దురవస్థయినను లోన గుటకు ఫ్రాన్సు వెనుదీయుటలేదు. ఏ లాయడు జార్జిగారో మొరార్కొయ్యధ్యమును నిరసించినను, యూరపియను ప్రముఖు లెవరును గట్టిగ మందలించుట కయినను వెనుదీయుచున్నారు.

స్వరాజ్యపక్షము: బొంబాయి శాసనసభ

బొంబాయి శాసనసభ కార్యక్రమమునందు స్వరాజ్యపక్షమువారు పాల్గొనక, తమ ఆత్మగౌరవమును నిలుపుకొనిరి. బిల్లుల ప్రవేశము విషయమై సిరనిర్ణయ మేర్పడువరకు, తాము శాసనసభలో పాల్గొనుట సరి గాదని, స్వరాజ్య పక్షము వారు దలచిరి. ఇందువలన స్వల్పనష్టము గలుగక పోలేదు. ప్రభుత్వమువారి పంతము సులభముగ నెగ్గెను. ప్రశ్నితరము లతిత్వరతముగ జరిగి పోయెను. చట్టములు విశేషచర్చ లేకుండ అంగీకరింపబడెను. స్వరాజ్యపక్షమువారు మృగనిపలు బిల్లుకు ప్రతిపాదించెననెంచిన సవరణలను పెక్కింటిని ప్రతిపాదించువారు లేకపోయిరి. స్థూలదృష్టి

తో జూచిన, ప్రజల సౌకర్యములకు కొంతవరకాటంకము గలిగె నని జెప్పవచ్చును. ఇట్లులే శాసనసభలను బహిష్కరించినపుడు గూడ కొన్ని యిబ్బందులు గలిగెను. కాని, సూక్ష్మదృష్టితో జూచిన, సత్వర స్వరాజ్య సిద్ధికొరకు కొన్ని సౌకర్యములను కోల్పోవలసివచ్చును. నిర్బంధముల ననుభవింపవలసి వచ్చును. ఆత్మగౌరవమును కాపాడుకొనుట అన్నిటికన్న నవసరము గావచ్చును. శాసనసభ ప్రవేశ, బహిష్కార తారతమ్యముల నిట వివరించుటకు మేము పూనుకొనలేదు. కాని, బొంబాయి స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు శాసనసభా బహిష్కారము గావించి అందువలన గలిగెడి నష్టము ననుభవింప నంగీకరించి, ధర్మము కొరకు పోరాడ నిశ్చయించిరి. వీరి నిశ్చయము నెఱవేఱుగాక యని కోరెదము.

ఆకస్మికమరణము

వానరాకడ ప్రాణపోకడ చెలియవను సామెత నిన్నటిదినము సార్థకమయ్యెను. సినేటుసభ ప్రారంభము గాకముందు, ఎ. మాధవయ్యగారు పూర్ణాశోగ్యనంతలుగ నుండిరి. నల్లి మెంటరీ ప్రశ్నను వీరడుగుటయు, ఉపాధ్యక్షులు జవాబిచ్చుటయు గూడ జరిగెను. ఇంతలో మాధవయ్యగారికి మృత్యువాసన్నమగునని ఏరును భావించియుండలేదు. యుద్ధముమధ్య ననువుల గోల్పోయిన వీరునివలె, మాధవయ్యగారు తమ ధర్మము నొనర్చుచు ప్రాణముల నర్పించిరి. మాధవయ్యగారి జన్మ సార్థకమయినది. వీరు ఎక్సైజు శాఖలో అసిస్టెంటు కమీషనరు పదవిని నిర్వహించి రిటైరగుటయ గాక, తమ తీరికకాలమునంతను సాహిత్యాభివృద్ధికి ధారజోసిరి. చక్కని తమిళ మానస్త్రీకను నిర్వహించుచుండిరి. తమిళభాషయందు వీరికి గల పరిజ్ఞానము ఎల్లర మెప్పుబడయు చుండెను. హిందువుల సాంఘికాచారములను వివరించుచు వీరు తమిళభాషలో రచించిన సుప్రసిద్ధమగు నవలలు, మిగుల రంజకముగ నుండెను. వీరి శైలి కడు మార్దవమని, తమిళ భాషాపరిచయులు దెలుపుచున్నారు. వీరికి సంఘసంస్కరణమునందు మిక్కిలి ప్రీతిగలదు. వీరి మరణమువలన తమిళదేశమునకు తీరనినష్టము వాటిల్లె ననుటకు సందియములేదు. వీరి ఆత్మకు శాంతిగలుగు గాక యని భగవంతుని వేడెదము.

ఈ జిప్తు

ఈజిప్టులో సర్ జార్జి లాయడుగారు ప్రవేశించిన సమయమున, నిర్బంధములను విధించుట శుభచిహ్నము గానేరదు. వాటాపాట్లవారి సభలన్నియు నిషేధింపబడుట శోచనీయము. జాతీయవాదుల అభిప్రాయమును తెలిసికొనుటకు, క్రొత్త హైకమీషనరుగారి కవకాశముండనేరదు. సర్ జార్జి లాయడుగారు బొంబాయి గవర్నరుగ బని చేసిరి. గాంధీ, ఆలీషాదరులు మున్నగువారి నిర్బంధములకు వీరే కారకులు. ఇట్టివారు, జన్మస్వాతంత్ర్య రక్షణపట్ల ఆదరణజూపెదరని తలంచుట దుర్లభము. ప్రస్తుత సందిగ్ధసమయమున, ఈజిప్టును సమాధాన పరుచగల పాలకు డవసరము. నిర్బంధవిధానముపట్ల కుతూహలము జూపెడి సర్ జార్జి లాయడుగారి పరిపాలనమువలన, పరిస్థితులు మరింత యధ్వాన్నమగుట దప్ప వేరు లాభముండు నని దోచదు.

ఛానల్ దీవులు

జర్నీ, జరన్జీ, ఆర్జిన్జీ మున్నగు బ్రిటిషు ఛానల్ దీవులు, బ్రిటిషు కోశమునకు కప్పము చెల్లింపవలయునని కోరగ, తమకట్టి ప్రసక్తి లేదని యీదీప్తములవారు చెలిపిరి. బ్రిటి కౌన్సిలువారిక విచారణసంఘమును పంపగ, యీసంఘముతో తాము సంప్రతింపమనిగూడ ఖండితముగ చెలిపిరి. ఇప్పుడు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారేమి జేసెదరు? ఛానల్ దీప్తములను వీరు నిర్బంధింపబోరని దెలుప నక్కఱలేదు. ఇట్టి నిరాకరణము ప్రాచ్యఖండమున నెక్కడనయిన జరుగునెడల, పాలకు లెంతటికాఠిన్య మూనెడివారో యూహింపవచ్చును. ఛానల్ దీవుల నింతటితో వదలిపెట్టి వానిజోలి కిక బ్రిటిషువారు పోరని, నమ్మవచ్చును.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము

బెజవాడ ముఖ్య కేంద్రస్థానము

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయపు బిల్లును గూర్చి రిపోర్టు తయారుచేసిన ముప్పదిమంది సభ్యులమీటి సభ్యులలో పదునాడుగు సభ్యులు భిన్నాభిప్రాయములను ప్రకటించిరి. నలుగురు సభ్యులు తమ అభిప్రాయములను ప్రకటించలేదు గనుక ఇట్టి సందర్భములో సభ్యులమీటి రిపోర్టును ఆధారపరచుకొని కేంద్రముల సేర్పాటుచేయుట యంతచాత్రము సమంజసముకాదు. స్థాభాగారి స్క్రీములో బెజవాడ వొక కేంద్రముగా సేర్పాటుచేసి యుండిరి. ప్రస్తుతము రాజమండ్రి కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గారును విజయనగరం కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గారును బెజవాడ కేంద్రస్థానముగా మండటకు ఆహ్వానమును చూపియున్నారు.

బెజవాడ ఆంధ్రదేశమునకు కేంద్రస్థానము. ఆంధ్రదేశమున గల వర్తక పారిశ్రామిక విషయములందు ప్రాముఖ్యము వహించినది. అనేక రైళ్ళకు కాలనలకు కూడోస్తాము. ఇందువలన ఇంజనీయరింగు టెక్నాలజీ కావచ్చు ఇంజనీర్స్, అగ్రికల్చరు శాస్త్రములను బోధించుటకు బెజవాడచక్కని ప్రదేశము. విశ్వవిద్యాలయమునకు బెజవాడ ముఖ్యస్థానము చేసిన బెజవాడ పురపాలక సంఘమువారు ఐదులక్షలున్న, బెజవాడ పొరులు రెండులక్షలున్న, కృష్ణాజిల్లా బోర్డువారు తాలూకాబోర్డుల వారు కలసి ఎనిమిది లక్షలున్న విషనరీలు పదిలక్షలున్న విరాళము లిప్పించుటకు సిద్ధముగానున్నారు. మరియు విషనరీలు ఐరోపా అమెరికా ఖండములలో ప్రఖ్యాతిగాంచిన ఎనిమిదిమంది పండిత శ్రేష్టులను ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమునకు ఒప్పజెప్పుదుమని చెప్పియున్నారు. ఈవిరాళములన్నియు విరువది యైదులక్ష లగుచున్నవి. ఇట్టి ధనసహాయము మరి యేయితర పట్టణములకును నింతవఱకు కనుపించలేదు.

నిజాంరాష్ట్రమున నివసించు అరువదిలక్షల ఆంధ్రులు బెజవాడను ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయస్థానములలో చేర్చుటకు తమ ఆహ్వానమును సభలమాలముగా తెలిపియున్నారు.

ఇట్టి సందర్భముల నన్నిటిని సభ్యులమీటివారు పూర్ణముగా విచారించక కేంద్రస్థానములలో బెజవాడను చేర్చక యే కొలదినుండినో సంకల్పస్థిరమగుటగాను రాజమండ్రిని ముఖ్యస్థానముగా చేయుటలో మిక్కిలి సారబడినారని వ్రాయవలసి వచ్చినందుకు విచారణీయము.

కొద్దిరోజులలో మదరాసు శాసనసభయందు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయపు బిల్లు సంపూర్ణామోదము నొందుటకు రానున్నది. కనుక శాసనసభ్యులు ఆంధ్రదేశపటము చెడుటనుచు కొని నిజాంరాష్ట్ర ఆంధ్రులకు దత్తమండలములవారికి గుంటూరు, నెల్లూరు జిల్లాలవారికి గంజాం, విశాఖపట్నం, గోదావరి జిల్లాలవారికి అందరికి సమానదూరములో నుండు బెజవాడను ముఖ్యకేంద్రస్థానముగా చేసి ఆంధ్రులమన్ననలకు, పాత్రులగుచు రని కోరుచున్నాను. పక్షపాతములకు అభిమానములను తా వియ్యకుండురుగాక.

ఆంధ్ర-ఆంధ్ర }
బెజవాడ. } మ. వ. గోపాలరావు.

సప్తమ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహాసభ

బందరులో నేడు (23-10-25) సమావేశమగుట

ఆ హాస్టల్ న సంఘాధ్యక్ష, అధ్యక్షుల పన్యాసములు

అధ్యక్షుని సంతకము

సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే పరమావధి

స్వాగతోపన్యాసము

నేడు బందరులో సమావేశమైన సప్తమ ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహాసభావ్యవసంఘాధ్యక్షులగు చిట్టా సుందరరామయ్య పంతులుగారి స్వాగతోపన్యాసమునుండి యీక్రింది భాగములు ముద్రితములు:-

రాజకీయవాతావరణము

రాజకీయవాతావరణము అతిసందిగ్ధముగ నున్నది. పంజాబు ఘోరకృత్యములు, తుర్కీయెడల పశ్చిమదేశములు చేసిన యవచారములు, పొందు మహమ్మదీయ భారతీయులను పట్టురాని కోపాగ్నిజ్వాలలందు యావృతముచేయ ఆరాజసమిష్టిని బహిరార్పణకారితో గాక యంతరంగముచేసి, స్వరాజ్యకాంక్షగా మార్చి, సామాన్యదేశీయుల తెంతటి కష్టనష్టముల కైనను నోద్యుక్తులను వీరులనుగాజేసి దేశమెల్లడలను నిర్భయత, సోదరభావము వెదజల్లిన గాంధీమహాత్ముని అసహాయోద్యమము కాలపరిస్థితులను బట్టి ఆయనచేతనే ఉపసంహరించబడినది. భిలాభతుసమస్య తురుష్కుల వీర్యసంపదవలననే పరిష్కరింపబడినది. పంజాబు ఘోరకృత్యములకు తగిన సమాధానముగాని నివారణోపాయముగాని పాలకుల మూఠేలేకపోయినను తృణజ్వాలవంటి భారతీయుల కోపము కాలక్రమమున చల్లారింది. స్వరాజ్యకాంక్ష మాత్రము తీవ్రరూపము దాల్చుకపోయినను భారతీయులలో నున్న రాజకీయ కక్షలవారిని ప్రేరేపించుచున్నది. జాతీయోద్యమ తీవ్రము తగ్గగనే, జాతిమతకలహములు తిరిగి తలయెత్తి వీపున యెదుగుచున్నవి. నాయకులలోగాని వారి రాజకీయనుచరులందుగాని అసోన్యమైతిభావము పెంపొందుటకు బదులు గవర్నమెంటువారియెడ మూపనెంచిన యసహాయభావము వారిలో వారియెడనే ప్రయోగ ముచున్నది. అందరిలక్ష్య మొక్కటియేయైనను, భారతీయులవంటి దాస్యములోనున్న ప్రజలకు మార్గభేదమున కంతగా యనకాశము లేకపోయినను, యుదారస్వభావులగు నాయకులైనను జాతిమత భేదములు లేక అనూయ అసహనభావములు లేక యొక కార్యక్రమమును నిర్వచింపలేక యున్నారు. మన ప్రభుత్వాననుకూల ఆంగ్లదేశములో భారతవ్యవహారములు పాలించువారు మాంచేగువంటి యుదారాశయులు కారు. ప్రభుత్వము వెలుపల నున్నపుడైనను స్వాతంత్ర్య భావముల నామోదించుకార్మికకక్షదారులును గారు. మన నిపు డేలనది లోకములోని కెల్ల కృతనిశ్చయాలగు ఆంగ్లజాతిలోని కెల్ల పాపాణిశ్చయులు గల కన్సర్వేటివు పక్షమువారు. వారు తాము నిర్ణయించిన రాజ్యవిధానము జనుల కొంత కంటకమైనను, నిర్వహించువారి కెంత దుస్సాగ్యమైనను అమలులో పెట్టినగాని మార్పులవారు మనమని ఘంటాపథముగా జెప్పుచున్నారు. మన దేశమందున్న రాజప్రతినిధియు, ప్రైవారి తాబేదార్మికముగా జేయువాడేగాని, హోరింజుప్రభువువలె స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వముగలిగి ప్రైవారిని తనమార్గమునకు దెచ్చు నిచ్చగాని శక్తిగాని కలవాడుకాదు.

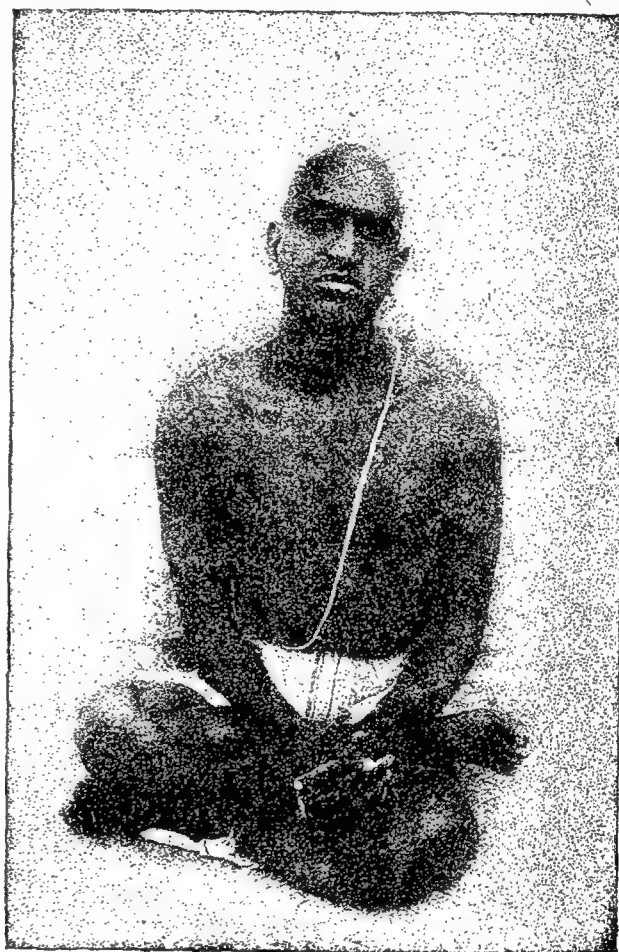
పాట్నా తీర్మానములు

కలకత్తా, నాగపూరు, గయాకాంగ్రెసుసభలలో శాసన తిరస్కారము శాసించెను. రాజకీయ సంస్కరణల విమర్శలు మొదటి శాసనసభ్యులలో జాతీయవాదులు కాంగ్రెసు సభాదేశము ప్రకారము ప్రేరకపాఠాన్ని మితవాదులు, గవర్నమెంటువారి రాజనీతి యామోదకులు ఎక్కువగ చేరినందువలనను, వారి సహాయముతో గవర్నమెంటువారు జాతీయనాయకులను వేసవేలువారి యను బారులకు దేశాగ్నిదాయకముగ కారాగృహవాసులు చేయగల్గిరిన చెప్పగలుగుట విచారకరముగ నున్నందుచునను కాంగ్రెసు నాయకులలో కొందరు శాసనసభా ప్రవేశవాదమును వెలకొల్పి అందుకు కాంగ్రెసు సభాంగీకారమును బడయ విశ్వప్రయత్నములు చేయమొదలిడిరి. తత్ఫలితముగ,

ధిల్లీకాంగ్రెసు ప్రత్యేకముగ సమావేశపరచబడి, శాసనప్రవేశము నెడ మహాభావము వహించబడి శాసనసభా బహిష్కారాదోళనము నిలిపివేయబడినది. కాకినాడ కాంగ్రెసులో ధిల్లీసభా తీర్మానమువలన శాసనసభా ప్రవేశమునకు తావొసంగబడినను సభా బహిష్కారము మాత్రము కాంగ్రెసు వారి కార్యవిధాన మని నొక్కి వక్కాణించబడినది. బెల్గాము కాంగ్రెసులో గాంధీమహాత్ముని సభాధిపత్యముక్రింద, స్వరా

శాసనసభా కార్యచరణ స్వరాజ్య పార్టీవారి కార్యవిధాన సాధనముగా జరుగవలెననియు తీర్మానింపబడినది.

కాంగ్రెసు సభ యిప్పుడు రాజకీయ వ్యవహార నిర్ణేతగ పూర్వరూపము దాల్చినది. శాసనసభాప్రవేశము బహిరంగముగా నంగీకరింపబడినది. బెల్గాములో స్వరాజ్య పార్టీవారివలన నిర్వర్తింపబడవలె నని వదలివేయబడిన శాసనసభా వ్యవహారములు ఇకముందు స్వరాజ్య పార్టీవారి కార్య విధాన ప్రకారము కాంగ్రెసువారివలన నిర్వర్తింపబడును. కావున స్వరాజ్య పార్టీవారు వారి శాసన సభా కార్యక్రమము మార్పుకొనినగాని కాంగ్రెసులోని యితరుల ఆ కార్యక్రమము మార్పు పీలులేదు. రేపు స్వరాజ్య పార్టీవారు నుత్రిపదవులు స్వీకరించుదమున్న కాంగ్రెసు అడ్డము రావీలులేదు. మితవాదులు కాంగ్రెసు వారామోదించు శాసనసభా కార్యక్రమములో ఏమైన మార్పులు చేయవలెనన్న స్వరాజ్యపార్టీవారి నొప్పించిన చాలును. సంపత్కరమువలన కాంగ్రెసువారు శాసనసభా కార్యక్రమముతో సంబంధము కలుగజేసికొన్నందున, కాంగ్రెసుసభ్యులలోని కెల్ల శాసన సభా కార్యములం దిదివరకు జోక్యము కలుగజేసి కొనుచుండిన స్వరాజ్యపార్టీవారి కార్యక్రమమునే కాంగ్రెసు కమిటీవారు రాబోవు కాంగ్రెసువరకు వలంబించుటలో నా

శ్రీ యుత బులుసు సాంబమూర్తిగారు

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ మహాసభాధ్యక్షులు

జ్యమే దేశములోని రాజకీయ కక్షల పన్నిటికి లక్ష్యమై నను కక్షల కార్యాచరణము మాత్రము పరస్పర విరుద్ధమై దేశమునకు ఫలరాహిత్యదాయిగా నుండెననియు, అందువలన ఏకలక్ష్యము గల అన్ని రాజకీయ కక్షలను కాంగ్రెసులోనికి దీసికొనివచ్చి ఏక కార్యాచరణమునకు గఢంగించుట మనవిధియనియు, కావున విదేశవస్తుబహిష్కారము తప్ప మిగిలిన అసహాయోద్యమకార్య విధానము వదలివేయబడినదనియు, నిర్మాణ కార్యక్రమము తప్ప కాంగ్రెసు సమాహమమీద నిర్వర్తింపవలసిన కార్యమేమి లేదనియు, ధిల్లీ శాసనసభ, రాజధాని శాసనసభల సంబంధమైన పనులు కాంగ్రెసు తరపున స్వరాజ్యపార్టీ వారివలన నిర్వర్తించబడవలెననియు తీర్మానింపబడినది. అప్పుడే కాంగ్రెసు చందాపడుకు నూలు రూపమున మండవలెననియు, కాంగ్రెసు సభల సభ్యత్వమునకు కాంగ్రెసు కార్యముల నిర్వర్తించు సమయముల ఖద్దరుధారణమే సర్వతలగజేయుననియు శాసించబడినది. గత మాసమున జరిగిన ఆఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘ సమావేశములో కాంగ్రెసుసభ్యత్వాన్ని తల సాలుకుసాలాంఖి రూపమునగాని 2000 గజముల వడుకముగాని చందాయెంపగిన చాలనననియు ఖద్దరు ధారణము సభా కార్యనిర్వహణమునందుండవలెననియు సభ్యత్వమున కవసరము లేదనియు, కాంగ్రెసు సభ అవసరముగ రాజకీయవ్యవహారముల నడపవలెననియు,

శ్చ్యమేమియు లేదు. ఇప్పుడు మనము ముఖ్యముగా నాలాచింపవలసినది కాన్పూరుకాంగ్రెసువారు తాత్కాలికముగా జేయబడిన పాట్నా తీర్మానములనే యామోదించవలెనని లేక వికాలమును స్వరాజ్యలక్ష్యము కల అన్ని రాజకీయ పక్షములచే నామోదించబడు కార్యక్రమము నేమైన మార్పువలెననియు సంశయము.

శాసనసభలలో చేయు పనిని గురించి ఇప్పుడు స్వరాజ్య పార్టీవారికిని ఇతర స్వరాజ్యవాదులకును భేద మేమియు నున్నట్లు కనుపడదు. కాని యిప్పటి శాసనసభలకు అతిసంకుచితమైన యధికారము లుండుటవలన, కేవలము అమలులో నున్న నియమములనుబట్టి ఆసభలలో చర్చలు జరుపుటవలనగాని, సమ్యక్తుల నిచ్చుటవలన గాని ప్రయోజనము గాన్పించదు. మన యావచ్చక్రియు సరియైన రాజ్యాంగమును సంపాదించుటయందు వినియోగపడవలసి యుండగా, రాజ్యాంగ మెడమిచ్చినంత కృషి సల్పద మనుటలో సర్దుములేదు. వెనుక భారతీయగవర్నరును తిరిగి నియమించు మని కోరిన తీర్మానము చర్చకు రాబడనయి లేదు. ఈసభ్య మడ్డిమను రిపోర్టును గురించి చర్చించుటకు రాజధాని సభల కవకాశము లేదనిరి. పరిపాలనలో ఏదైన అంశమునకు సభవారి దృష్టి వెంటనే మరల్చవలె నన్న, సభాకార్యక్రమము నిలుపుటకు చేయు తీర్మానమునకు గవర్నరుగారు సమ్మతి

నియమములు. కొన్ని సమయములం దీయకాశ మియ్యబడుట లేదు. చర్మ జరుగుట కవకాశము నిరాకరించబడినపుడు కాసన సభ్యులు అంతటితో తృప్తిచెందక కాసనసభాభవనమునెలుపల సభచేసి చర్మ జరిపి తీర్మానములు చేయుచుండవలెను.

మరియు కాంగ్రెసువారు ఎన్నిక ఖర్చులు పెట్టి కాసన సభ్యులను నిలువ ట్టి ప్రత్యక్షముగా ఎన్నికలందు పాల్గొనగూ డదు. అట్టిచో కాంగ్రెసువారు జాతీయవాదులకు రాజకీయ కక్షలలో చేరినో యొకదానిని తమదిగా నిర్వచించి మిగిలిన వారిని కాంగ్రెసు బాహ్యులుగా చేయవలసి యుండును. కాంగ్రెసు ఆమోదము కోరిన కాసనసభ్యు లొనర్చు విధులను సాధ్యమైనంతవరకు సర్వజాతీయపక్ష సమృద్ధిముగా నుండులాగున కాంగ్రెసువారు నిర్వచించిన చాలును. అప్పుడు కాంగ్రెసులో చేరిన రాజకీయపక్షములకు చేరిన కాసనసభా సభ్యత్వాభ్యర్థులు కాంగ్రెసులో చేరక కేవలము అధికారవర్గమువారికి చేయూత యొసగుదు అభ్యర్థులకు సభలలో ప్రవేశము గలుగకుండ చూచుటకే ప్రయత్నింతురు.

మంత్రిపదస్వీకారము

ఇప్పుడు స్వరాజ్య పార్టీవారికిని ఇతర స్వరాజ్యవాదులకును యున్న భేదము రాజధాని సభలలో మంత్రిపదవులు స్వీకరింపవలయునా లేదా యను సందేహము. ఈసమస్య దేశము యొక్క పరిస్థితులను ఏకపక్షత యవలంబించిన దేశముయొక్క రాజ్యాంగము స్వపరిపాలనా పద్ధతిగనో మారునా యను విషయమును విచారించి కాంగ్రెసు నాయకులు పరిష్కరించవలెను. ఇది కాన్పూరు కాంగ్రెసునందు పాట్నా తీర్మానములు తాత్కాలికములని వెల్లడిచేసి అన్ని విశాలదృష్టిగల రాజకీయకక్షలవారిని సమావేశపర్చి వారిలో పెక్కుమందిసమ్మతి గల పద్ధతి నే స్థిరపర్చవలయును. ఇప్పుడు మన నాయకులు గవర్నర్లయొక్కయు వైస్రాయిగారి యొక్కయు కార్యనిర్వాహకసభలలో చేరి వారి పాలనాపద్ధతి మార్చుట లేదు. వారును ఆంగ్లేయ, దేశమునందున్న ఇండియా మంత్రిగారి నొకర్లుగా పనిచేయుచు న్నారు గాని వారి గొప్పయుద్యోగములందున్నను, స్వతంత్రులుగాగారి భారతదేశమునకు బాధ్యులుగాగారి ప్రపరిప సవకాశము కలుగుటలేదు. మనమంత్రులన్నను కార్యనిర్వాహక సభ్యులతోపాటు జీతముల పుచ్చుకొనుచు కాలము జరుపుకొనుచు న్నారే గాని వారికి దేశాభ్యుదయమునకు స్వేచ్ఛగా త్వరితముగా తోడ్పడవలెను లేదని ఈ మధ్య జరిగిన రాజ్యాంగ సంస్కారముల కమిటీ విచారణమున తేలినది. భారతీయులు బాధ్యులగు పనులు నిర్వహించజుండుచున్నారని ఇంగ్లాండువారపవాద వేయుచేకాని మాంటేగు సంస్కరణముల యుద్దేశము ఏపాలనాఖాయమును బాధ్యతాయుతపాలన నెలకొల్పట కాదని పార్లమెంటువారి జాయింటు కమిటీ రిపోర్టులనను ఈ మధ్య మద్రాసు మెయిలు పత్రికలో వ్రాయబడుచున్న ప్రత్యేక విలేఖరి వ్యాసములవలనను స్పష్టపడగలను. కావున స్వపరిపాలన కనుగుణ రాజ్యాంగముకొరకు పోరాట మంతయును కార్యనిర్వాహకకాసన వర్గము బయటనే జరుపవలసియున్నది. లోపలచేయదగినదేశసేవ స్వల్పము. జాతీయోద్యమమును నడిపించుముఖ్యనాయకులు పాలకుల కార్యనిర్వాహకవర్గముబయటనే యుండవలయును. లోపలకు జనన ఆక్రందనండి పోరాటమును కాసింపవలనుపడదు గనుక దేశంబరు నెలలో జాతీయపోరాటము నడిపించు నాయకులు స్వరాజ్యముయొక్క పునాదిసూత్రములైన అంగీకృతమువరకు కార్యనిర్వాహకసభలలోగాని మంత్రి వర్గములలోగాని ప్రవేశించకూడదనిగాని, దేశహితముకొరకు వానియందు ప్రవేశించుట యనసరమని ఎంచినను (1) సామాన్య నాయకులు మాత్రమే చట ప్రవేశించి ముఖ్యనాయకులు బయటనే యుండవలయుననియు (2) వారు దేశీయలకనువగురు 2000, 1500 కు మించని నెలజీతములే స్వీకరింపవలయుననియు (3) అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘము కాసింపవలయు ప్రవేశించినవారు బయటకు రావలెననియు కాంగ్రెసు సభానాయకులందరు జేరి తీర్మానించవలెను.

కాసనసభల వెలుపలిపని

ఇంతవరకు నూతనపరిణామము గాన కాసన సభలను గూర్చియే చర్చింపబడినది. కాసన సభల వెలుపల సామాన్య ప్రజలలో జేయవలసినపనియే మనము చేయవలసినపనిగా 15 తీసములని మనము గ్రహించవలెను. మితవాదులు ప్రబలి ఈ సకాలమున కాంగ్రెసు అంగవిధానమందును జాతీయోద్యమము, జాతీయపటాభ్యుదయము బెంపొందవలెనని నిర్వచించబడినది. బాక్స్లీ తీర్మానాంతరము కాంగ్రెసు ఈపనినే నిర్వాహకార్యక్రమమని ప్రోత్సహించెను. ఇప్పుడు జాతీయవాదులు కాసనసభాసమస్య స్థిరప కేవలము రాజకీయ కార్యక్రమమందే నిమగ్నులు గాక,

జాత్యుద్ధరణ కార్యములందు ఏమరగూడదు. బాగదూకతతో నిర్వర్తించవలసిన పని వివిధములముల వారికిని, సంఘములవారికిని పాండిక సహకారము వృద్ధిచేయుటయే హిందువుహమ్మదీయ రాజకీయవిభేదములను నాయకలందరు ఏకగ్రబుద్ధితో సమయింపజేసి సమస్య కుదుర్చవలెను. హిందూసంఘము తనలోని బలవత్ భాగమును నిమ్నజాతులను అగ్రజాతులవంటి మావపులవలె నే చూడవలెను. కాని యితరసాంఘికములకంటె చురుకైనగా చూచుట శోచనీయము. అస్పృశ్యతాభవమువలన వారిని సమీపించకూడని నానాగములుగా నెంచుట వెర్రిగా తోచకూడదు. భగవంతుడు సర్వవ్యాపకమనయు ప్రతి సరవ్యక్తి నారాయణస్వరూపమనియు నమ్ము వేదాంతము ఇంతకాలము నిమ్నజాతులను దూరముగా నెంచుటవలన భగవద్దైక్యస్వానుభవమును ఒక ముఖ్యముగ మోక్షసాధనను చేబడుచుట గొప్పనిత. సిద్ధాంతమునకును అనుభవమునకును గల భేదమునకు మనీషులలోకము చెప్పినపుడు దానికి కంకరుని నడవడియే సాక్షి.

శ్రీయుత
బులుసు సాంబమూర్తిగారి
అభ్యుద్యోపన్యాసము

సోదరి, సోదరులారా!
ఈ మాహాజనసభకు నన్ను గృహింపగ ఎన్నుకొని నందులకు సన్మాన సంఘమువారికిని తమకును అనేకవందనములు. రాజకీయ విజ్ఞానమునందును, లోకానభవము నందును నాకంటె పెద్దలనేకులు ఆంధ్రదేశమునందున్నను నాయొక్క అభిప్రాయములను వ్యక్తీకరించుటకు అవకాశము లభించుటచే ఈస్థానమును నేనంగీకరించుచున్నాను.

క్రీడికేవుల ప్రస్తావన

క్రీడికేవులకు దేశబంధు చిత్తరంజనదాసుగారి అకాల మరణమువలన దేశమునకు వాటిల్లిన విషత్తు ఎన్నటికివీ తీరనిదై యున్నది. వారి మాతృభాగము, దేశాభివృద్ధి, కార్యదీక్ష భారతీయులకు ఆదర్శప్రాయములై యున్నవి. భారత జాతీయోద్యమము యొక్క స్థాపకులలో నొకరు సర్ సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారియొక్క మరణమునకు గూడ మాము చింతిల్లుచున్నాము. వారు భారతీయ వక్తలలో నగ్రగణ్యులు. వారు మాతృదేశమునకు గావించిన సేవ యపారము. సంస్కృత భాషకును సంఘ సంస్కరణమునకును వృద్ధాప్యమువరకును నిరుపమానముగ సేవ గావించి గతించిన సర్ భాండార్గార్గియొక్క సేవను మన మెన్నటికిని మరువజాలము. ఆంధ్ర చిత్రకళా వికారదులకు దామెల్ల రామరావుగారు చిన్నతనమండే ప్రఖ్యాతిని గాంచి దేశీయుల గౌరవమునకును ప్రేమకును పాత్రుడై యాకస్మికముగ పరలోకగతు డైనందులకు ఆంధ్రదేశ మంతయు వాపోవుచున్నది. దక్షిణ ఇండియా బ్రాహ్మదేశర సంఘముల యభివృద్ధికొరకు తన కక్తికొలిది భగవంతుడు తనకు ప్రసాదించిన దృష్టితోపాటుబడిన సర్ పి. త్యాగరాయ శెట్టిగారి యాత్మకు ఈవ్యరుడు కాంతి ననుగ్రహించుగాత!

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము

నేనిష్టగల నూతనసంఘం మేదియును లేదు. ప్రపంచకాంతి విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వము, ఐరోపారాష్ట్రముల సఖ్యత, ఆసియాఖండ సమ్మేళనము, పూర్వపశ్చిమ నాగరికతా సంఘటనము, రాబోవు ప్రపంచయుద్ధమునందు భారతదేశము పాల్గొనునట్టి పరిమితి ఈమన్నగు సమస్యలకు గూర్చి నే నేమియును చూచింపవలెనుకొనలేదు. భారతదేశముయొక్క రాజకీయస్థితిని గూర్చియే చెప్పవలెనుకొని యున్నాను.

భారతదేశముయొక్క సంపూర్ణ రాజ్యాధికారము భారతదేశప్రజలే యను ముఖ్య సిద్ధాంతమే ఈవ్యాసమునకు ప్రధానాంశము. ఏ విధముగ విదేశాధికారమునకు లోబడిన భారతదేశపు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము భారతీయుల రాజకీయలక్ష్యమని సిద్ధాంతీకరించి స్పష్టపరచుటలో భారత జాతీయవాదులు కొంచెము సంతోషమును పొందియున్నారు. ఈవిషయమై తిరిగి విపులముగ చెప్పగోరుచున్నాను. కాని ప్రభుమున బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమున మునయొక్క బానిసత్వపు యాధార్యమును గూర్చి ఆలోచింపవలసియున్నది. బ్రిటిషువారు వర్తకులుగ ఆరంభమున నిలుచు విచ్చేసి విదేశీయుల ప్రభుత్వంబు, దచ్చి నర్తకులలో వ్యాపారసంబంధముగ కలహములను పొంది యుద్ధములలోనికి దిగి భారతస్వేచ్ఛముల సహాయమున కంపెనీ వర్తకులు జయమును

పొందియున్నారు. రాజ్యాభివృద్ధియందు కంపెనీ ప్రభువులు పయోగించిన రాజనీతి మిక్కిలి అల్పపద్ధతుల ననుసరించియున్నది. కంపెనీ పరిపాలనయొక్క దౌర్జన్యము, ధనాపహరణమును విపులముగ ప్రభువుల సభలలో వారన్ హోస్టింగు పరిపాలనను గూర్చి జరిగిన వ్యాజ్యములలో బర్క్, మెరెట్స్ గార్ల యొక్క గంభీరోపన్యాసములు ప్రపంచమునకు చాటివచ్చి. సిపాయిల కలహముని చరిత్రలందు తెప్పబడు 1857 సం॥ లోని భారతదేశపు స్వాతంత్ర్యముకొరకు ప్రభు సమరము ఈ దుష్పరిపాలన యొక్క పరిపాకమైయున్నది. ఈయుద్ధ మంతమొందిన పిదప కంపెనీ పరిపాలనము విరమించి బ్రిట్టిరియా రాజ్య బ్రిటిషు ఇండియా పరిపాలనను స్వీకరించి 1858 వ సం॥ లో భారతీయుల సహకారమును గోరుచు, సామ్రాజ్యసంఘమును ప్రకటించియుండిరి. ఈసమయముననే భారతీయులను నిరాయధులనుజేసి 32 కోట్లరూపలను పోరవడిపీనులగు జేసిన ఆయుధ కాసనము గావించబడినది. విద్యాధిపతులను, ప్రజాసామాన్యమునకును విదేశపరిపాలన యందలి అసంతృప్తిని నివారించుటకై అప్పుడప్పుడు స్వల్పరాజకీయ సంస్కరణములను చేయుచు వచ్చుచునే యుండిరి. భారతీయుల మతభేదములను, జాతిభేదములను అవసర మగునప్పుడెల్ల పెంపొందింపుచు, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమును కాశ్యతముగ భారతదేశమందు నెలకొల్పట కుపయోగింపబడి యున్నది. కాని అట్టి అంతరములను నివారించి భారతీయుల యొక్క జాతైక్యతను స్థాపించుటకు బ్రిటిషువారు ఎంతమాత్రమును తోడ్పడియుండలేదు. ఐరోపా మాహాసంగ్రామమున ఇంగ్లాండు దేశమునకు తటస్థించిన మహావిషత్తును తొలగించుటకు భారతదేశము జేసిన అసమానసహాయమునకు బ్రిటిషురాజ్య, మంత్రులు, ప్రజలు గావించిన సంస్తుతులు, వాగ్దానములవలన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమున సమానభాగస్వాములుగ భారతీయులు పరిగణింపబడుదురను ఆశ హెచ్చుగ కలిగినమాట యథార్థము. యుద్ధానంతరమున భారతదేశీయులకు గుణపాఠమును చెప్పనిమిత్తమై డబ్బురు నేనాని యొనర్చిన పంజాబు దురంతములు భారతీయులెన్నటికిని మరువజాలరు. మహామృదీయులకు ఖిలాఫత్ విషయమున జరిగిన ద్రోహమునకు వారు చాల అగ్రహమును జెందిరి. భారతదేశముపై ప్రయోగింపబడిన అతిక్రూరముగు నిర్బంధవిధానముతో బాటు 1919 సం॥లో మాంటాగ్యు చోమ్మస్ ఫర్డు ప్రభువుల సంస్కరణకాసనము బ్రిటిషు పార్లమెంటువారు తీర్మానించియుండిరి. భారతదేశపు రాజ్య పరిపాలనమున భారతీయుల స్వయంనియంత్రయాధికారసూత్రమును పాటించక బ్రిటిషు పార్లమెంటుయొక్క అధికారమును కాశ్యతపరచుటయే యీచట్టముయొక్క ముఖ్యోద్దేశమని పీఠిక నుండి స్పష్టపడుచున్నది. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకు మారుగ ద్వంద్వప్రభుత్వము దేశమునకు దెచ్చిన యీచట్టమును దేశీయమహాజనసభ బహిష్కరించుచు స్వరాజ్య సంస్థాపన నిమిత్తమై అసహాయోద్యమము, కాసనోల్లంఘనములను ప్రజాసామాన్యమున ప్రయోగించినది. కాంగ్రెసు సభ్యులు నూతన కాసన సభలను బహిష్కరించియుండిరి. గాంధీ మహాత్ముని నాయకత్వమున జరిగిన కాంతిసమరము ఫలప్రదమగుటకు సిద్ధముగ నున్న సమయమున చారీచారాయొక్క దౌర్జన్యమువలన ఉద్యమమంతయు నాపుజేయబడి నేటివరకును రాజకీయ సమరమున భారతీయులకు దౌర్బల్యము గలిగించియున్నది.

స్వరాజ్యపక్షము

1921, 1922 సంవత్సరములలో భారతదేశ మొనర్చిన త్యాగమును పడిన కష్టమును సహారమైనది. ముప్పదివేల మంది దేశసేవకులు దేశ విముక్తి సర్ధించి కారాగృహమున బ్రవేశించిరి. కాని లాభములేకపోయెను. దేశబంధు చిత్తరంజనదాసుగారును పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారును కాసనోల్లంఘనమునకై క్రొత్త మార్గముల గనిపెట్టి యున్నించిరి. కాని దేశముయొక్క పరిస్థితులనుబట్టి కాసనసభల యెన్నికలకు నిలువ వలయుననియు, సభ్యస్థానముల నాక్రమించి కాసన సభల ద్వారానే సంపూర్ణ మైన ప్రతిఫలనము సలిపి దాని మూలమున దేశములో కాసనోల్లంఘన చీజముల నాటవలయునని తీర్మానించిరి.

దేశబంధుని నాయకత్వమున బయలుదేరిన స్వరాజ్య పక్షమువారి ప్రధానాదర్శ మిదియే. కాసనసభా బహిష్కార నియమము ఢిల్లీలో పరిహరింపబడి కాకినాడలో సంపూర్ణముగా ద్రోహివేయబడినది. స్వరాజ్యవాదులు కాసనసభలలో బ్రవేశించిరి. ఎక్కడ దాహధికసంఖ్యలున్న నక్కడెల్ల స్వయం పరిపాలనావిధానము నుమ్మాలింప గడంగిరి. మ్యూరాష్ట్రములలోని స్వరాజ్యవాదులు గడు ధీరత్వహింపించి మంత్రిత్వ స్వీకరణము నిరాకరించి యారాష్ట్రములో ద్వంద్వప్రభుత్వమును మూలముట్టుగ ఛేదించి నైచిరి. దేశబంధును లిట్లుప్రభువుతో

దీక్షాని ప్రజాపక్ష శాఖలను మరల ప్రభుత్వము వారి వశము చేసికొనునట్లు గావించెను. సమర మింకను ముగియలేదు. కాని దేశముయొక్క దురదృష్టవశాత్తము సంగర మధ్యమనందు ప్రధాన సేనాపతి వాలగతుడయ్యెను. దేశబంధుడు ఘోరపురముతో గౌరవప్రదమైన సహాయమును నిర్వచించియున్నాడు. బెంగాలు అర్థి నెన్నుకొంద నరెట్లు చేయబడినవారలు విముక్తులై ద్వంద్వప్రభుత్వవిధానము రద్దుచేయబడి శాసనసభలకు ప్రభుత్వము వారు బాధ్యతవహించి, జొమియను స్టేటును నిర్మించుటకై స్వతంత్రమైన మార్గము నిర్వచింప పార్లమెంటువా, రొకబహిరంగ ప్రకటనను గావించినచో ప్రభుత్వమువారికి ప్రజలు సహాయపడెదరని చెప్పెను. ఇట్టి సామాన్యపు కోరికలకే ప్రభుత్వమువారి రంగీకరింపనిచో తీవ్రమైన శాసనోల్లంఘనమునకు గడంపెద మని నిరాశ్వాసులుగ బ్రకటించెను. ఇది వట్టి బెదిరింపు కాదు. దేశబంధు నెటంగిన దేశీయులెల్లరు నాయన తన జీవిత సర్వస్వమును దేశమాత పాదపద్మముల సన్నిధి నర్పించెనని యెఱుంగుదురు. కాని కట్టడియైన మాలిదిగి యాయన నీవధుర స్వస్థము పూర్తికాకుండగనే యెత్తుకొనిపోయినది. స్వరాజ్యవాదుల నాయకత్వము పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారిపై బడెను. స్వరాజ్యవాదు లీయనను నాయకునిగా స్వీకరించి 1924 ఫిబ్రవరి 18 తేదీనాడు సామ్రాజ్యశాసనసభలో, భారత దేశమునకు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత పరిపాలనావిధానము నిర్మించుటకై యొక రాయలు కవిమనసు గోరిరి. అసెంబ్లీవారు ఇంపీరియలు బడ్జెట్టును నిరాకరించిరి. ప్రభుత్వమువారిని సందర్భములందో యోడిపోయిరి. తుదకు మడ్డిమను కమిటీ స్థాపితమైనది. మెజారిటీ రిపోర్టు చాల యల్పపద్యమిది తీర్మానించెను. మెనారిటీవారు రాష్ట్రములలో సంపూర్ణ బాధ్యతను కేంద్ర శాసనసభలో కొలిదిగ బాధ్యతను నెలకొల్పి ననెడించిరి. గాంధీదాసు, నెహ్రూలు ముఖ్యులను గలసి బెల్గాములో చేసిన యొడంబడిక ప్రభుత్వమునకు భయకారకమయ్యెను. రీడింగుగారు ఇంగ్లండు దేశమునకు వెడలిరి. బర్మెనుపాడు—రీడింగుప్రభువులు సంప్రదించుకొనియు తుద కేమియు చేయకుండుటకు దేశబంధుని మరణమే ప్రధాన కారణము. తుదకు క్రిందటి పెట్టెంబరు 7 తేదీనాడు సామ్రాజ్య శాసనసభలో సర్ ఆల్ఫ్రెడ్గారు మడ్డిమనుగారు మొండికెనము వహించి మెజారిటీ తీర్మానము నామోదించి తీర్మానమును బ్రతిపాదించిరి. కాని సామ్రాజ్యశాసనసభవారి తీర్మానమును ద్రోసిపుచ్చి యంతకంటె నెక్కువ ఫలితమును గలుగజేయు నొక తీర్మానము నామోదించిరి. ఈతీర్మానము నామోదించిన వారు 78 మంది యుండగా నిరాకరించినవారు 45 మందియే యుండిరి. లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారి యభిప్రాయము తెలియు వరకును పార్లమెంటువారిండ్లియనుగూర్చి యెట్టి తీర్మానమును జేయుటకు పిలువడమని బర్మెనుపాడుగారు ప్రభువుల సభలో వాక్కుచెప్పెను. భారతదేశములోని ప్రజాబాహుళ్యముం తయు సమృద్ధిచెడి యొక రాజ్యాంగవిధానమును నిర్మించి తెంచని యాతడు భారతీయుల కొక సవాలువేసెను. అట్టి విధానమును తాను, తన గవర్నమెంటు, ఇండియాగవర్నమెంటు, ఇంకను ముందు నియమింపబడు కమిషనువారును జాగ్రత్తతో బరికిరించెదమని చెప్పెను.

ఈ ప్రకటనను బ్రిటిషుజాతి యంతటి తరపునను జేయు చుంటిననెను. లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారి యభిప్రాయము నెటంగిన తరువాత ఇండియా గవర్నమెంటువారు చెప్పిన సంస్కరణములను మేముచేయుటకు సిద్ధముగా నుంటిమనిచెప్పెను. బర్మెనుపాడు ప్రభువు, బహుళ లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారు మెజారిటీ రిపోర్టు కనుకూలముగ వోట్లిచ్చినరని తెలుచియుండును. ఆతడు లిబరలు పార్టీవారిని చేరదీయ యత్నించెను. కాని విఫలమయ్యెను. స్వరాజ్యవాదులు, లిబరలు, ఇండి పెండెంటులు, సేవనరెడ్డులు నందఱునుగలసి యొకగ్రీనముగా సర్వసామాన్యములైన సంస్కరణములను గోరిరి. కీరితో ప్రభుత్వ సభ్యులుగూడ కిరిరి.

ఆ తీర్మానమునం దిప్పటి రాజ్యాంగ విధానమునందు కొన్ని ముఖ్యములైన మార్పులను చేయటకై యొక పార్లమెంటరీ కమిషనును నియోగించింపకై బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారిని కోరవలయునని ఇండియా ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి. ఆ మార్పులివి. (1) ఇండియా ప్రభుత్వమునకు సంబంధించిన సర్వసామాన్యము, భవము, నెక్రెటరీ ఆఫ్ స్టేటుగారి యొద్దమండి, గవర్నరు జేవరలు ఇన్ కాన్సిల్, గారికి మార్పునలయును. (2) గవర్నరు జేవరలు సామ్రాజ్య శాసనసభవారికి బాధ్యుడైయుండవలయును. (3) నెక్రెటరీ ఆఫ్ స్టేటుయొక్క కాన్సిలును రద్దుచేసి యామోదించి కలసియును నెక్రెటరీవారిలో సమానముచేయవలయును. (4) సాధ్యమైనంత స్వల్పకాలములో భారతదేశ

వైస్రాయలులో భారతీయులను జేర్చవలయును. ఆకాలవ్యవధిని స్పష్టముగా నిర్ణయింపవలయును. (5) సామ్రాజ్య శాసనసభయందును, రాష్ట్రీయ శాసనసభయందును సంపూర్ణముగా ప్రజలచే నెన్నుకొనబడినవారిచే చేర్చుకొనవలయును. (6) ఏవోకొన్ని సందర్భములందు దక్క కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు సర్వ విషయములందును సామ్రాజ్య శాసనసభకు బాధ్యులుగా నుండవలయును. (7) రాష్ట్రములలో ద్వంద్వపరిపాలనా విధానమును రద్దుచేసి స్వతంత్రమైన ప్రభుత్వములను స్థాపింపవలయును. (8) భారత రాజ్యాంగవిధానములో నవసరమైన మార్పులనుచేయుటకు సామ్రాజ్య శాసనసభవారికి సంపూర్ణాధికార మొసంగవలయును.

ఇవిగాక యొక గొన్నివిషయములను జేయవలయునని గవర్నరు జేవరలుగారిని గోరిరి. (9) ప్రజాప్రతినిధులను గూర్చి యొక కాండుటేషన్ సమావేశము నేర్పరచివారిచే భారత రాజ్యాంగ ప్రజాళికను క్రొత్తగా నిర్మింపజేయవలయును. (10) అప్రజాళికను లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారి నామోదించిన తరువాత దానిని శాసనముగా జేయుటకు పార్లమెంటువారికి బంపవలయును. మెజారిటీ రిపోర్టును కాన్సిలు ఆఫ్ స్టేటుసభలో సభిక సంఖ్య లామోదించిన విచారణప్రక్రియను మరల నిచ్చుట చెప్పనక్కరలేదు. ఇప్పుడు బర్మెనుపాడు ప్రభువు, తనమాటల నెంతవరకు పాటిలోనికి బెర్మెను చూడవలయున్నది. రీడింగు ప్రభు-విడివరకై లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారి తీర్మానము ద్రోసిపుచ్చినాడు. అంత ప్రధానముని బర్మెనుపాడు ప్రభువు, మున్ను స్వయముగా వాక్కుచిచ్చ సామ్రాజ్యసభవారి తీర్మానముయొక్క ప్రాధాన్యమును బర్మెనుపాడు ప్రభువుగూడ పాటించు చున్నట్లు గవనడము. లిబరలు పార్టీవారును, ఇండి పెండెంటులును గూడ స్వరాజ్యవాదులలో గలియుటంతేని యాయన చాల విచారపడుచుండవలెను. గవర్నరు జేవరలుగారు సర్వసత్కములవారును గలసి కోరిన యాకోర్మెను బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారికి బెప్పి దానిని నెరవేర్చ బ్రయత్నింతురా?

అసెంబ్లీ సలహాలు

జొమినియను స్టేటును రావలయుననియు, నందులకు మొదటి మెట్టు సామ్రాజ్యశాసనసభయందును రాష్ట్రీయ సభలయందును ప్రభుత్వమువారు సంపూర్ణమైన బాధ్యత వహించుట యనియు సామ్రాజ్య శాసనసభల యభిప్రాయము ఏకమిమనువారు నిర్మించిన రాజ్యాంగ ప్రజాళిక యొనను ముందు లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారిచే నామోదించబడి యటుతరువాత పార్లమెంటువారిచే శాసనముగా జేయబడవలెను. స్వతంత్రపరిపాలనను గలిగిన బ్రిటిషు అధినివేత రాజ్యములవారిందరును నీవధిని నె యవలంబింతురు. “శాసనోల్లంఘనమునకై సంసిద్ధపడుటకు భారతదేశానికి యొకను పరిపూర్ణత నందక పోయినను, నా మార్గ మెంత దీర్ఘమై దుర్గమముగా నున్నను, నింక నొకటి లేనందున భారతీయులు దానినే యనుగమింపవలెను. శాసనోల్లంఘనము కొన్ని సంవత్సరములవరకును రాకపోవచ్చును. కాని యెప్పటికైనను నది వచ్చి తీరవలయును. అందులకు దగిన ప్రయత్నము లెంత తొందరగా జేసిన నంత యుత్తము.” ఈ వాక్యములు దాసుగారి ఘోషపురోహణాసమయలోనివి. మోతీలాలు నెహ్రూగారి వాక్యములతో గూడిన దాసుగారి ప్రకటనమును సంపూర్ణముగా నంగీకరించెను. దేశబంధు దాసుగారి పద్ధతులయందే తనకార్యక్రమము నుపక్రమించుచున్న స్వరాజ్య నాయకుడైన మోతీలాలు నెహ్రూగారి విశ్వాస వట్టిది. లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీవారి సలహాను క్రియారూపమున బెట్టుటకు, కాన్సిరు కాంగ్రెసు లోపుగనే బ్రిటిషు గవర్నమెంటువారిదయొక్క మార్పు చేయవచ్చును. లేనిచో సేమిరాగలరా? శాసనోల్లంఘనమునకు సంస్కరులకు పాట్లాలో కాంగ్రెసును సంపూర్ణముగా రాజకీయ సంస్థను గావించిరి. ఇకముందు కాంగ్రెసు స్వరాజ్యవాదుల ప్రజాళిక ప్రకారముగా శాసనసభలయందు ప్రతినిధులనాది కార్యముల నొనర్చుచుండును. బడ్జెటులను నిరాకరింపు పద్ధతి ప్రాతనివేషియినది. గవర్నమెంటువారు దానికి బాంగరు. శాసన సభలను వెలుపల సేదని నిర్వహించిన కార్యతంత్రమునకు గడంగినగాని, శాసనసభలలో శాంత ప్రతినిధులను జేసినను నావంతయేనియు బ్రయోజన ముండదు. అట్టి కార్యతంత్ర ప్రయోగమునకు దగినసమయ మేతెంచుచున్నది. రీడింగు బర్మెనుపాడు ప్రభువులు సహకారమును గూర్చి యతిగా ప్రసంగించు చున్నారు. ప్రజలందరును గలసి కోరిన కోర్కెలను సన్నిటిని ద్రోసి పుచ్చిన ప్రభుత్వముతో ప్రజలెట్టి సహకారము గావించగలరు? కొలిదికాలముక్రిందు స్వరాజ్య నాయకులు, స్టేటు స్పీకరు, కంటెనుబెల్లకమిటీ తరపు ప్రాజ్టి శిష్యు లెల్ల కమిటీ మొదలగు సంఘములయందు సభి

త్వమును స్వీకరింపుట సంపూర్ణసహాయముగా నెంచుచున్నార. దానికి తోడుగా టాంబీగారు ముఖ్యరాష్ట్రములలో ఎక్కివ్యవస్థ కాన్సిలుల పదవిని స్వీకరించెను. కేల్కాదుగారును, మహారాష్ట్ర స్వరాజ్యవాదులును, మొదలునుండియు ‘రెస్పాన్సివు’ కో ఆపరేషను కొఱుకు ప్రయత్నించుచున్నారు. అయినను మంత్రిత్య స్వీకరణము వారి రెస్పాన్సివు కో ఆపరేషనుకు విరోధముగా దోచలేదు. ఈమాటు శాసనసభలో సభిక సంఖ్యకులు స్వరాజ్యవాదులే చేరి, ప్రభుత్వవిధానమును సంపూర్ణముగా ప్రతిఘటింప నెఱుంగని బర్మెనుపాడు ప్రభువు తన ప్రకటనములో నిదివరకే నూచించియున్నాడు. స్వరాజ్యవాదు లట్టిపద్ధతి నవలంబించుటకు చలించిరా? ఇప్పుడు వార్షిక మెంటులో బర్మెనుపాడు ప్రభువు తానుగోరిన కో ఆపరేషనుకు స్వరాజ్యవాదు లొగ్గి రనియెంచి, రాజకీయబంధితుల నందరను విడుదలచేసి రాయలు కమిషనును విడుదలచేసి పంపినచో స్వరాజ్యవాదులు మారుపడి యుద్ధోగములను స్వీకరించెదరా? స్వాతంత్ర్యమాగ్గ మది కాదు.

పాట్లా తీర్మానములు: తత్ఫలము

పాట్లా తీర్మానములవలన కాంగ్రెసు స్వరాజ్యవాదుల యాధిపత్యములో నుంచబడి శాసనసభలలో కాంగ్రెసువారి వలంబించు పద్ధతి స్వరాజ్యవాదులదేయై యుండవలయు ననియు, నప్పుడప్పుడు కాంగ్రెసువారు గొన్ని మార్పులను చేయవచ్చుననియు నిశ్చయింపబడినది. కాని కాంగ్రెసువారి శాసనసభలలో చేయదగిన కార్యవిధానమును నిర్వచింపవలయునని యీ తీర్మానమునం దుండవలసినది. శాసనసభలలోని పోరాటము వచ్చివచ్చి నిలిచిపోయినది గాన కాంగ్రెసువారు దానికి జేపట్టి నునిశ్చితమైన యొకపద్ధతిని నిర్వచింపవలసి యుండెను. ఉద్యోగములు, జీతము లున్నవిగాని, స్వీకరింపగూడనిచో కాంగ్రెసువారి విషయమును నిర్ధారణగా చెప్పవలయును. ఏ సెలెక్షుకమిటీలయందును కాంగ్రెసు సభ్యులను మెంబరుగా నుండుటకు దేశమొప్పుకొనజాలదు. అయినచో మారక బడ్జెట్టులను ద్రోసిపుచ్చి శాసనసభలలో ప్రతిఘటించి మాత్రము లాభమేమి? బర్లండులోని సిక్ ఫీసువారివలె సభ్యులనులను స్వాధీనము దీసికొని తరువాత వదలివేయు పద్ధతి నవలంబించి దేశమును శాసనోల్లంఘనమునకు తయారు చేయవలయునని కాంగ్రెసువారిని గోరుచున్నాను. ఇది గాకపోయినచో నన్ని యుద్ధోగములను స్వీకరించి శాస్త్రప్రకారముగా లోపలనుండియే ప్రభుత్వమును ప్రతిఘటించి బయటగూడ దానికితోడు శాసనోల్లంఘనమున కాను త్రవడునట్లు జేయవలయును.

ఈకార్యము చాలకష్టమైనది. ఎప్పటి కప్పుడు కాంగ్రెసువారు సంపూర్ణపజయము నందునట్లుండును. ఏది యెఱుఁగునను నొకముందు, సర్వసత్కములవారిని నెవ రసభిక సంఖ్యా కులుగానున్న వారికెల్ల వశమనచు, కాంగ్రెసు, ఒక జాతీయమైన పార్లమెంటువలె నుండునో, లేక స్వతంత్రమైన యొక పద్ధతి నవలంబించి, కాంగ్రెసు తరపున సభ్యులను నిలుపుచు, శాసనోల్లంఘనమున కుద్బుక్తమునకు, పరస్పరప్రభుత్వముతో దౌర్జన్యరహితమైన సమరము నేయుచుండునో రేపు కాన్సిరు నందు నిశ్చయింపజవలయును. మొన్న లెజిస్లేటివు అసెంబ్లీలో గావించబడిన తీర్మానము పార్లమెంటు పద్ధతి నే నిశ్చయించినదిగాని భారతప్రజల యభిరుచులను, నాచారములను ననుగుణ్యమైన యే సూతన రాజ్యాంగప్రజాళికను నిశ్చయింపలేదని రీడింగు, బర్మెనుపాడు ప్రభువులు సంతోషించు చుండవలయును. ప్రజాప్రతినిధిసంస్థ లన్నియు పార్లమెంటు పద్ధతి నే యవలంబించిన సక్రమ లేదనియు, నింకను భారతదేశములో సగునాతన రాజకీయాభి మతానుసారముగ రివల్యూషను, కమ్యూనిస్టు సంస్థలను నిర్మించవలసి యున్నదనియు స్పష్టముగా తెలియజేయవలయును. పార్లమెంటరీ పద్ధతిలో నేక ప్రజాస్వామ్య మింకను నిలిచియున్నది. ఇది ప్రపంచ మంతటను నేడు గర్వింపబడుచున్నది. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో భారతదేశము సముచితముగను, సప్రయోజనముగను, నొక భాగము వహించి యుండవలెనని బర్మెనుపాడు ప్రభువు చెప్పచున్నాడు. ఇంతకు పూర్వము చెప్పబడుచుండిన ‘సమానభాగము’ పోయి సముచిత సప్రయోజనభాగము వచ్చినది. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములోని క్రాను కాలనీలను, మన దేశమునకును గల సంబంధ బాంధవ్యముల బరికిరించినచో వీసమానభాగ మనుమాట గాఢికి బోవును. యూరపు సంగ్రామానంతరము పుట్టిన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యైక్యభావము విస్తరింపబడినది. స్వపరిపాలనాయుతములైన కెనడా, బెల్జియా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజిలాండు, దేశములు తమ స్వాతంత్ర్యము సభికముజేయ బాహుపడుచున్నవిగాని సామ్రాజ్యమునం దొక భాగములుగా నుండగోరుటలేదు. కెనడాదేశమువారికి ఇంగ్లండును నాత్ర యిందు కొని ప్రేలాడుచుండుట కే మాత్రము నివనులేదని సుధీంద్రబోసుగారు వ్రాసియున్నాడు. ఇంగ్లండుతో సంబంధము కలిగియున్నందున వీరికి గలుగు గొప్పభాగము లెవ్వియును గానరావు. బెల్జియాలోకా వారు గూడ ల్యూగో విడివిడ జూచుచున్నాడు. కెనడాదేశ మింగ్లండువారిలో సంబంధములేమందు అమెరికా, యెథియోప్యా ప్రభుత్వముల వారితో వర్తకపు యొడంబడికలను జేసికొన్నది. కనడాదేశము నారా

జ్యోతిషములో నొక స్వతంత్రమైన మెంబరుగా జేరినది. నారాజ్య సమితియొక్క అసెంబ్లీ యందు కనడా ప్రభుత్వమువారికి మాత్రమే బాధ్యుడైన యొక ప్రతినిధి యున్నాడు. దక్షిణాఫ్రికాలో, నాదేశము నిండు నుండి విడదీయవలయునను వారలే మొన్నటి రోజున కలలో విజయలైరి. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు కర్మణి భారతీయుల యాత్మగౌరవమునకును, సంపన్నుడికిని భంగకరములైన కొన్ని కాసనములను గావించుచున్నారు. వర్త ప్రత్యేకకాసనములను నెంత నిభులులై భారతీయులైనను వర్తకమునందును దదితర కార్యములందును బ్రకృతి శిక్షకుండ నిషేధించబడుచున్నారు. ప్రత్యేక భూమి కాసనము భారతీయులను దేశములోని యంతర్భాగములకు దరిమిలేయ జూచుచున్నది. ఆదేశమున విధింపబడుచున్న ఆతిథ్యవ్యతిరేక కాసనము లన్నియు భారతీయుల నుద్దేశించియే చేయబడుచున్నవి. వీటిమూలమున భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికాలో నిలుచుట కైన వీలుండదు. ఇండియా గవర్నమెంటువారి రిట్టి దుష్టకాసనములకు ప్రతికారముచేయునందులయేగాక, బ్రిటిషు గవర్నమెంటువారికి విన్నవించి యీకాసనముల నంగీరించకుండ నైన గావింపజాలరు. ఒక వంక దొమియనులవారు క్రానుకాల నీలును, భారతీయులను నీచాతీనీయులుగా నెంచి వారిని బాగ ద్రోల నెంచుచున్నప్పు డింకను భారతదేశము సామ్రాజ్యములో నుండి యేమి బాపుకొనును? ఎన్నియో సంవత్సరముల క్రింద బ్రిటిషువారి ముల్లదేశముపై బూనిన ధర్మకర్తృత్వమును నిర్వహించుటయం దసమర్థత జూపలేదనియు, నెప్పుటి కైనను వారికిగాని, భారతీయులకుగాని లాభము గలుగవలయునన్నచో నాధ్యక్షకర్తృత్వమును వీడకుండుటయే శ్రేయస్కరమని బర్మనుపాడుప్రభువు వెల్లడించెను. బర్మనుపాడుప్రభు వెంతగా తన బ్రిటిషువారి కత్తి మొనపై భారతదేశము సరిగా దారికి వచ్చుచున్న దని చెప్పకొన్నను నీ వాక్యము మాత్రము శుంకన్యముగాదు. ధర్మకర్తృత్వ మేమి? మఱియొక వంక భాగస్వామిత్వ మేమి? ఈ రెంటికిని సామంజస్య మెక్కడ? ఈధర్మకర్తృత్వ మేమి? మేమి? భగవంతునకు దెలియవలయును. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము సర్వనాశన మగు సమయమునగాని భారతదేశము ను గోల్పోవదని స్టేటు సెక్రటరీ కన్న బలము చున్నాడు అటులనే గావచ్చును. ఏనాడు భారతదేశము స్వతంత్రమైన సామ్రాజ్యాధికారము గలిగి ప్రత్యేక ప్రభుత్వ వహించునో యానాడు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము చీలికలై విడిపోవలెను. కాని స్వతంత్రమైన భారతదేశము తక్కినవారితో పలకే ఇంగ్లండుతోగూడ సమానస్నేహభావమున మెలంగుట యసంభవమే! భారతదేశపౌరుషమంతయు సంపూర్ణముగా న స్వంతము చేయబడినది గావున నేడు బర్మనుపాడుప్రభువు, బ్రిటిషుపై న్యాయులు గూడత్యరలో వెడలిపోవలసినదనియే నామియధిప్రాయ ముచున్నాడు. ప్రపంచమంతయు నాయుధ విస్తరణమనేయు నిక్కాలంబున భారతదేశముపై నీ బ్రిటిషు పైన్యభార మేల! బ్రిటిషుపైన్య మిచ్చటనుండునది భారతీయులను రక్షించుటకుగాదు; బ్రిటిషువారి యధికారమును భారతదేశములో వర్ణప్రాకించి కాత్వతమొనర్చుటకు వీచాతియైనను తననైతికబలముచేత నభివృద్ధి పొందునుగాని పశుబు మెండునకు ను బనికిరాదు. గాంధీపహాతుడు దౌర్జన్యసహితములైన సంక్రామములను బదులు సత్యాగ్రహమును నెలకొల్పియున్నాడు. ఆయన, కాంతినిరోధముచే భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్య మిప్పించగలడు. స్వరాజ్యమనగా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య మని కాంగ్రెసువారు స్పష్టముగా నిర్వచింపవలయును. అట్టి ప్రకటనము చేయుటవలన నెన్నికష్టములు వచ్చినను లెక్క నేయకూడదు. ప్రభుత్వము వారు దేశీయులకు సంపూర్ణమైన వాక్యాస్వాతంత్ర్య మిచ్చినచో మంచిదియే. లేనిచో కాసనోల్లంఘనమే గత్యంతరము. రాష్ట్రములకు రాష్ట్రములు కాసనోల్లంఘనమునకు గడంగుట మనపరిస్థితులకు వ్యతిరేకమని చెప్పుచేత వ్యక్తికాసనములంఘనమునే బాహుటముగా గొనసాగింపవచ్చును. ఇప్పుడు దేశములో ప్రబలుచున్న బహిష్కరణపద్ధతి కాసనోల్లంఘనమునకు సహాయకారి యగును. ఆత్మగౌరవసాధనమునకును, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము నుండి విడిపడుటను గోరు నన్ని దేశములవారిని తాము సహజము జేసెదమని స్కార్ట్ బరోయందు గూడిన ప్రేమయుని యీ కార్యమువారు తీర్చుచుండిరి.

క్రైడు యూనియను కాంగ్రెసు 40 లక్షల 25 వేల మంది కార్యులకు ప్రాతినిధ్యము వహించుచున్నది. అనగా ఆంగ్ల జనసంఖ్యలో సగముమందికి ప్రాతినిధ్యము గల్గియున్నది. కార్యక పక్షమువారు భారతస్వాతంత్ర్యోద్యమమునకు యేమియు జేయకున్నను జేయలేకున్న భారతస్వాతంత్ర్యోద్యమమునకు కార్యకపక్షములు గలను. ఈ యోధ్యమమునందు బ్రిటిషువారిపై ద్వేషములేదు. దీనివలన ఇంగ్లండు భారత

శత్రువను మాటయులేదు. ఇంగ్లండును యితర నాగరక దేశములవలెనే మేము భారతదేశమునందు స్వాతంత్ర్యమును గోరెదము. కాంగ్రెసు సంఘములు న్యాయవిధానములని ప్రభుత్వము వారు ప్రకటించుటని కాంగ్రెసు భయపడ నక్కరలేదు. ఆపని జేసినవెంటనే కాసనోల్లంఘనమునకు తగిన వాతావరణము గలుగును. భారతదేశము నందు కాంగ్రెసు బలము సత్ఫలప్రసంగముగాక అత్యున్నతదగ్గములమీద నుండును. ప్రభుత్వమువారు జోక్యము గలుగజేసికొనగానే ఉద్యమము వెంటనే విజయముగాంచును లేకున్నయెడల దేశమంతటను రాజకీయ ప్రచారము తీవ్రముగ జరుపుట కవకాశముండును. అప్పుడు మాతృదేశమునకు రాజకీయ స్వాతంత్ర్య విధానముకన్న బోక ఉత్సాహకరకార్య ముండబోదు. దీనివలన నిర్భాగకార్యము నిర్భాగపాలుగుగా చాలమంది చేరగలరు.

ఖద్దరే దేశమునకు ప్రాణము
భారతదేశములో జనమంతయు క్రామములలోనే యుండును. వ్యవసాయమే వారికి ముఖ్యమగుపని. గాంధీ మహాత్ముడు నవించినటుల ఖద్దరే భారతదేశమునకు ప్రాణము ఒక్కొక్కరకు వచ్చే 80 రూ॥ల ఆదాయమునకు తోడు 24 రూ॥లు యెక్కువ వచ్చును. సంవత్సరములో తీరికయున్న నాలుగుమాసములను రాబుము దిప్పినయెడల విదేశపురుషుడు రానీయుండ భాగ్యమును వృద్ధిజేసినవారగుదురు. ఖద్దరును విశ్వవాయము జేయబడే స్వరాజ్యము. దానివలన భారతదేశ మంతటను చక్కని సంస్కరణగలవు. అట్టి నిర్భాగము అన్యోన్యవిశ్వాస సహకారములవల్లనే యేర్పడగలదు. ఖద్దరు నిర్భాగముల వనివల్లనే సాత్విక నిరోధమునకు తగిన వాతావరణ మేర్పడునని గాంధీ మహాత్ముడు అనేక సార్లు జెప్పెను. కాని పాట్నానిర్మయములలో ఖద్దరుయొక్క రాజకీయప్రాముఖ్యమును, భారతీయుల ఆర్థికమోక్షమును లోలీగిపోయెను. గాంధీమహాత్ముడు రాబుమునకు మూలపురుషుడై యున్నాడు. అనతికాలములోనే భారతదేశము ఖద్దరు, మచ్చనిషేషము, సాత్విక నిరోధమువల్ల స్వాతంత్ర్యమును జేరగలదు.

కాంగ్రెసు క్రిడు
జాతీయ మానసమునకు తగిన ప్రోత్సాహము కాంగ్రెసు నుండియే రావలయును. కాంగ్రెసు భారతీయులకు మాండేటు నీయువలయును. అహమ్మహాబాదులోను, గయ లోను, కాకినాడలోను కాంగ్రెసు క్రిడును సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముగ మార్చవలెనని అనేక ప్రయత్నములు జేయబడెను. కాని యవి జయముగాంపలేదు. 1920లో కాంగ్రెసు క్రిడును మార్చినపుడు గాంధీమహాత్ముడు తీర్మానము నుపపాదించుచు బ్రిటిషు సరిబంధమును తెంచుకొనుటలేదనియు, బ్రిటిషువారు భారతాభివృద్ధిని గోరునెడల ఆసరిబంధమును తెంచుకొనగోరవలయును, జాతీయాత్మగౌరవమునకు భంగకరమున నెడల పోగొట్టుకొనవచ్చుననియు జెప్పిరి. అప్పుటి నుండియు మహాత్ముడు స్వరాజ్యమన్న సాధ్యమైన సామ్రాజ్యములోనుంచి సరమైన ఆవలను అని చెప్పుచుండిరి.

ఇప్పుడు స్వరాజ్యా దర్శము సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమనియు, భారత దేశాభివృద్ధికి బ్రిటిషుసరిబంధ మేమిక్రిము అ

క్కరలేదనియు ఆత్మగౌరవమునుబట్టియు, అత్యంతావసరమును బట్టియుమాడ వచ్చే కార్యక్రమంలో క్రిడును మార్చవలెననియు నేను విన్నవించుచున్నాను. ఇందులకు భగవంతుడు తోడ్పడుగాక. భగవంతుని ప్రసాదమున్న నే యేదైనను తుదకు నేని జయము గాంచును.

ఓం కాంతి శాంతి శాంతి:
శ్రీ శ్రీ జామినీమోహన బెనర్జీగారు
(ప్రత్యేక విలేగిరి రెంటి)
సర్ పి. సి. బెనర్జీగారి కుమారుడు జామినీమోహన బెనర్జీగారు లండనులో న్యాయవానియవలన చనిపోయి రని 'లీడరు' లండను విలేగిరి కేబిలు బంపెను.

తెనాలి జిల్లా మునసబు కోర్టు
స్టాల్ కాసు నెం 168/1925
Between.
వాది:—కొమ్మూరు వెంకట్రామయ్యగారు, ప్రొఫైటరు రజిత ప్రింటింగు వర్క్సు, తెనాలి.
ప్రతివాది:—అంజనేయ సి. ఎస్. నరేశ్వర్.
పైన తెలుపబడిన వాది ఎస్. సి. నెం 168/1925 దావాను తెనాలి మునసబుకోర్టులో పైన తెలుపబడిన ప్రతివాది వద్దనుండి అప్పుపని చేయించుకొని బాకీపడిన మొత్తము రూ. 56-8-0 లును వసూలుచేయు నిమిత్తమై దాఖల చేసేయున్నాడు. సదరు దావా 26-10-25 లేడికి వాయిదా వేయబడినది. సదరుకోజు కోర్టులో హాజరై ప్రతివాది తనకుగల ఆక్షేపణలు తెలుపుకొనలేను. లేనిచో ఎక్సుస్టాన్టీ చేసి డిక్రి చెప్పబడును.
పి. వి. చలపతిరావు బి. ఏ., బి. ఎల్.
తెనాలి 28-10-25 ప్రొఫైటరు వేక్స్ లు.

ఆయుర్వేద భూషణ
నోరి రామశాస్త్రి ఎ. కె. ఏ. సి. గారి
క్రిరవధకాని
అను అవృత తుల్యమైన బౌషధమును తల్లులకిచ్చిన చను బాలు యధేచ్ఛగా అభివృద్ధియగునుగాన పిల్లలకు హాల్బీక్ష మొదలగు కృత్రిమఅహారము నివ్వవలసరములేదు. ఇది అద్భుతమగు పసిబిడ్డలపాలిటి అమృతము. గుణము అత్యద్భుతము. నెం అతిసరసము. బుడ్డి 1 కి వి. పి ఖర్చులకోర్పు 2-0-0.
ఆయుర్వేద నిలయము, బెజవాడ.

ఆయుర్వేద భూషణ నోరి రామశాస్త్రి
ఎ. కె. ఏ. సి గారి దివ్యావధములు
తీరిన ఔర్ధ్వవ్యాధులన్నిటికిని అనుపాన భేదముతో వాడిన వాటిని ఇండించి నరములతో క్రిని స్పృశియేనట్టి సుప్రసిద్ధమైన బౌషధరాజము. 20 మోతాదులగుల బుడ్డి 1 కి ధర రూ 5-0-0

వనంతకుసుమాకరము
సకల శిరోరోగములను, శీత్రణ గములను నివారించును. 61 మోతులబుడ్డి 1-కి ధర రూ 1-4-0

భృంగామలకతైలము
సకల శిరోరోగములను, శీత్రణ గములను నివారించును. 61 మోతులబుడ్డి 1-కి ధర రూ 1-4-0

మేహారి
సకల శిరోరోగములను, శీత్రణ గములను నివారించును. 61 మోతులబుడ్డి 1-కి ధర రూ 1-4-0

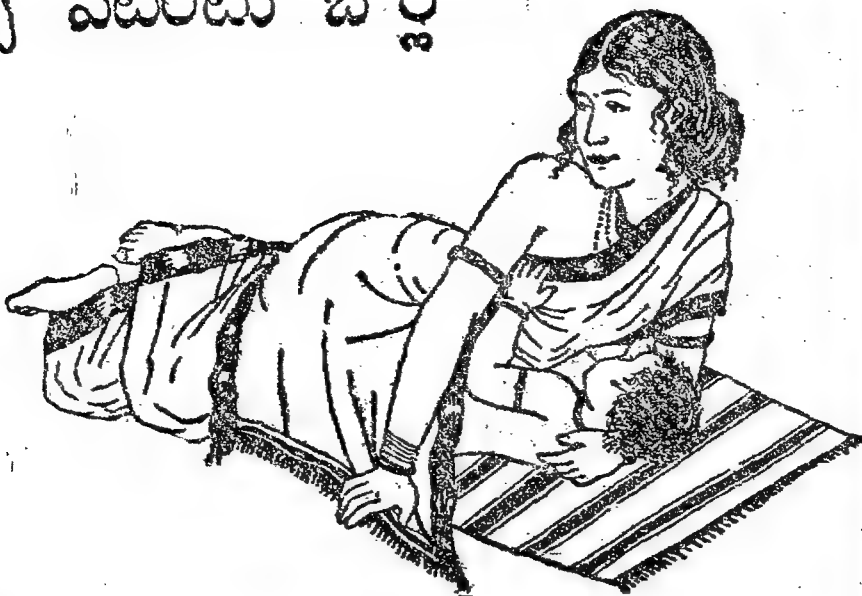
విషాచి నివారిణి:
సకల శిరోరోగములను, శీత్రణ గములను నివారించును. 61 మోతులబుడ్డి 1-కి ధర రూ 1-4-0

సవినముగ వచ్చినటువంటి, చిరకాలముగ బాధించుచున్నటువంటి సహా మేహవ్యాధులను నిర్మూలించుటలో ఆమోఘమైనది వెల బుడ్డి 1-కి రూ 2-8-0

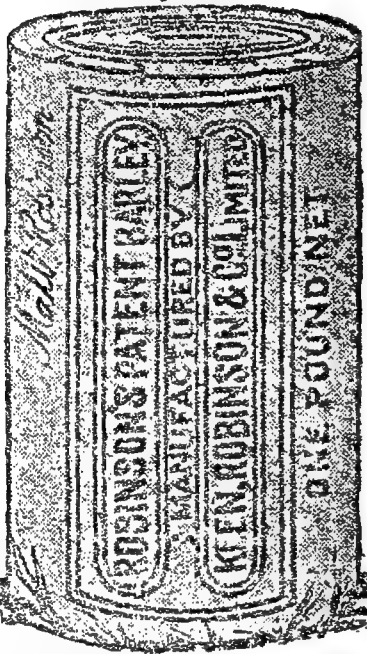
అను కలరా బౌషధముయొక్క అద్భుత గుణము మొదటి మోతాదుతోనే తెలియును. ప్రతి ఒక గృహమందును ముందొక బుడ్డిని తీసియుంచుటవలసింది. బుడ్డి 1 కి ధర రూ 1-0-0

పూర్తి క్యాటలాగునకు వ్రాసిన పంపెదము,
ఆయుర్వేద నిలయము, బెజవాడ.

అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

తన అలోగ్యమును, తద్ద అలోగ్యమును చక్కగా కాపాడుకొనవలెను.
 'శనిర' క్షిప్తమయిన్న అవశమువలదు గొప్ప కష్టములు, చిక్కులు గలుగును.
 తిడ్డు, కష్ట పొల్లునై ఆధారమునీర్పడును

తయారు చేసుకున్న గొప్పది తో అన్నానాయుడు తల్లి ప్రవృత్తిని కనపరచి
 బలము గలుగుచున్నట్లు చెలియడం, మరియూ విద్యను పాఠ భారాదుగా యిప్పు
 పుక్తు చేయడం తల్లి కన విద్యను పాఠం యిన్వార్తలనప్పుడు

తయారై యుండిన గంజిని అవు, లేక గద, లేక మేకపాలు, లేక దబ్బాపాలుతో
చేర్చి యిచ్చుట మంచిది. ఇది మిక్కిలి మునుపటి మైన దిద్దుటకూడ మంచి పద్ధతి కై
నిచ్చు అవసరముగా నున్నది. అంతలే వైద్యులచే గొప్పగా పిఛాపు చేయబడుచున్న
రాచిప్పన్ను “ఫేబెర్బటు” బాల్గిగానే యుండుటెను. పడుచు పీచు గున్న
ములో కలపబడి, మిక్కిలి మలినముగా ముడు పెరల కాల్చిని వాడుటకు
మారుదు.

No. 3.

మదరాసు - బొంబాయి.

సవరణను పోషించు పట్టణాధిపతియను.

ప్రకటన

బొంబాయి ప్రెసిడెంసీలో నున్న డిక్రీ ఎక్స్‌క్యూషను లును నడిపించుట, ఋణములను, రావలసిన బాకీలను వసూలు చేయుట మొదలగునవి మేము తీసుకొని పనిచేసెదము. మర త్తులు విక్కిలి న్యాయమైనవి. విసరములతో సహా నేడే ఈ దిగువవిలాసమునకు వ్రాయుడు.

Mr. A. P. Patwardhan
434, Thakurdwar, Bombay NO

దీ డక్లన్ మిల్లుస్టోర్స్ కంపెనీ

లిమిటెడ్, బెజవాడ.

సోల్ పర్చేజింగు ఏజంటు, ది మర్కంటైల్ ఏజెన్సీ 7/3 ఓల్డ్ కోర్టు హౌసు కార్నరు, కలకత్తా

స్టీయింజనులు, బాయలరులు, ఆయిల్ యంజనులు, రైసు మిల్లులకు కావలసిన చెపిండిగ్గు, హుల్లరులు వగైరాలు, మెషినులు. మోటారుకారులు, పోస్టోగ్రాఫులు, వాచెస్, ఎలక్ట్రిక్ డైన్ మోలు, స్టేషనరీ మొదలైన యెసామానులు కావలసిన యున్నను సరైనమైన ధరలకు సప్లయిచేయబడును. ఒకే ప్రయలు ఆర్డరు యిచ్చి మానమ్యకము చూడగోరొనాము.

మా న స్టోల్లా సి సి మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (నది అణాలు)

వెలసులభము! (హాస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము) గుణమధికము! శరీరములో ఉష్ణాధికముచే కలిగెడి పైతృకాకల కీమాత్రలు దివ్యాప్యము. అశీర్వము, అరుచి, ఆవులించెలు, అగ్నిమాంద్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలక్షయము, పిక్కలు, పార్శ్వములు, శిరస్సు, వేళ్లు, అస్థులు మొదలగువానియందు గలిగెడి నొప్పులను బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు చేర్చును.

ఈమాత్రలు మేహవాతనొప్పులను వెంటనే మాన్పును. ఇందు అనేక ఓషధులు చేరినవి. అనుభవముగల ఔషధ మగుటచేతను పరమహంసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిచూచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:— (1073)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

పోస్టు నిడుమోలు, ఎలకుర్రు, కృష్ణాజిల్లా

యునానీ శరీరారోగ్యసంజీవి

సర్వకాలములందు ఉపయోగింపదగిన లేహ్యము ఇది రక్తమును శుద్ధిపరచును. క్రొత్త రక్తమును పుట్టించి మనోయుల్లాసము గలిగించును. దారుణమైన ఆకలిపుట్టించి కాయసిద్ధి చేయును. ఆశీర్వపైత్యోగములను, సర్వమేహము లను, పెగ్గ, సవాయి దుర్బలములు, రసపట్టు, వీర్యనష్టమువలన కలుగు సర్వవ్యాధులను, క్షయ, క్వాస, శ్లేష్మ రోగము లను, పదివిధముల మూలశంకలు జేరింపజేయును. మల్లసాగ కాలవిరోచనము చేయుచును. స్త్రీల శ్వేత రక్త క్షయములు ప్రదర్శోగములనున్న సర్వవిహిష్టరుగ్గుతులను అర్చుతమును. కుదుర్చును. ఇది మెదడు ననుసరించియుండు సర్వవ్యాధులగు నివారణజేసి జ్ఞాపకశక్తిని శేత్రోగములను బాగుజేయును. ఈలేహ్యము పనమూలకలతో తయారుచేయబడినది. ఇందులో రస విష గంధకాదులు వున్నట్లు యెవరైన రుజువుపరిచేయెడల రు 500 లు బహుమతి యివ్వబడును. అందరకు ఉపయోపడు నటుల తక్కువధరకు యిచ్చుచున్నాము. ఈలేహ్యము నేపించిన ప్రతివారను దీని గుణములు తెలిసికొనినపిమ్మట 24 తుల ముల బంగారము ఖరీదు చేయగల దని దృఢముగా నమ్ముగలరు. ప్రతిబడిపిల్లలకు మిక్కిలి ఆనందమైనదని నమ్మవలయును. ఇది వాడేటప్పుడు ఏవిధమైన పత్త్యములేదు. 24 తులముల లేహ్యము వెల ఖర్చులు సహా రు 2-8-0.)

యం. అజీజుద్దీన్, పితాపురము, గోదావరిజిల్లా.

రత్న పురుష లేహ్యం

శుక్లనవమును పోగొట్టి బలముగలుగజేయు అద్భుతలే హ్యం. ఏకాదశముచే సంభవించిన శుక్లనష్టమైనను పారదోలు నని అనేకులు కొనియాడినారు. మేహమువల్ల వచ్చినదగ్గు, మూత్రోగములుమాడా తగ్గును. డబ్బీ రు 3-4-0.

(క్రవ్యాధి)

1963

అశీర్వమునాగొట్టి అన్న మరుగునట్లు చేయుటయే గాక మంచిజరాగ్ని కలుగజేయును. తులం 1 కి రు 1-0-0. పట్టాభిరామ వైద్యశాల గోదావరిజిల్లా(రాయవరం)

అంగవస్త్రములు

Table with 4 columns: Item, Price, Item, Price. Rows include 1 1/2 Xజముల 27 అం పట్టుగుడ్డ ధర రు. 6, 2 1/2 Xజముల 35 అం బట్టుగుడ్డ ధర రు. 7, etc.

Annapurna Stores, Dasasumedh, Benares City.

ది లక్ష్మి ఇన్సురెన్సుకంపెనీ లిమిటెడ్, లాహోరు

చే రెన్:- లాలా లజపతిరాయి

మొదటి సంవత్సరమునకు తరువాత అత్యద్భుతమైన అభివృద్ధి 17 మాసములలో అంగీకరించబడిన ప్రపోజల్సు రు. 60,000,000 17 మాసములలో పూర్తియైన ప్రపోజల్సు రు. 36,000,000

ది లక్ష్మి గోల్డెన్ పాలి సి సెం పూర్ణ మైన స్క్రీ ము

పూచీయైనఫలితము, పూచీయైనబోనసు జీవించవలసినదితప్ప తలమీమము అనత్యములేదు. మీరు త్వరలో చని పోయినను లేక దీర్ఘ కాలము జీవించినను మీకు లాభమేగలదు. వివరములకు ఈడినువ విలాసమునకు వ్రాయుడు.

Pandit K. Santanam, Managing Director, Lahore or, 16, Sunkurama Chetty Street, Madras.

వై రెక్సు

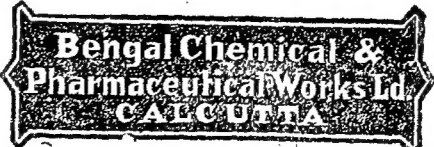
మలేరియా, ఇతర జ్వరము ను

ఒక్కటియే తక్షణమే కుదుర్చును. దీనిని ఉపయోగించిన రోగులు ఆ గృహమును పుష్టిని గియుండుటయే ఒక గొప్ప యోగ్యతాపత్రిక. ఇందుచేతనే వైరకుకి లెక్కిపెట్టు

ట టలుకానంత మిక్కిలి అమితముగా విక్రయించబడుచున్నది.

ఇందేమియు రహస్యములేదు

దయచేసి వ్రాసిన యోగముకూడ తెలుపబడును బుడ్డి 1 కి రు 0-13-0 మాత్రమే వి. పి. ఖర్చులతో సహా రు 1-4-0.

1591

శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేద

కళాశాల, ధర్మ వైద్యశాల

బెజవాడ

శ్రీ ధన్వంతరిజయంతి

ఆశ్వయుజ బ ౧౩ గురువారము 15-10-25 తేదీ శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేద కళాశాలవారు శ్రీ ధన్వంతరి జయంతి జయప్రదముగ జరిపినారు. బుధవారమునాడు విద్యార్థు లు పట్టామంతట తిరిగి శ్రీ ధన్వంతరి భిక్ష వనూలుచేసినారు. గురు వారము ఉదయమున కల్యాణ క్ష విధానమున శ్రీ ధన్వంతరిపూజ ప్రధానాచార్యులుగారు జరిపినారు. పెన్నుమందిపాదులువిచ్చేసి శ్రీ ధన్వంతరి నారాధించి ప్రసాదము గైకొనిరి.

సాయంకాలము మంగళవాద్యములతో నగరసంక్రీతనము జరిగినది. కళాశాలా భజనసమాజమువారు భజనజేయుచు నగరముంతట జాట్టి కళాశాలకు వచ్చిరి. 6 గంటలకు పౌరసభ జరిగెను. పురపాలకసంఘాధ్యక్షులగు మ. రా. రా. శ్రీఆయ్య దేవర కాశేశ్వరరావుపంతులువారు సభకు అధ్యక్షులుగ నుండుట కంగీకరించిరి. కాని శారు ఆ సమయమునకు ఇతర కార్య నిమగ్నులై యుండవలసి వచ్చినందున వారిస్థానే మ. రా. శ్రీ నూరి వెంకటవరసింహ శాస్త్రిగారు అధ్యక్షులుగ నెన్నుకొన బడిరి.

శ్రీధన్వంతరి ధ్యానమయిన పిమ్మట బ్రహ్మశ్రీ పండిత క్రిరంగ ము సంగమేశ్వరశాస్త్రిగారు, ధన్వంతరి యుత్పత్తిని గూర్చియు ఆయుర్వేదశాస్త్ర చరిత్రమును గూర్చియు ఆయుర్వేద శాస్త్ర మయొక్క యంత్రోష్ట్రతను గూర్చియు సప్రమాణముగ గంభీ రముగ నుపన్యసించిరి. కళాశాలా విద్యార్థులగు రావల్ల సచ్చి దానంద శర్మగారును అక్కాపంతుల కొండయ్యగారును ఆయు ర్వేద విషయములగూర్చి యుపన్యసించిరి. కళాశాలాధ్యక్షులగు ఆయుర్వేదభూషణ నోరి రామశాస్త్రిగారు కళాశాలా పరి స్థితులను గురించి ముచ్చటించిరి. అనంతరము హిందీ ప్రచారకులగు శ్రీమోటూరి సత్యనారాయణగారు హిందీలో కొంతనేపు థా పించిరి. అధ్యక్షుల యుపన్యాసము తోడను చందనతాంబూ లాది సత్కారముల తోడను సభ ముగిసెను.

ధన్వంతరి భిక్షవనూలు రు42-2-11. దీనిలో ముప్పాతిక శ్రీవేంకటేశ్వర ఆయుర్వేదకళాశాలా గ్రంథాలయము కొరకు వినియోగింపబడును. మిగిలిన పైకము నిఖిలభారత ఆయుర్వేద మహామండలికి పంపబడును.

పైడిమర్రి రామనదాశివరావు,

కళాశాలా విద్యార్థిసంఘ కార్యదర్శి.

ఆంధ్ర హిందీ ప్రచార కార్యాలయ

ప్రబంధకారిణీ సమితి

ఈనెల 24 తేదీ సాయంత్రం మచిలీపట్టణమున ఆంధ్ర హిందీ ప్రచార కార్యాలయ ప్రబంధకారిణీ సమితి సమావేశము జరుగును. శ్రీ దేశోద్ధారక కా. నాగేశ్వర రావుగారు అధ్యక్షుత వహింతురు.

ఈవిషయములు చర్చింపబడును. ఈమాసమువరకు అయిన ఆదాయవ్యయములు వినిపింతుట. 2. ఆంధ్రదేశమున అధిక సంఖ్యాకులుగా ప్రచారకులను పంపి అధికముగా ప్రచారము నర్పించుటకు యేర్పాటు కి. కార్యాలయ సంబంధములైన ఋతర వ్యవహారములు.

మోటూరి సత్యనారాయణ,

కార్యదర్శి.

స్రీము బోయిలర్లకు

586

కలిగే యిబ్బందులు యింక యెంతమాత్ర మున్ను లేకుండా కాపాడుకొనుటకు

“ఎవెక్సియర్”

ను వాడుడు. దీనిని రంగు పూసినట్లు బోయలర్లలో పూర్తి భాగములయందు బ్రహ్మతో పూసినయెడల ప్లేటుకు త్రుళ్లు వగైరాలు యెంతమాత్రమును పట్టనివ్వక ప్లేటులపైని గుంటలు పడనివ్వకుండా బోయలర్లను కాపాడును.

డి. యల్. శాస్త్రి అండు కో,

12, తంబుచెట్టిపిడి, మద్రాసు

చెన్న పురి బజారుధరలు

1925-వ సం॥ అక్టోబరు 23-వ తేది శుక్రవారము

1. ధాన్యములు

దనియలు బా 1-కి రు 80 0 0 మొదలు 42 0 0 వరకు		
బియ్యముబస్తాలు	మొదలు	వరకు
కుసుమ తెనాలివి ,, ప 48 గలవి రు 14 0 0	15 0 0	
నెల్లూరివి ,, డిటా ,, 15 8 0	16 0 0	
డిల్లి ,, డిటా ,, 16 0 0	17 0 0	
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి ,, 8 12 0	9 0 0	
నావ్యలు ,, ,, 20 0 0	24 0 0	

2. ధాన్యము వస్తువులు

కందులు బస్తా 1-కి రు 205 ,, 12 8 0	18 0 0	
నెనగలు ,, డిటా ,, 12 8 0	18 0 0	
పెసలు ,, డిటా ,, 18 8 0	14 8 0	
మినుములు ,, డిటా ,, 15 4 0	16 8 0	
ఉలవలు ,, ర 164 ,, 8 8 0	9 0 0	

3. నూనెవస్తువులు

నూనెవస్తువు బా 1-కి ,, 150 0 0	152 0 0	
నెయ్యి మ 1-కి ,, 14 0 0	25 0 0	
కొండాపురంవేరు నెనగపప్పుబా1కి ,, 58 0 0	59 0 0	
ఇతరప్రదేశము ,, ,, 54 0 0	56 0 0	
వేరు నెనగనూనెగనూనెబా1-కి రు 120మి.నూనె 115 0 0		
అముదము బా 1-కి ,, 110 0 0	112 0 0	

4. చిల్లరవస్తువులు

చాయపసుపు బా 1-కి ,, 100 0 0		
కూరపసుపు ,, ,, 45 0 0	50 0 0	
మిరపకాయలు(గుంటూరివి)బా1కి ,, 100 0 0	110 0 0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు ములుగు 1-కి రు 45,50		
కాళిపాస్తాపాయకట్టు ,, ,, 50,55		
బెల్లము బా 1-కి రు 40 0 0	60 0 0	
చింతపండు బా 1-కి ,, 60 0 0	80 0 0	

5. ఇనుము

పట్టారకం బా 1-కి ,, 28 0 0	38 0 0	
చదరం ,, 28 0 0	36 0 0	
రవుండు ,, 88 0 0	45 0 0	

6. లోహములు

నెండి 100 కులంకిక ,, 72 0 0	75 8 0	
బంగారము, కులము 1-కి ,, 21 4 0	21 8 0	
పవరము 1-కి ,, ,, 18 4 9		
ఇత్తడి బా 1-కి ,, 256 0 0	260 0 0	
రాగి డిటా ,, 280 0 0	281 0 0	
అస్కాచక్కిర 226 పాకి గలవి 28 4 0	28 8 0	

7. దూది

బోండావెన్నబారవ 1-కి రు 800 0 6		
పల్నాడు దూది ,, ,, 215 0 0		

8. నూలు

కోయిల్ పట్టి నెం 10½ పెట్టె 1-కి ,, 7 0 0		
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి ,, 4 12 0		
పుట్టూరు యెనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి ,, 7 4 0		
నూళ్ యెనుగ నెం 20 ,, 9 8 0		
వడ్వాక్ నెం 24½ ,, 9 12 0		
14½ క్విల్క్ పట్టి ,, 7 4 0		
నెం 20 బెన్ని సింహం యీటె ,, 9 4 0		
నెం 22 ,, ,, 9 12 7		
నెం 12½ బెన్ని పర్కూడు ,, 8 0 0		
నెం 14½ ,, ,, 8 4 0		
నెం 12½ అలెస్సెన్స్ ,, 7 2 0		
నెం 12½ కోయిల్ పట్టి ,, 7 8 0		
నెం 22½ రంగవిలాస ,, 9 8 0		
నెం 14½ రాధాకృష్ణుడు ,, 7 4 0		
నెం 12½ సాండుబెరి ,, 10 0 0		

త్యరపడుడి! కొద్దిప్రతులుమాత్రమే! త్యరపడుడి!

అపూర్వముగ ఆంధ్రనాటక ప్రపంచము నాటకములు **బుద్ధ** కానంద ప్రభాతమే!

వ్యాదయత్రైతల జలింపజేయు కరుణరసప్రవాహములే! శ్రేమత్సూరూపిణియెగు యశోధరఅత్యవిశ్వాసము, సాహిత్యత్యాగము, క్లాప్తములు !!

సవినభావములు, శ్రేమాలాపములు, వియోగ వ్యధ మనోహరముగ హిందీగీతములు. త్రివర్ణ చిత్రపటముతో ప్రతి రు ౧-౦-౦, డబ్బము ౧౦-౦-౦ లు

కోటంరాజు సత్యనారాయణ, 2376 గాంధీపేట-గుంటూరు

మోసపోకుడు

1924 సం॥ జరిగిన

పరీక్షింపుడు

బ్రిటిష్

Wemby Exhibition

లోపతకంపాందిన-

THE PURE SWADESHI SILK WEAVING Co.

వారి

ధర్మవరం పట్టు

జరిచిర్ల - ధరలకు, ఇతర వర్తకులవద్ద, ఏజంట్లువద్ద దొరకు

ధరలకును, భేదము కనుగొనుడు.

వృథా నీర 18 7 లేక 8 రూపాయలవంతున జూస్టి డబ్బు నష్టపడవద్దండి.

సాదాచీరలు

1. అన్నిరంగులలోను రకంవారి సాదాచీరలు 18 మూర పాడవు 48 వెడల్పుగలిగిన చీరలుక్రయం	రు	అ	ప
తులం 1-కి	...	...	...
2. రకం వారి ముక్కాలు చీరలు (కిరీగెలు) తూకం 48 తులములకు క్రయం	30	0	0
3. పట్టు పంచెలు, కెల్లాలు, మగటుములు వస్త్రములు క్రయం తులం 1-కి	0	10	6
4. సాదారకంవారి రవికెల్లా ధర 1-కి	2	8	0
5. అన్నిరంగులలోను రకం వారి చీరలకు అంతులో జరి రుద్రాక్షి పేటుగాని వంకిపేటుగాని వేసిచిట్టాకొంగువేసిన క్రయం 1 కి	60	0	0
6. బేలుచీరలు అనగా ఒక కొంగులో జరిబేలు వేసిన క్రయం 1 కి	90	0	0
7. జరికొట్టాకి బేలుచీరలు క్రయం	115	0	0
8. రెట్టంమ జరిచీరలు అనగా అంతు 6" అంగుళములు ఒక్కొక్క అంతు పది రుద్రాక్షులు గాని పది వంకిపేటు గాని వేసివస్త్ర క్రయం	130	0	0
9. కరాచి నమునాక్లాపరు పేటుచీర క్రయం	75	0	0

మ ర త్తు లు:-

1. మాదగ్గర ప్రాతచీరలు వుండవు.
2. ప్రతిచీరయు మీరు కోరుప్రకారం తయారుచేసి పంపగలము.
3. ఆర్డరుతో నహా నూటికి 30 వంతున అడ్వాన్సు పంపవలెను.
4. అడ్వాన్సు లేని ఆర్డరు అంగీకరించము.
5. మేము పంపునరకు యిష్టములేనంతట వాపసు తీసుకోబడును. వేరేనేని యివ్వబడును.
6. గవర్న మెంటు ఉద్యోగస్తులకు Open Delivery యివ్వబడును. కావలసినవారు తక్షణం ఆర్డరు పంపండి.

దిప్యూర్ స్వదేశి శిల్కు- వీవింగు కంపెనీ,

పోస్టు ధర్మవరం, (అనంతపురం జిల్లా,) డి. ఆర్. నారాయణస్వామి ప్రొప్రయిటర్

Powell's Extract of Golden

(4321)

పవలుగారి అమోఘమైన గెనో

నెగరో గ మునకు

అద్భుతమైన గుణ మిచ్చును.

ఆంగ్ల ఆయుర్వేద ఔషధములనుండి తయారుచేయబడినది.

నెగరోగము, మేహరోగములు, మూత్రాశయము, మూత్ర పిండములయొక్క వాపు, శుక్ల నష్టము, బలహీనము, వీపులోనొప్పి మొదలగు వాటిని ఇది నమ్మకముగా కుదుర్చునట్టి దివ్యౌషధము.

గుణము:- 6 మోతాదుల గెనోను పుచ్చుకొనిన తక్షణమే న్రవణము తప్పక నిలుచును. మరియు మూత్రసంబంధమైన చిక్కులన్నియు మాయమగును. మూత్రమందుండు మంటకూడ తగ్గును. దానియొక్క గుణము తెలియుటకై ఒకసారి దానిని వాడవలెను.

తీక్షణమైన వ్యాధికి బుడ్డి నెం 1 ఒకటికి ధర రు. 1-4-0.

దీర్ఘవ్యాధికి బుడ్డి నెం 2 ఒకటికి ధర రు. 1-8-0.

మా దివ్యౌషధములను ముద్రసిద్ధమైన దుకాణము లన్నిటిలోను దొరకును.

మా చిత్రచిత్తపు క్యాటలాగునకై వ్రాయుడు.

ఉత్తరము లన్నియు ఆంగ్లభాషలో వ్రాయవలెను.

N. Powell & Co.,

Manufacturing Chemists,

Lamington Road, BOMBAY

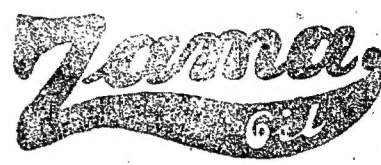

అమృతాంజనము

చక్కనిడబ్బితో నహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డజన్ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి

(వెనుక చింతించియు బెట్టితనము నుం దందుకొన్న వారలు మోవనంద గలరు)
40 దినములలోగా అతిసులభముగా యింగ్లీషు కేర్సుకొన వచ్చును.
2 పుస్తకములకొన్న వి. పి. ఖర్చులులేదు. ఆంగ్లేయ దొరతనమువారి పరిపాలనకు లోకులైన యాభూషణములను గౌరవభూతియు పొంది జీవనోపాయములే వుజ్జ్వలములు కారణకర్త యగు ఇంగ్లీషుభాషయే ముఖ్యమని యెరిగియు అనేకులు విడనాడియుండు వారలకు అతిసులభముగా నగు చెంతే చేరక తమకు తామే భాషాసాధనము పొంది చదువుటకును మాట్లాడుటకును వ్రాయుటకును వుపయుక్తముగా ఆంగ్లభాషయందు ముద్రింపించి అభ్యాసపరులకు అవలీలగా గ్రహింపదగినది గాన మావశ్యమన ప్రస్తుతము కొన్ని ప్రతులే ముద్రించి తక్కువధరలకు విక్రయించుచున్నారము.
ఇందుసాధారణముగా వుపయోగమునట్టి యింగ్లీషుపదముల నుచ్చరించుటకును వాటికిగల అర్థమును ఇంగ్లీషును ఆంగ్లమును వ్రాయబడి చిన్నకథలు సామెతలు పీటకు యింగ్లీషు అర్థములున్న అతిసులభతైలిని వ్రాయబడియున్నవి. మృగములు, పక్షులు, వారములు, నెలలు, సంవత్సరములు, పుష్పములు, ఆయుధములు, నానాదేశములు, కీభితులు వ్రాయునట్టివిధములు గలవు. ఈ పుస్తకము బాలరు, బాలికలు, వర్తకులు, నౌకరులు, విద్యార్థులు పిరల కందరికి వుపకారియగు సహాయగ్రంథము.
ఆంధ్రకాలమున వుయిట్ మొదలగునవి వ్రాయు విధమును, తంతుసమాచారములును, వడ్డి పరిమితియు జీతముల వగైరాల లెక్కలును యివియెల్ల విశదపఱచబడి యున్నది. పుస్తకము 1-కి ధర రు 1-8-0. తపాలాఖర్చు 0-4-0.
ఆ నం దా శ్ర మ పు స్త క శా ల, 5/84, నైనియప్పనాయకపీఠి, పాపర్న-టౌన్ పోస్టు, మదరాసు.

విజంటు కావలెను
తలనొప్పి, యిక్ష్మయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట, పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒకక్షణములో పోగొట్టుగల ఖ్యాతిజేందిన "జామాతైలును" సమముగు మందు వేరేది యు లేదు. చాల యోగ్యతాపత్రములను, పొందియున్నది. బు డ్డి 1, కి అణాలు 6 యిచ్చి ఉపయోగించి జూడుడు.
అమర్ చెందు, శోభాచెందు
యింగ్లీషుమందు పలసరకు సల్ఫూరిక్, నైట్రిక్, మొరాటిక్ ఆసిడ్లు, వ్యాపారస్థులు, నెం. 63 నైనప్పనాయనివీధి, మదరాసు.
అద్భుతములలో అద్భుతము 1740-
ఏవిధమైన తామరయే నను తక్షణమే, అద్భుతముగా 24 గంటలలో గుణ మగును. అది గుడ్డలను పాడుచేయును. జ్వరము వాడుట కూడ చాల సులభము. ఒకసారి వాడిమాచినవారు మరల ఎన్నటికిని దీనిని వదలరు. బుడ్డి 1 కి ధర 0-8-0. 1
అమరావతి యేజిస్సీ,
పార్కుటవును, మద్రాసు.

మీ వెంట్రుకలను వెంచుడు.

మీయొక్క శరీరమును ఎటుల పోషించుచుంటిరో అటులనే మీరు మీ వెంట్రుకల విషయములో గూడ ప్రస్తుతశాస్త్రీయమైన పరిశోధన ననుసరించి పోషింపవలెను.

కామినియా నూనె

(రిజిస్టర్డ్)
కామినియా నూనె ప్రసిద్ధికెక్కిన వస్తువులే శాస్త్రీయముగా తయారుచేయబడినది. ఇది శిరోజములు పెంచుటకు గాను మంచివస్తువు. ఇది వెంట్రుకలయొక్క మొదళ్లకు కావలసిన సహాయమును చేయుచు పోషించుచుండును. దానిని ఉపయోగించినయెడల యిదివరలో రాలిపోవుచున్న వెంట్రుకలను రాలిపోకుండ కాపాడును, చుండు మొదలగు వానిని తలలో కలుగ నియ్యకుండ కాపాడుటయే గాక, వెంట్రుకలను పట్టువల్చెమృదువుగాను, అందముగాను పెంచును. అంతయే గాక ఇది చర్మమును శుభ్రముగా నుంచి మెదడునకు చల్లదనమును కల్గించి సుఖము నిచ్చును. ఇన్ని మంచిగుణములు కలిగిన యీ కామినియా నూనె స్త్రీలకు, పురుషులకు, పిల్లలకు ర్పప్రసాదము. దానియొక్క ఆధిక్యమునకుగాను, ఛెన్నై పురి ప్రదర్శనములోను, డిల్లీ మె ఆఫ్ మెరిట్స్ ఛెన్నై పురిలోను, అలహాబాదు ప్రదర్శనములోను బంగారు పతకములను బహు

మతిగా నొసంగిరి. ఒక బుడ్డి ధర 1-0-0. ఖర్చులు 0-6-0 ఎక్స్ ప్రెస్. 3 బుడ్డు ధర 2-10-0. ఖర్చులు 0-12-0 ఎక్స్ ప్రెస్.
పై కామినియా నూనె ప్రతివ ర్తకునివద్దను, పట్టణములయందును, పల్లెలలోను విక్రయింపబడును. లేకున్న పోల్ యేజెంట్లు:-ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ 155 జుమ్మామసీదు, బొంబాయి అని వ్రాసిన మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తరు కావలసియున్న

ఆటోమిట్ బహారుకు వ్రాయుడు.
ఆటోమిట్ బహారు అత్తరు. లన్నిటిలోను ఉత్కృష్టమైనది. ఇది సువాసనద్రవ్యముగాను, అత్తరుగాను గూడ ఉపయోగపడును. కొన్ని చుక్కలను మీ చేతి రుమాలుమీద చల్లినయెడల కమనీయమైన సువాసన అన్ని దిశలను వ్యాపించును. ఇది దీనియొక్క ఆధిక్యమునకు కలకత్తా ప్రదర్శనములో బంగారుపతకమును బడసెను.
1/2 అవున్సు బుడ్డి ధర రు 2-0-0 | 1 డ్రాం బుడ్డి ధర రు 0-12-0
1/4 అవున్సు బుడ్డి ధర రు 1-4-0 | వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము 0-5-0
పోల్ యేజెంట్లు:- ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ, 155 జుమ్మామసీదు, బొంబాయి.

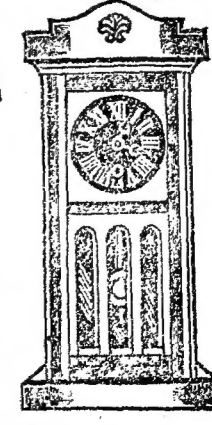

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

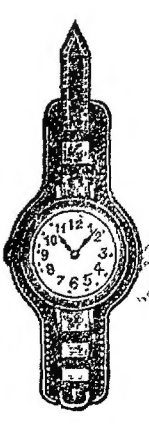
1-భాగము:-వ్యాధుల స్వరూపమును, వాటికి ననుభవసిద్ధముగా సులభముగా చేయదగిన 600 యోగములును గల వైద్యగ్రంథము. 1-కి రు. 1-4-0; పి. పి. 0-4-0
2-భాగము:-శుద్ధులు, భస్మములు, పంటిఖజ్జలి జ్వరములు, ఆసవములు, అరిష్టములు, ద్రావకములు, చూర్ణములు మొ॥ 610 యోగములు, అనుభవముగా చేయు పద్ధతులతో యున్నది. (4) 1-కి రు. 1-12-0; పి. పి. 0-6-0
పి. శి. పి. అండుకో, ఆయుర్వేదసమాజం, పెరిదేవి నెల్లూరుజిల్లా.

Special for "ANDHRA PATRIKA"
Publishers only

As a special clearance sale we are giving away our world renowned Modern regulator wall

clock with 18 cart Rolled Gold wrist watch with full leather wrist for Rs 10/-
This offer is limited. If required separately we give our Modern regulator Rs. 5/-
18 cart Rolled Gold wrist watch Rs. 7/-

Write to:-
CAPTAIN WATCH Coy.,
P. B. No 265, MADRAS